

Vlada Crne Gore
Biro za operativnu
koordinaciju

SOCTA 2024

PROCJENA OPASNOSTI
OD TEŠKOG
I ORGANIZOVANOG
KRIMINALA U
CRNOJ GORI

Srednjoročni pregled
– ažurirana verzija

PODGORICA, AVGUST 2024

O OVOJ PUBLIKACIJI

Shodno utvrđenoj praksi zasnovanoj na međunarodnim standardima, a rukovodeći se potrebama za periodičnim strateškim analizama stanja teškog i organizovanog kriminala, Međuresorni radni tim sastavljen od predstavnika organa obavještajno-bezbjednosnog sektora i Specijalnog državnog tužilaštva, uz koordinaciju Biroa za operativnu koordinaciju organa obavještajno-bezbjednosnog sektora, izradio je Srednjoročni pregled – ažuriranu verziju Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori.

Procjena je bazirana na metodologiji koja je definisana od strane **Europol**-a i **UNODC**-a.

SOCTA 2024

PROCJENA OPASNOSTI OD TEŠKOG I
ORGANIZOVANOG KRIMINALA U
CRNOJ GORI

Sredonjoročni pregled – ažurirana verzija

Podgorica, avgust 2024.

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ KOORDINATORA BIROA ZA OPERATIVNU KOORDINACIJU	7
UVOD	9
METODOLOGIJA RADA	10
GLAVNI ZAKLJUČCI	12
Visokorizične organizovane kriminalne grupe	13
Krijumčarenje i distribucija narkotika	14
Kokain	14
Heroin	14
Marihuana	15
Sintetičke droge	15
Krijumčarenje oružja	16
Ilegalne migracije i trgovina ljudima	16
Krijumčarenje akciznih roba – duvana i duvanskih proizvoda	17
Korupcija sa posebnim fokusom na korupciju na visokom nivou	18
Pranje novca	19
Terorizam i vjerski ekstremizam	20
Sajber kriminal	20
Ekološki kriminal	21
ORGANIZOVANE KRIMINALNE GRUPE I NJIHOVO DJELOVANJE	22
Stanje na nivou Evropske unije	23
Stanje u regionu	23
Stanje u Crnoj Gori	24
KRIJUMČARENJE I DISTRIBUCIJA NARKOTIKA	28
Globalna priroda problema	29
Stanje u regionu	29
Stanje u Crnoj Gori	29
KOKAIN	31
Globalna priroda problema	31
Stanje u regionu	35
Stanje u Crnoj Gori	38
HEROIN	41
Globalna priroda problema	41
Stanje u regionu	43
Stanje u Crnoj Gori	44
MARIHUANA	47
Globalna priroda problema	47
Stanje u regionu	48
Stanje u Crnoj Gori	50
SINTETIČKE DROGE	54
Globalna priroda problema	54
Stanje u regionu	55
Stanje u Crnoj Gori	56

KRIJUMČARENJE ORUŽJA	58
Globalna priroda problema	59
Stanje u Crnoj Gori	60
ILEGALNE MIGRACIJE I TRGOVINA LJUDIMA	64
ILEGALNE MIGRACIJE	65
Globalna priroda problema	65
Stanje u regionu	66
Stanje u Crnoj Gori	68
TRGOVINA LJUDIMA	72
KRIJUMČARENJE AKCIZNIH ROBA – DUVANA I DUVANSKIH PROIZVODA	74
Globalna priroda problema	75
Stanje u regionu	76
Stanje u Crnoj Gori	77
KORUPCIJA SA POSEBNIM FOKUSOM NA KORUPCIJU NA VISOKOM NIVOU	82
Globalna priroda problema	83
Stanje u regionu	84
Stanje u Crnoj Gori	85
PRANJE NOVCA	89
Globalna priroda problema	90
Stanje u regionu	91
Stanje u Crnoj Gori	92
TERORIZAM I EKSTREMIZAM	97
Globalna priroda problema	98
Stanje u regionu	98
Stanje u Crnoj Gori	99
SAJBER KRIMINAL	100
Globalna priroda problema	101
Stanje u Crnoj Gori	101
EKOLOŠKI KRIMINAL	104
Globalna priroda problema	105
Stanje u regionu	105
Stanje u Crnoj Gori	106
Literatura	109

UVODNA RIJEČ

Koordinatora Biroa za operativnu koordinaciju

S hodno utvrđenoj praksi zasnovanoj na međunarodnim standardima, a rukovodeći se potrebama za periodičnim strateškim analizama stanja teškog i organizovanog kriminala, Međuresorni radni tim sastavljen od predstavnika organa obavještajno bezbjednosnog sektora i Specijalnog državnog tužilaštva, uz koordinaciju Biroa za operativnu koordinaciju organa obavještajno bezbjednosnog sektora, izradio je Srednjoročni pregled – ažuriranu verziju Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori.

Srednjoročni pregled Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala fokusira se na ključne promjene i trendove u oblastima u kojima se djelovanje kriminalnih struktura reflektuje kroz ugrožavanje ključnih društvenih vrijednosti i bezbjednosnih, ekonomskih i drugih interesa, koji su ključni u uspostavljanju principa vladavine prava u punom kapacitetu.

Zaključci iz navedenog dokumenta, poslužili su nam da redefinišemo listu nacionalnih prioriteta u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala i da zajedničkim snagama, kroz unapređenje povjerenja, saradnje i koordinacije organa obavještajno-

-bezbjednosnog sektora, koji nikada nijesu bili na većem nivou, kroz afirmaciju saradnje sa drugim organima državne uprave i kroz dalji progres u višestruko značajnim segmentima međunarodne saradnje, nastavimo putem prosperiteta i podignemo nivo kolektivne bezbjednosti.

Posmatrajući globalnu dimenziju bezbjednosnih rizika, analizirajući stanje na transkontinentalnom nivou i refleksije na regionalnom i nacionalnom nivou, kao ključne rizike po bezbjednost prepoznali smo djelovanje visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa sa posebnim fokusom na organizovane kriminalne grupe koje u sklopu djelovanja karakteriše strateško usmjerenje ka izvršenju teških krivičnih djela protiv života i tijela, i ujedno registrovali djelovanje 11 aktivnih visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa od kojih najveći broj ima preko 30 članova,

krijumčarenja narkotika, korupciju sa posebnim fokusom na korupciju na visokom nivou, ilegalne migracije i trgovinu ljudima, krijumčarenje akciznih roba, sajber kriminal, terorizam i ekstremizam, nasilje i zloupotrebu

Organi obavještajno-bezbjednosnog sektora su do sada kroz brojne aktivnosti predano radili na uspostavljanju i promociji principa nezavisnosti, neselektivnosti, profesionalizma, depolitizacije, integriteta, međuagencijske i međunarodne saradnje.

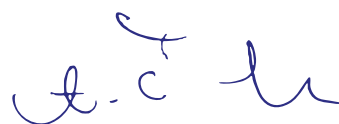
” Opredijelili smo se za odlučnu i beskompromisnu borbu sa teškim i organizovanim kriminalom, izabrali put konsolidacije organa obavještajno-bezbjednosnog sektora, put prosperiteta i zaštite nacionalnih interesa.

vatrenog oružja i novi prioritet koji smo okarakterisali kao specifičan bezbjednosni izazov u Crnoj Gori – ekološki kriminal.

Identifikacijom oblasti koje su predložene za nacionalne prioritete pokazujemo da prepoznamo ključne bezbjednosne izazove, sa zadatkom da kolektivnim znanjem prepoznamo i ukažemo na faktore koji mogu bitno uticati na promjenu stanja u Crnoj Gori u ovoj oblasti i da kroz međusobnu podršku i zajedničke aktivnosti doprinesemo progresu stanja bezbjednosti, kao jednog od osnovnih preduslova za prosperitet društva u cjelini.

Pokazali smo tokom prethodnog perioda, da nema nepremostivih prepreka, da naši službenici imaju znanja i kapaciteta da se odlučno suprotstave i istraju u borbi sa identifikovanim bezbjednosnim izazovima, a naša obaveza je da kroz kontinuirane napore i podršku obezbijedimo sve preduslove neophodne za njihovo kohezivno, kompaktno i sinergijsko djelovanje.

Opredijelili smo se za odlučnu i beskompromisnu borbu sa teškim i organizovanim kriminalom, izabrali put konsolidacije organa obavještajno-bezbjednosnog sektora, put prosperiteta i zaštite nacionalnih interesa. U našoj borbi ostvarili smo značajne pobjede, ali i pored kompleksnosti i kontinuiranih izazova koji su odavno prevazišli nacionalne okvire, nećemo posustati u našoj misiji da obezbijedimo stabilnost sistema, sigurnost i zaštitu građana i opravdamo njihova očekivanja.

Mr Aleksa Bečić

Potpredsjednik Vlade Crne Gore

Koordinator Biroa

UVOD

Fenomen teškog i organizovanog kriminala u kontinuitetu bilježi trend rasta na globalnom nivou, što je dominantno uzrokovano činjenicom da njegovi ključni reprezentivi svoje aktivnosti sprovode na transkontinentalnom nivou, pri čemu razlike u političkim, društveno-ekonomskim, legislativnim, infrastrukturnim i tehničko-tehnološkim segmentima, ne predstavljaju posebne barijere.

Suprotstavljanje savremenim bezbjednosnim izazovima, identifikovanim kroz pojavne oblike teškog i organizovanog kriminala, predstavlja veliki izazov i zahtijeva visok stepen međusobne kohezije u sprovođenju aktivnosti usmjerenih na identifikaciju ključnih prijetnji i njihovih nosilaca, posebno u odnosu na planiranje i implementaciju širokog spektra strateških, administrativno-pravnih, tehničko-tehnoloških i obavještajno-bezbjednosnih aktivnosti.

Visokorizične organizovane kriminalne grupe vrlo lako koriste pogodnosti uzrokovane nestabilnim političkim, društvenim i pravnim sistemima, koje su praćene nerazvijenošću, nejednakošću i demografskim promjenama.

Ključni strateški subjekti u sprovođenju aktivnosti teškog i organizovanog kriminala svoje prednosti vide u brzom razvoju

tehnike i tehnologije, naprednim oblicima komunikacije koji još uvijek ne podliježu strogom režimu kontrole, kao i postojanju off-shore zona i nestabilnih društveno-političkih i ekonomskih sistema u kojima kreiraju politike svojih transnacionalnih komponenti.

Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj

---

» Visokorizične organizovane kriminalne grupe vrlo lako koriste pogodnosti uzrokovane nestabilnim političkim, društvenim i pravnim sistemima, koje su praćene nerazvijenošću, nejednakošću i demografskim promjenama.

Gori – Srednjoročni pregled ima za cilj da prikaže reviziju stanja i kretanja teškog i organizovanog kriminala u protekle dvije godine, tačnije od finalizacije osnovne verzije navedenog dokumenta koja je izrađena i objavljena u martu 2022. godine.

Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala ima za cilj da svim državnim institucijama, a prioritetno organima za sprovođenje zakona približi i pomogne u boljem sagledavanju pojava fenomena teškog i organizovanog kriminala, a sve kako bi svojim aktivnostima i zajedničkim djelovanjem uticali na promjenu stanja u ovoj oblasti.

Zaključci iz osnovne verzije Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala, poslužili su Birou za operativnu koordinaciju organa obavještajno-bezbjednosnog sektora, da predloži, a Vijeću za nacionalnu bezbjednost Crne Gore da utvrdi listu nacionalnih prioriteta koja obuhvata **djelovanje visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa sa ključnim strateškim karakteristikama na izvršenju teških krivičnih djela, korupciju kao metodu rada i pranju novca, krijumčarenje narkotika, korupciju sa posebnim fokusom na korupciju na visokom nivou,**

ilegalne migracije i trgovinu ljudima, krijumčarenje akciznih roba, sajber kriminal, terorizam i ekstremizam i nasilje i zloupotreba vatrenog oružja.

Rukovodeći se obavještajno-bezbjednosnim podacima i analizama sprovedenim prilikom izrade srednjoročnog pregleda Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala, za očekivati je da lista nacionalnih prioriteta obuhvati sve navedene oblasti, ali i da se dopuni sa novim nacionalnim prioritetom – ekološkim kriminalom.

METODOLOGIJA RADA

Rukovodeći se implementacijom i jačanjem principa međuagencijske saradnje, Srednjoročni pregled – ažurirana verzija Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori – SOCTA MNE 2024, izrađena je od strane Međuresornog radnog tima, koji je formirao Biro za operativnu koordinaciju organa obavještajno-bezbjednosnog sektora, sastavljen od predstavnika ključnih organa obavještajno-bezbjednosnog sektora – Ministarstva unutrašnjih poslova/Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Obavještajno-bezbjednosnog direktorata, Uprave carina, kao i Specijalnog državnog tužilaštva, nadležnog za gonjenje učinilaca krivičnih djela sa elementima organizovanog kriminala.

Primjena ovog metoda kroz formiranje Međuresornog radnog tima prilikom izrade Srednjoročnog pregleda – ažurirane verzije Procjene opasnosti, dodatno potvrđuje međuinstitucionalnu saradnju u cilju uspješne borbe protiv teškog i organizovanog kriminala, prevashodno kroz zajednički rad i razmjenu obavještajno-bezbjednosnih i drugih podataka, sa ciljem identifikacije ključnih prijetnji i njihovog determinisanja kao nacionalnih prioriteta u borbi protiv teškog i organizovanog kriminala.

Metodologija izrade Srednjoročnog pregleda – ažurirane verzije Procjene opasnosti bazirana je na metodologiji koja je definisana od strane Europol-a i UNODC-a, a koja se u najvećem

dijelu primjenjivala i prilikom izrade prethodnih Procjena opasnosti.

Podaci koji su korišćeni prilikom izrade Srednjoročnog pregleda – ažurirane verzije Procjene opasnosti prikupljeni su za vremenski period jun 2021 - mart 2024. godine.

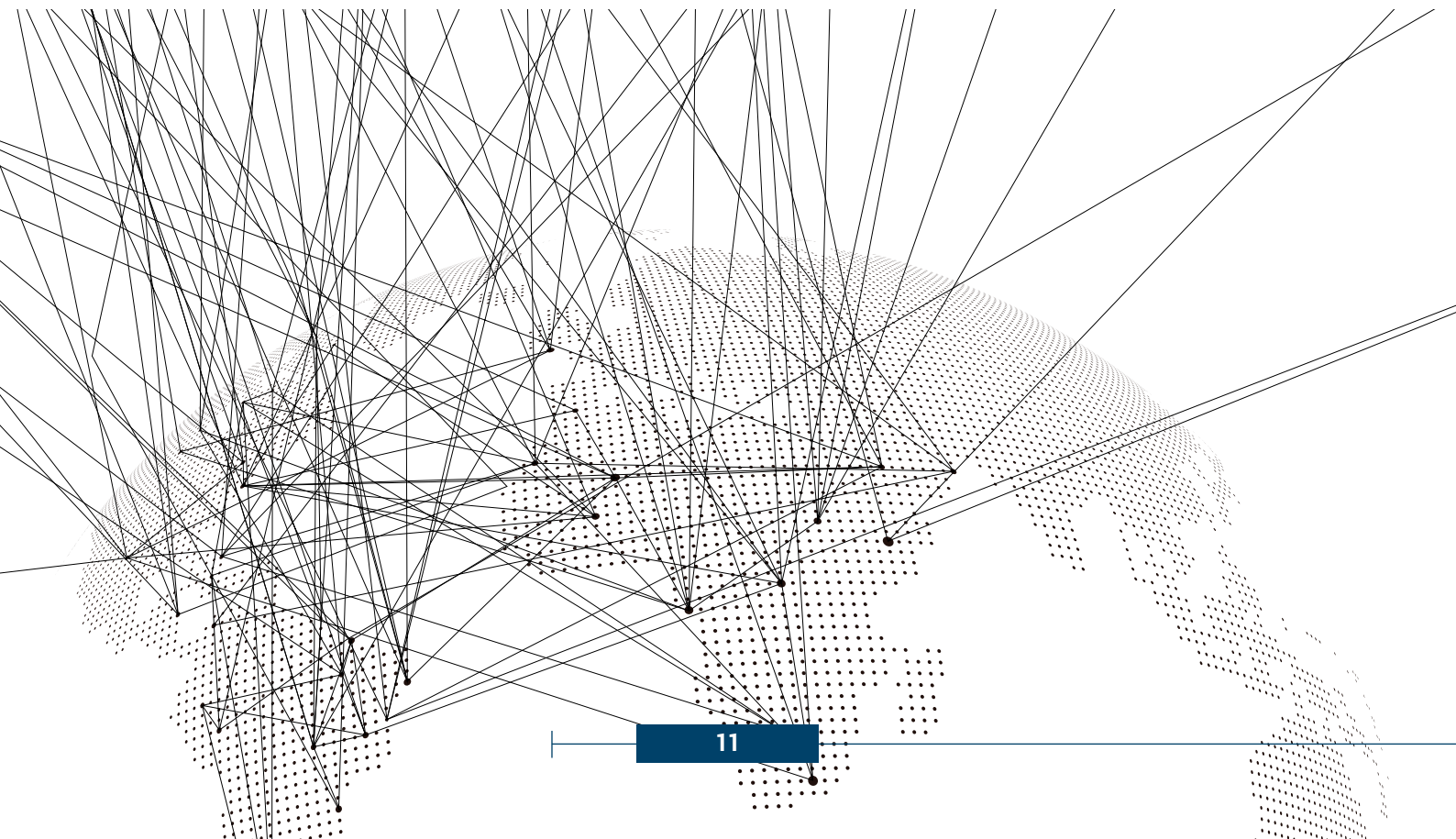
Za prikupljanje podataka prioritetno su korišćeni:

- **Upitnici za oblasti teškog i organizovanog kriminala**, sačinjeni po modelu Europol-a i metodologiji UNODC-a, na osnovu kojih su prikupljeni podaci o kriminalnim aktivnostima i
- **Upitnici o organizovanim kriminalnim grupama** na osnovu kojih su prikupljeni konkretni podaci o djelovanju organizovanih kriminalnih grupa i njihovim članovima.

Pored navedenog, korišćeni su i javno dostupni izvještaji državnih

organa u Crnoj Gori i relevantnih međunarodnih policijskih i naučno-istraživačkih institucija (Europol, UNODC, FRONTEX, EMCDDA) koje tretiraju problematiku teškog i organizovanog kriminala, kao i svi oni izvještaji u kojima su sadržani podaci koji mogu doprinijeti sveobuhvatnom sagledavanju problema teškog i organizovanog kriminala, posebno u dijelu sagledavanja ovog fenomena sa globalnog i regionalnog nivoa.

Na operativnom nivou djelovanja, Srednjoročni pregled – ažurirana verzija Procjene opasnosti je izrađena i u klasifikovanoj verziji koja sadrži poglavlje sa opisima i podacima o visokorizičnim organizovanim kriminalnim grupama i njihovim članovima, ulogama, strukturom i drugim relevantnim podacima koji će omogućiti planiranje preventivnih, obavještajnih i policijsko-tužilačkih aktivnosti.

KRIJUMČARENJE
AKCIZNIH ROBA

SAJBER KRIMINAL

EKOLOŠKI KRIMINAL

KRIJUMČARENJE I
DISTRIBUCIJA NARKOTIKA

KRIJUMČARENJE
ORUŽJA

ILEGALNE MIGRACIJE I
TRGOVINA LJUDIMA

GLAVNI ZAKLJUČCI

U Crnoj Gori u izvještajnom periodu registrovano je aktivno djelovanje 11 visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa, od kojih najveći broj ima preko 30 članova.

Dominantna kriminalna aktivnost visokorizičnih OKG iz Crne Gore je krijumčarenje kokaina na međunarodnom nivou, pri čemu su ove strukture i dalje zadržale trend udruživanja sa kriminalnim grupama sa područja drugih država Zapadnog Balkana.

KORUPCIJA

PRANJE NOVCA

TERORIZAM I VJERSKI
EKSTREMIZAM

Visokorizične organizovane kriminalne grupe

U Crnoj Gori u izvještajnom periodu registrovano je aktivno djelovanje **11 visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa** (u daljem tekstu: OKG), **od kojih najveći broj ima preko 30 članova.**

Dominantna kriminalna aktivnost visokorizičnih OKG iz Crne Gore je krijumčarenje kokaina na međunarodnom nivou, pri čemu su ove strukture i dalje zadržale trend udruživanja sa kriminalnim grupama sa područja drugih država Zapadnog Balkana.

I dalje jedan od ključnih segmenata u djelovanju visokorizičnih kriminalnih grupa predstavlja primjena najtežih oblika nasilja, manifestovana kroz bezobzirnu eliminaciju protivnika u kriminalnim aktivnostima, a sve sa ciljem ne samo preuzimanja monopolskog položaja već i sa ciljem osvete i totalnog revanšizma i potpune eliminacije pripadnika suprotstavljenih kriminalnih grupa.

Teza da visokorizične kriminalne grupe koriste korupciju kao metod rada, potvrđena je kroz njihovu infiltraciju i stvaranje saradničkih pozicija u organima za sprovođenje zakona i organima obavještajno-bezbjednosnog sektora, koje su vremenom transformisane, tako da su neki službenici organa za sprovođenje zakona postali članovi ili vođe pojedinih

segmenata djelovanja u okviru visokorizičnih kriminalnih grupa.

Bezbjednosni rizik od djelovanja visokorizičnih OKG dodatno usložnjavaju nedjelotvorni sudski postupci, što za posljedicu ima boravak na slobodi značajnog broja članova, koji su optuženi za

” U posljednjem vremenskom periodu registrovano je i značajno prisustvo inostranih kriminalnih grupa na području Crne Gore i njihovo uvezivanje sa visokorangiranim OKG iz Crne Gore, što je posebno karakteristično za OKG iz Turske, Gruzije, Rusije i drugih istočnoevropskih zemalja.

organizaciju i direktno izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela. Navedena situacija u prvom redu omogućava konsolidaciju aktivnosti visokorizičnih OKG i ponovno uspostavljanje njihove kohezije, a ujedno povećava i stepen bezbjednosnog rizika, s obzirom na to da navedena lica mogu biti meta suprotstavljenih kriminalnih struktura.

U posljednjem vremenskom periodu registrovano je i značajno prisustvo inostranih kriminalnih grupa na području Crne Gore i njihovo uvezivanje sa visokorangiranim OKG iz Crne Gore, što je posebno karakteristično za OKG iz Turske, Gruzije, Rusije i drugih istočnoevropskih zemalja. Navedena situacija u značajnoj mjeri doprinijeće međusobnom širenju uticaja i infiltraciji na druga kriminalna tržišta.

Krijumčarenje i distribucija narkotika

Krijumčarenje narkotika i dalje predstavlja dominantnu kriminalnu aktivnost najvećeg broja identifikovanih visokorizičnih OKG koje djeluju u Crnoj Gori. Iako su, prvenstveno zbog ratnih dešavanja na području Ukrajine, registrovane promjene kopnenih i pomorskih krijumčarskih puteva, što je i uslovalo da luke u Sredozemnom i Sjevernom moru postanu nove ulazne tačke za krijumčarene narkotika, a što Evropu može dovesti do pozicije glavnog distributivnog čvorišta, Crna Gora je zadržala status tranzitne

” I dalje je evidentno veoma intenzivno učešće OKG iz Crne Gore u međunarodnim krijumčarskim lancima, ali i uspostavljanju jake distributivne mreže u državama Zapadne Evrope, čime pokrivaju sve faze sprovođenja ove kriminalne aktivnosti.

zemlje kada je riječ o krijumčarenju različitih vrsta narkotika.

I dalje je evidentno veoma intenzivno učešće OKG iz Crne Gore u međunarodnim krijumčarskim lancima, ali i uspostavljanju jake distributivne mreže u državama Zapadne Evrope, čime pokrivaju sve faze sprovođenja ove kriminalne aktivnosti – nabavku, međunarodni i transkontinentalni transport, krijumčarenje i distribuciju na lokalnom nivou.

Kokain

Iako je krijumčarenje kokaina dominantna kriminalna aktivnost kod najvećeg broja identifikovanih visokorizičnih OKG iz Crne Gore, teritorija naše države je zadržala tranzitni status. Visokorizične kriminalne grupe iz Crne Gore nastavile su trend saradnje sa regionalnim kriminalnim strukturama u ovoj oblasti, uz kontrolu svih faza krijumčarskog procesa.

Promjene u odnosu ponude i potražnje kokaina na globalnom i evropskom tržištu, mogu usloviti i promjenu krijumčarskih ruta, što ne može isključiti jednu od dvije mogućnosti – ili će krijumčarska ruta prema Crnoj Gori biti eksploatisana u većoj mjeri ili će ovu rutu krijumčari zaobilaziti i fokus svojih aktivnosti dodatno pojačati ka ulaznim tačkama u Južnoj, Zapadnoj i Sjevernoj Evropi.

Lokalno tržište kokaina u Crnoj Gori bilježi trend rasta, o čemu svjedoče i podaci koji ukazuju na jačanje i širenje mreže distributera na lokalnom nivou, što može usloviti i određene promjene kada je riječ o povećanju količine potrebnog i dostupnog kokaina za potrebe tržišta u Crnoj Gori, ali i povećanja broja lica uključenih u distributerske mreže.

Heroin

Iako je 2021. godine registrovan marginalni pad trgovine heroinom, za koji se pretpostavlja da je povezan sa rastom drugih tržišta droge, posebno kokaina i sintetičke droge,

što potvrđuju i podaci izvještaja Evropskog centra za praćenje droga i zavisnosti od droge (EMCDDA) – količina zaplijenjenog heroina u državama članicama Evropske unije 2022. godine umanjena je za 16% u odnosu na 2021. godinu. Balkanska ruta i region Zapadnog Balkana i dalje slove za jedan od ključnih krijumčarskih koridora za snabdijevanje evropskog tržišta heroinom.

Ipak, nijesu zabilježene značajne promjene kada je riječ o krijumčarenju heroina preko teritorije Crne Gore. Ova kriminalna aktivnosti je i dalje karakteristična za OKG koje su u osnovi vezane za sjever Crne Gore, dok je u posljednjem vremenskom periodu registrovano i aktivnije učešće kriminalnih struktura iz centralnog dijela Crne Gore, uz uspostavljanje direktnih kontakata sa kriminalnim grupama u Turskoj, koja slovi za ključno krijumčarsko čvorište.

Marihuana

Albanija i dalje predstavlja najvećeg proizvođača marihuane u ovom dijelu Evrope, dok određeni podaci ukazuju da je registrovan porast proizvodnje marihuane u zatvorenom prostoru i u drugim državama regiona. Nove plantaže marihuane na sjeveru Albanije, olakšale su crnogorskim i regionalnim OKG (Srbija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska) pristup proizvođačima ovog narkotika.

Crna Gora se zbog geografskog položaja i dalje nalazi na jednoj od frekventnih ruta, prvenstveno za

krijumčarenje prema pojedinim državama regiona – Srbiji, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, i dalje prema državama Zapadne Evrope, gdje kao krajnje destinacije slove Njemačka, Slovenija, Austrija i Holandija.

U krijumčarenju marihuane i dalje je dominantno učešće kriminalnih grupa sa područja Podgorice, koje djeluju u graničnom pojasu sa Albanijom i kontrolišu krijumčarenje marihuane iz Albanije u Crnu Goru.

Sintetičke droge

Zapadni Balkan nije prepoznat kao značajan proizvođač sintetičkih droga, a registrovan je mali broj lokacija za proizvodnju amfetamina, koje su otkrivene i demontirane u Sjevernoj Makedoniji i u Bosni i Hercegovini.

Crna Gora je zadržala poziciju države u kojoj su sintetičke droge

” Albanija i dalje predstavlja najvećeg proizvođača marihuane u ovom dijelu Evrope, dok određeni podaci ukazuju da je registrovan porast proizvodnje marihuane u zatvorenom prostoru i u drugim državama regiona.

zastupljene u manjoj mjeri u odnosu na ostale vrste droga.

Uobičajeno je da je potražnja ove vrste opojnih droga jednaka snabdijevanju, a registrovan je trend porasta konzumiranja sintetičkih

droga u toku ljetnje turističke sezone, kada se na području crnogorskog primorja organizuju različite vrste muzičkih manifestacija.

Krijumčarenje oružja

Jedna od ključnih prijetnji na stanje bezbjednosti na području Evrope predstavlja povećana dostupnost nelegalnog vatrenog oružja, a eskalacija ratnih sukoba na globalnom nivou može uticati na promjenu krijumčarskih ruta i nelegalnih tokova vatrenog oružja u Evropi, koja može biti manifestovana povećanjem

” I pored činjenice da je u prethodnom periodu oduzeta značajna količina vatrenog oružja u ilegalnom posjedu, u Crnoj Gori kao i u ostalim državama Zapadnog Balkana, i dalje postoje značajne količine vatrenog oružja, relativno lako dostupnog pripadnicima visokorizičnih OKG.

rizika od ekspanzije dostupnosti vatrenog oružja, povećanjem broja krivičnih djela povezanih sa zloupotrebom vatrenog oružja, ali i njegovom upotrebom prilikom izvršenja terorističkih napada.

I pored činjenice da je u prethodnom periodu oduzeta značajna količina vatrenog oružja u ilegalnom posjedu, u Crnoj Gori kao i u ostalim državama Zapadnog Balkana, i dalje postoje značajne količine vatrenog oružja, relativno lako dostupnog pripadnicima visokorizičnih OKG.

Teritorija Crne Gore jednim dijelom i dalje služi kao tranzitna teritorija za

krijumčarenje oružja iz država regiona ka državama Zapadne Evrope.

Tokom prethodnog perioda, u Crnoj Gori nijesu bile prepoznate OKG koje svoju dominantnu kriminalnu aktivnost usmjeravaju na aktivnosti krijumčarenja oružja. Posljednji podaci ukazuju na pojavu određenih kriminalnih grupa sa područja Crne Gore, koje mogu biti uključene u sprovođenje aktivnosti krijumčarenja vatrenog oružja iz Crne Gore ka državama Evropske unije, ali je i dalje dominantno krijumčarenje koje se odnosi na individualne slučajeve i naoružavanje za lične potrebe.

Registровано je da članovi OKG u Crnoj Gori posjeduju prepravljene (modifikovane) verzije vatrenog oružja – pištolja, kod kojih je izmijenjen način funkcionisanja i stvorene karakteristike automatskog oružja.

Iako do sada nije bilo registrovanih slučajeva, ne može se isključiti mogućnost da nosioci aktivnosti u oblastima teškog i organizovanog kriminala primijene koncept izrade trodimenzionalnih djelova za oružje, izrađenih pomoću 3D štampača, čijim sklapanjem je moguće dobiti funkcionalno vatreno oružje.

Ilegalne migracije i trgovina ljudima

Stanje u državama regiona, naročito je bilo alarmantno u susjednoj Bosni i Hercegovini, gdje je migrantska kriza postala humanitarno i političko pitanje koje još uvijek traje i prijeti da eskalira.

Crna Gora je zadržala status tranzitne države kada je riječ o krijumčarenju ljudi i ilegalnim migracijama, sa trendom rasta navedenih aktivnosti i broja lica uključenih u krijumčarske i migratorne tokove.

Identifikovani su novi načini krijumčarenja prilikom tranzitiranja kroz Crnu Goru, koji su podrazumijevali kombinovanje legalnog prelaska na teritoriju Crne Gore (po osnovu rada), a sa ciljem tranzita kroz istu, i nelegalnog prelaska uglavnom na teritoriju Bosne i Hercegovine, i dalje ka državama Evropske unije.

Tokom 2022. godine u Crnoj Gori je registrovan rekordni broj ilegalnih migranata, dok je tokom 2023. godine zabilježen neznatni pad u odnosu na 2022. godinu, ali i porast u odnosu na 2020. i 2021. godinu.

Kroz sprovedene aktivnosti utvrđeno je i da je tokom prethodnog perioda došlo do „otvaranja“ i jačanja krijumčarske rute za lica porijeklom iz Turske, koji dalje preko Bosne i Hercegovine i Hrvatske tranzitiraju ka Italiji i drugim državama Evropske unije, pri čemu je uloga turskih krijumčarskih mreža veoma izražena u Crnoj Gori i drugim državama regiona. Ovaj oblik krijumčarenja migranata izigravanjem trenutnih propisa – otvaranje privrednih društava, omogućava benefite za apliciranje za tranzitne vize i njihovo dalje korišćenje u cilju putovanja ka krajnim destinacijama u državama Evropske unije.

Trgovina ljudima bila je zastupljena kroz različite oblike ugovaranja brakova i seksualne eksploatacije, ali u manjem broju i kroz radnu eksploataciju stranaca i jednim dijelom domicilnog stanovništva (iskorišćavanje u svrhu prosjačenja).

Ono što je karakteristika za Crnu Goru, jeste da je pojava „elitne prostitucije“ izraženija tokom trajanja turističke sezone. Značajan porast broja lica koja pružaju seksualne usluge

---

” Tokom 2022. godine u Crnoj Gori je registrovan rekordni broj ilegalnih migranata, dok je tokom 2023. godine zabilježen neznatni pad u odnosu na 2022. godinu, ali i porast u odnosu na 2020. i 2021. godinu.

---

detektovan je sa područja Ukrajine nakon priliva velikog broja ukrajinskih državljana na teritoriju Crne Gore, uzrokovanog ratnim dešavanjima u Ukrajini. Olakšavajući faktor za sprovođenje ovih aktivnosti jeste sve intenzivnija upotreba društvenih mreža i internet platformi na kojima se nalaze specijalizovane stranice kojima se vrši oglašavanje za pružanje eskort usluga i drugih digitalnih tehnologija.

Krijumčarenje akciznih roba – duvana i duvanskih proizvoda

Promjena politike Vlade Crne Gore u odnosu na samu Slobodnu zonu Luke Bar, tokom 2021. godine, način njenog funkcionisanja, prevashodno u dijelu zabrane skladištenja, a kasnije i

oduzimanja uskladištenih duvanskih proizvoda, uticala je na promjenu ruta krijumčarenja, pri čemu je jedan od glavnih načina krijumčarenja posredstvom Slobodne zone Luke Bar skoro prestao da postoji.

Luka Drač u Albaniji je tačka ulaska cigareta dopremljenih brodovima iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, Turske,

” Luka Drač u Albaniji je tačka ulaska cigareta dopremljenih brodovima iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, Turske, Kine i slično. Nakon toga, jedan krak krijumčarskih ruta ide preko Crne Gore, tzv. tranzitom cigareta prema „trećim zemljama” (Srbija, Kosovo i dr.), dok jedan dio tih cigareta ostaje nezakonito na području Crne Gore.

Kine i slično. Nakon toga, jedan krak krijumčarskih ruta ide preko Crne Gore, tzv. tranzitom cigareta prema „trećim zemljama” (Srbija, Kosovo i dr.), dok jedan dio tih cigareta ostaje nezakonito na području Crne Gore.

Jedan od registrovanih načina djelovanja, podrazumijeva i modus u kojem su cigarete namijenjene za uništenje „otuđivane” sa ciljem dalje prodaje na ilegalnom tržištu u Crnoj Gori i daljeg krijumčarenja ka državama regiona.

Ovakav način krijumčarenja cigareta omogućila je laka infiltracija pripadnika kriminalnih struktura u redove bezbjednosnog sektora, zakonska regulativa koja definiše funkcionisanje Slobodne zone Luke Bar, kao i finansijska moć koju posjeduju OKG koje djeluju u poslovima krijumčarenja cigareta.

Korupcija sa posebnim fokusom na korupciju na visokom nivou

Aktivnosti organa za sprovođenje zakona koje su u posljednjem periodu registrovane na području Evrope potvrdile su da je korupcija usko vezana sa organizovanim kriminalom.

Korupcija je duboko ukorijenjena u mnogim državama unutar i van Evropske unije, što je posljednjih godina dobilo svoju potvrdu kroz mnogobrojne istrage koje su otvorene u državama na osnovu materijala o komunikacijama ostvarenim posredstvom aplikacije Sky Ecc.

Problem korupcije izražen je u gotovo svim državama regiona Zapadnog Balkana. Visok stepen penetracije organizovanog kriminala u gotovo sve društvene sfere omogućio je dodatno snaženje organizovanog kriminala ne samo u Crnoj Gori već i šire. Koordinisana planska korupcija od strane visokorizičnih OKG uzrokovala je da korupcija nema samo nacionalni, već i međusobno povezani regionalni karakter.

Proaktivno djelovanje organa obavještajno-bezbjednosnog sektora i drugih organa za sprovođenje zakona u Crnoj Gori, rezultiralo je identifikacijom ključnih saradničkih pozicija u odnosu na nosioce najodgovornijih funkcija u izvršnoj i sudskoj vlasti, koje su pripadnicima visokorizičnih OKG omogućili nesmetano sprovođenje aktivnosti i izbjegavanje istraga.

Korupcija iza koje stoji organizovani kriminal često uključuje skrivene hibridne aktivnosti pojedinih država koje rade na štetu strateških interesa Crne Gore u nastojanju da se našteti evroatlantskim integracijama.

Pranje novca

Brza obrada transakcija i razvoj efikasnih alata za anonimizaciju značajne su prepreke u identifikaciji učesnika u transakcijama, kao i identifikaciji stvarnih vlasnika imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.

Na globalnom planu zadržan je trend da OKG sve više koriste usluge drugih organizacija koje su osnovane kao legalni privredni subjekti koji služe kao provajderi za pranje novca. S tim u vezi, u zamjenu za određenu proviziju u iznosu od 5 do 8%, privredni subjekti koji su provajderi nude složene tehnike za pranje novca, osnivanje velikog broja fiktivnih pravnih lica, obično sa jednim zaposlenim, dalje poslovne djelatnosti, miješanje legalnog i „prljavog” novca, i na kraju pranje novca za račun OKG.

Pranje novca ima veoma negativne efekte na makro i mikroekonomskom planu, narušava funkcionisanje finansijskog sektora podrivanjem integriteta finansijskih institucija, ugrožava privatni sektor urušavanjem tržišne konkurencije, umanjuje efekte privatizacije i smanjuje strane direktne investicije.

Pojedine analize ukazuju da se ilegalna dobit koja je stečena na Zapadnom Balkanu najčešće

plasira u legalne tokove u regionu, dok kriminalne grupe sa područja Zapadnog Balkana novčana sredstva koja su stečena sprovođenjem aktivnosti krijumčarenja narkotika jednim dijelom plasiraju i u legalne tokove van regiona.

Rizik od involviranosti članova OKG u pranje novca izražen je kroz mogućnost njihovog učešća u off-shore firmama, otvaranja firmi koje u Crnoj Gori posluju u različitim oblastima, pa sve do kupovine pokretnih i nepokretnih stvari i drugih luksuznih dobara.

” Značajan iskorak u suzbijanju krivičnog djela pranje novca napravljen je usklađivanjem crnogorske pravne regulative sa međunarodnim standardima, sa akcentom na usvajanje Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma u decembru 2023. godine.

Državljeni istočnoevropskih država i Turske, koji borave na području Crne Gore, dovode se u vezu sa sprovođenjem aktivnosti pranja novca posredstvom međusobno povezanih pravnih lica registrovanih na teritoriji Crne Gore u čijim vlasničkim i upravljačkim strukturama imaju učešće, a koje uglavnom posluju u oblastima konsaltinga, finansijskog poslovanja i poreskog upravljanja, izgradnje i trgovine nekretninama i trgovine motornim vozilima.

Značajan iskorak u suzbijanju krivičnog djela pranje novca napravljen je usklađivanjem crnogorske pravne regulative sa međunarodnim standardima, sa

akcentom na usvajanje Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma u decembru 2023. godine. Usvajanje navedenog zakona će u narednom periodu uticati na unapređenje sistema u smislu sprečavanja i onemogućavanja vršenja krivičnog djela pranje novca.

Terorizam i vjerski ekstremizam

Region Zapadnog Balkana u sve većoj mjeri služi za pružanje logistike radikalnim i ekstremističkim pokretima, a u znatno manjoj mjeri registrovan je kao područje sa rizikom od napada.

Radikalizacija na Zapadnom Balkanu najčešće se manifestuje kroz različite oblike nenaprednih vjerskih pokreta (najčešće je riječ o selafizmu), koji su nehomogeni, kako u pogledu pravca djelovanja, tako i u krajnjim ciljevima, dok su u manjem obimu prisutni ekstremno desničarski i ljevičarski pokreti i pojedinci.

U kontekstu navedenog, region Zapadnog Balkana može se

” Najzastupljeniji oblici sajber kriminala u Crnoj Gori uključuju seksualno iskorišćavanje i zlostavljanje djece na internetu, mail dojave o postavljenim eksplozivnim napravama, phishing i smashing napade, ransomware napade, MITM (Man in the middle)...

posmatrati kao područje pogodno za regrutaciju lica sa ciljem učešća

u stranim oružanim formacijama, ali i kao područje pogodno za širenje različitih vrsta radikalnih i ekstremističkih ideologija.

U Crnoj Gori registrovano je djelovanje nekoliko selafističkih grupa, koje karakteriše različiti nivo radikalizacije, sa jasno uočljivim inostranim uticajem i njihova fokusiranost na pokušaje širenja radikalne ideologije.

Sajber kriminal

Sajber kriminal predstavlja ozbiljan bezbjednosni izazov za Crnu Goru.

Olakšavajući faktor za razvoj sajber kriminala, predstavlja nedovoljna informisanost i nedostatak informatičke pismenosti krajnjih korisnika, relativno mali broj istražitelja, široka dostupnost edukativnih materijala i alata koji se mogu zloupotrijebiti za kriminalne aktivnosti u sajber prostoru.

Najzastupljeniji oblici sajber kriminala u Crnoj Gori uključuju seksualno iskorišćavanje i zlostavljanje djece na internetu, mail dojave o postavljenim eksplozivnim napravama, phishing i smashing napade, ransomware napade, MITM (Man in the middle) napade, distribuirane napade radi onemogućavanja usluge (DdoS), seksualne ucjene i slično.

Posebnu opasnost predstavljaju visokosofisticirani napadi na državnu kritičnu infrastrukturu, organizacije i medije posvećene evroatlantskim integracijama.

Osnivanje velikog broja IT kompanija, u čijoj su osnivačkoj i upravljačkoj strukturi strani državljani, predstavlja dodatni bezbjednosni rizik, s obzirom na nepostojanje procedura za upravljanje i implementaciju novih tehnologija, na šta se može nadovezati i rad sa eksternim ekspertima uz opasnost od nesinhronizacije bezbjednosnih protokola i neujednačenih standarda zaštite ličnih i drugih osjetljivih podataka.

Značajan rast i ekspanzija kriptozajednice u Crnoj Gori, mogu uzrokovati porast kriminalnih aktivnosti povezanih sa upotrebom kriptovaluta, uključujući krađu kriptovaluta i kriptoprevare, ali i neke nasilne akte u cilju oduzimanja koristi u kriptovalutama.

od kojih su najzastupljeniji nelegalna sječa šuma, bespravna gradnja i nelegalna eksploatacija šljunka iz rječnih korita. Korupcija na različitim nivoima prepoznata je kao glavni izazov sa kojim se nadležni državni organi suočavaju u rasvjetljavanju ovih krivičnih djela.

Ovaj, kao i drugi oblici organizovanog kriminala egzistira u uslovima socijalnih, ekonomskih i političkih promjena, političke i društvene tranzicije i društvima sa izraženim problemom korupcije. Karakterišu ga stalna ekspanzija, adekvatan stepen organizovanosti, dinamičnost, brzo prilagođavanje izmijenjenim uslovima te dobro poznavanje ekološke problematike.

Ekološki kriminal

Crna Gora se suočila sa ekspanzijom krivičnih djela ekološkog kriminala,

ORGANIZOVANE KRIMINALNE GRUPE I NJIHOVO DJELOVANJE

U Crnoj Gori je registrovano djelovanje 11 visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa, od kojih najveći broj ima preko 30 članova. U odnosu na prethodno izrađenu osnovnu verziju dokumenta Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala – SOCTA 2021, u međuvremenu su identifikovane dvije nove OKG, dok je za jednu OKG, utvrđeno da više nije aktivna.

Stanje na nivou Evropske unije

Prema podacima iz Europol-ovog izvještaja o organizovanim kriminalnim grupama, na teritoriji Evropske unije djeluje 821 visokorizična kriminalna grupa, od kojih je čak 280 grupa aktivno u periodu dužem od 10 godina, sa ukupnim brojem od preko 25 000 identifikovanih članova, koje svoje aktivnosti, između ostalih, sprovode u oblastima krijumčarenja narkotika, prevara, imovinskog kriminala, ilegalnih migracija i trgovine ljudima.

Kriminalne strukture identifikovane kroz aktivnosti Europol-a, karakteriše agilnost (sposobnost prilagođavanja novim legislativnim, administrativnim, tehničko-tehnološkim izazovima), nepostojanje granica (sprovođenje kriminalnih aktivnosti na transnacionalnom nivou), kontrola (čvrsta kontrola i fokus na kriminalnim operacijama) i destrukcija.

Za visokorizične kriminalne grupe koje djeluju na području Evropske unije, izražena uloga vođe je jedna od ključnih karakteristika. Vođe kriminalnih grupa su donosioci ključnih odluka koji upravljaju cjelokupnim krijumčarskim operacijama, vrše podjelu zadataka i veoma često nadgledaju finansijske tokove. Boravak vođa u zatvorima ili presude na dugogodišnje kazne zatvora, ne podrazumijeva i prestanak djelovanja organizovanih kriminalnih grupa. I pored navedene činjenice, vođe kriminalnih grupa nastavljaju da koordiniraju kriminalne aktivnosti, a registrovano je da neke kriminalne

grupe uspješno sprovode svoje kriminalne aktivnosti i uspijevaju da se prilagode promjenama, čak i pored činjenice da su njihove vođe i većina visokopozicioniranih članova u zatvorima.

Stanje u regionu

Prema izvještaju Europol-a, nekoliko kriminalnih mreža sastavljenih od državljana zemalja Zapadnog Balkana, uključujući i Crnu Goru, je uključeno u krijumčarenje velikih količina narkotika, uključujući finansiranje i distribuciju kokaina iz Južne Amerike prema nekoliko ključnih destinacija u Evropi. Ove kriminalne strukture karakteriše veoma jako prisustvo u državama Evropske unije, kao i u državama Zapadnog Balkana.

Jedna od ključnih karakteristika ovih struktura je i uspostavljanje čvrstih pozicija u državama Južne Amerike, prvenstveno u oblastima oko lučkih

” Registrovano je da veće OKG, pored tendencije da samostalno djeluju na međunarodnom nivou, u posljednjem periodu pokazuju tendenciju da se specijalizuju za određene kriminalne aktivnosti. Primjetno je da OKG iz Albanije, Crne Gore i Srbije imaju više članova i formiraju veće grupe u odnosu na OKG u ostatku država Zapadnog Balkana.

gradova u kojima se sprovode početne faze u krijumčarskim operacijama, korišćenjem koruptivnih metoda rada, kao i infiltracijom u kompanije koje se bave brodskim transportom.

Registrovano je da veće OKG, pored tendencije da samostalno djeluju na međunarodnom nivou, u posljednjem periodu pokazuju tendenciju da se specijalizuju za određene kriminalne aktivnosti. Primjetno je da OKG iz Albanije, Crne Gore i Srbije imaju više članova i formiraju veće grupe u odnosu na OKG u ostatku država Zapadnog Balkana. Procjenjuje se da postoji između 15 i 30 OKG osnovanih u Albaniji, uglavnom u Tirani, Draču, Elbasanu, Skadru, Valoni i Kruji, dok u Bosni i Hercegovini djeluje od pet do 10 OKG, od kojih svaka broji od 10 do 15 članova.

Većina OKG u državama Zapadnog Balkana ima karakter polikriminalnih (uključene su u više od jedne kriminalne aktivnosti).

Etnička pripadnost, pripadnost naciji ili određenoj religiji ne igraju značajnu ulogu u djelovanju koje je vođeno isključivo profitom.

Za neke od ovih grupa karakteristična je primjena brutalnih metoda nasilja, uzrokovana odmazdom za neuspješno sprovedene krijumčarske operacije ili planove za zauzimanje teritorije i preuzimanje monopolskog položaja.

Pored navedenoga, važna karakteristika OKG na Zapadnom Balkanu je primjena nasilja i

povezanost sa „navijačkim grupama“, koja se nerijetko koristi za realizaciju aktivnosti distribucije narkotika ali i za izvršenje teških krivičnih djela.

Stanje u Crnoj Gori

U Crnoj Gori je registrovano djelovanje **11 visokorizičnih organizovanih kriminalnih grupa, od kojih najveći broj ima preko 30 članova.** U odnosu na prethodno izrađenu osnovnu verziju dokumenta Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala – SOCTA 2021, u međuvremenu su identifikovane dvije nove OKG, dok je za jednu OKG utvrđeno da više nije aktivna.

Kao i u prethodnom periodu, i dalje strukturu većeg broja organizovanih kriminalnih grupa koje djeluju na području Crne Gore karakteriše čvrsto jezgro, sastavljeno od pojedinaca, povezanih porodičnim ili dugogodišnjim prijateljskim vezama, oko kojih je raspoređen krug stalnih članova, pri čemu ove segmente unutrašnje strukture karakteriše dugogodišnje iskustvo u sprovođenju kriminalnih aktivnosti na transnacionalnom nivou. Poseban segment strukture predstavljaju različite ćelije, odnosno ogranci, koji su u pojedinim slučajevima specijalizovani za samostalno sprovođenje konkretnih kriminalnih aktivnosti, poput organizacije krijumčarenja narkotika ili organizacije izvršenja teških krivičnih djela protiv života i tijela, a koje su pozicionirane na ključnim tačkama sprovođenja kriminalnih aktivnosti u Crnoj Gori i inostranstvu.

” Većina OKG u državama Zapadnog Balkana ima karakter polikriminalnih (uključene su u više od jedne kriminalne aktivnosti). Etnička pripadnost, pripadnost naciji ili određenoj religiji ne igraju značajnu ulogu u djelovanju koje je vođeno isključivo profitom.

Dominantna kriminalna aktivnost OKG sa područja Crne Gore i dalje je krijumčarenje narkotika, prvenstveno kokaina na međunarodnom nivou, gdje nijesu zabilježene značajnije promjene modusa u sprovođenju ove aktivnosti. Pripadnici organizovanih kriminalnih grupa iz Crne Gore prisutni su na svim ključnim tačkama u krijumčarskom lancu, a teritorije ovih država (naročito Južne Amerike) koriste se ne samo za organizaciju i nadgledanje krijumčarskih operacija, već i za njihovo skrivanje, ali i dodatno učvršćivanje kriminalnih kontakata i regrutaciju novih članova.

Regrutacija lica koja učestvuju u izvršenju teških krivičnih djela realizuje se posredstvom porodičnih ili dugogodišnjih prijateljskih i kumovskih veza visokopozicioniranih članova OKG i kroz čvrsto uvezivanje sa drugim kriminalnim strukturama. Ustanove za izvršenje krivičnih sankcija u kojima već borave visokopozicionirani članovi OKG i dalje predstavljaju ključni „regrutni centar“ za nove članove, kroz metode pružanja zaštite, angažovanja pravnih zastupnika, različite oblike finansijske podrške i brojne druge pogodnosti, time obezbjeđujući angažman novih članova.

Jedna od ključnih karakteristika OKG sa područja Crne Gore je i kontinuirana i strateška primjena najbrutalnijih oblika nasilja, u kojima veoma često učestvuju i pripadnici njihovih saradničkih struktura iz država regiona, dok je registrovan i modus angažovanja lica iz država Južne Amerike. Iako su prvobitno sukobi između OKG nastali kao posljedica

neuspješnog sprovođenja kriminalnih aktivnosti, što je kasnije uzrokovalo sukobe motivisane kontrolom i zauzimanjem monopolskog položaja na kriminalnom tržištu, vremenom je dominantno motiv

---

” Sukobi OKG iz Crne Gore odavno su prevazišli nacionalne i regionalne okvire, tako da se teritorije svih država na kojima borave i na kojima se skrivaju članovi suprotstavljenih OKG mogu posmatrati kao teritorije sa povećanim stepenom rizika od izvršenja teških krivičnih djela.

---

postao osveta usmjerena na potpuno eliminisanje pripadnika suprotstavljenih kriminalnih grupa.

Sukobi OKG iz Crne Gore odavno su prevazišli nacionalne i regionalne okvire, tako da se teritorije svih država na kojima borave i na kojima se skrivaju članovi suprotstavljenih OKG mogu posmatrati kao teritorije sa povećanim stepenom rizika od izvršenja teških krivičnih djela.

Registrovano je da su teška krivična djela protiv života i tijela kao posljedica sukoba OKG vršena u Španiji, Njemačkoj, Austriji, Holandiji, Turskoj, Grčkoj, Južnoj Americi, i za očekivati je da će se takav trend i nastaviti.

Aktivnosti organa za sprovođenje zakona na međunarodnom nivou, i operacije koje su „razbile“ do tada zaštićene oblike komunikacija, u značajnoj mjeri doprinijele su rasvjetljavanju kriminalnih aktivnosti OKG iz Crne Gore i njihovih saradničkih mreža iz drugih

država regiona, prvenstveno u odnosu na krijumčarenje kokaina i izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela. Navedene aktivnosti rezultirale su lišenjem slobode i procesuiranjem vođa i velikog broja visokopozicioniranih članova OKG, ali su i dalje organima za sprovođenje zakona nedostupni neki od ključnih „igrača” u ovim kriminalnih strukturama.

” Neefikasnost prilikom vođenja sudskih postupaka, uz brojne opstrukcije i „legalne” zloupotrebe procesnih instituta od strane članova OKG, uzrokovale su puštanje na slobodu velikog broja visokorangiranih članova suprotstavljenih kriminalnih grupa, optuženih za izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela.

Iako su navedene aktivnosti u jednom dijelu pasivizirale djelovanje OKG, naročito kada je riječ o izvršenju teških krivičnih djela protiv života i tijela, ovaj bezbjednosni izazov sa sobom i dalje nosi visok stepen rizika po nacionalnu i regionalnu bezbjednost.

Neefikasnost prilikom vođenja sudskih postupaka, uz brojne opstrukcije i „legalne” zloupotrebe procesnih instituta od strane članova OKG, uzrokovale su puštanje na slobodu velikog broja visokorangiranih članova suprotstavljenih kriminalnih grupa, optuženih za izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela.

Navedena situacija dovela je do konsolidacije unutrašnje strukture OKG i djelimičnog prestrukturiranja, u cilju nastavka sprovođenja

kriminalnih aktivnosti.

Ujedno je i povećan broj članova OKG koji boravkom na slobodi mogu samostalno organizovati vršenje teških krivičnih djela, ali i broj meta u odnosu na koje djeluju suprotstavljenje kriminalne grupe.

Jedno od strateških opredjeljenja OKG je i korišćenje korupcije kao metoda rada, što je u potpunosti potvrđeno kroz njihovu infiltraciju i stvaranje saradničkih pozicija u organima za sprovođenje zakona i organima obavještajno-bezbjednosnog sektora, koje su vremenom transformisane, tako da su neki službenici organa za sprovođenje zakona postali članovi ili vođe pojedinih segmenata djelovanja u okviru visokorizičnih OKG, uključujući i operacije koje se odnose na krijumčarenje kokaina i izvršenje teških krivičnih djela protiv života i tijela.

U posljednje vrijeme se registruje sve značajnije prisustvo stranih kriminalnih grupa na području Crne Gore, te njihovo povezivanje sa najznačajnijim crnogorskim OKG. To se prevashodno odnosi na turske, gruzijske, ruske i druge kriminalne grupe. Povezivanje ovih kriminalnih grupa sa crnogorskim OKG dodatno osnažuje kriminalne aktivnosti i proširuje teritoriju njihovog uticaja.

Novac stečen kriminalnim aktivnostima članovi OKG plasiraju u legalne tokove poslujući u različitim privrednim djelatnostima, prvenstveno u oblasti turizma i građevinarstva, ulažući u kupovinu nekretnina velike materijalne vrijednosti, skupocjenih

predmeta i slično. Takođe, u realizaciji aktivnosti u vezi sa pranjem novca stečenog kriminalnim aktivnostima, u izvještajnom periodu registrovano je da članovi OKG ulažu novčana sredstva u kupovinu kripto valuta.

U cilju prilagođavanja promjenama u zakonodavstvu i uspješnijem suprotstavljanju organima za sprovođenje zakona, OKG angažuju najbolje eksperte iz oblasti prava, finansija, bezbjednosti, tehnike i drugih oblasti.

Za članove OKG karakteristična je i upotreba originalnih biometrijskih dokumenata država regiona dobijenih na prevaran način. Naime, pripadnici OKG, uz koruptivne aktivnosti usmjerene prema nižerangiranim

službenicima javne administracije država regiona, dobijaju lične podatke (preminulih lica ili lica koja su interno raseljena), koje koriste prilikom podnošenja falsifikovane

---

” U cilju prilagođavanja promjenama u zakonodavstvu i uspješnijem suprotstavljanju organima za sprovođenje zakona, OKG angažuju najbolje eksperte iz oblasti prava, finansija, bezbjednosti, tehnike i drugih oblasti.

---

dokumentacije za izdavanje biometrijskih dokumenata.

KRIJUMČARENJE I DISTRIBUCIJA NARKOTIKA

Crna Gora i dalje ostaje tranzitna zemlja za krijumčarenje svih vrsta narkotika, gdje u jednom dijelu nijesu uključene organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore, dok za krijumčarenje narkotika na transkontinentalnom nivou i distribuciju na evropskom tržištu organizovane kriminalne grupe iz Crne Gore imaju značajnu ulogu.

Globalna priroda problema

Krijumčarenje i distribucija narkotika i dalje predstavljaju bezbjednosnu prijetnju visokog nivoa, registrovanu kao dominantnu kriminalnu aktivnost koja se na području država Evropske unije realizuje od strane OKG, sa prisutnim trendom rasta ponude narkotika na tržištu.

Bezbjednosno okruženje uslovljeno ratom u Ukrajini svakako je uslovlilo poremećaje u funkcionisanju kopnenih i pomorskih krijumčarskih puteva, a što bi u narednom periodu moglo uticati na intenziviranje krijumčarskih aktivnosti alternativnim rutama, povećavajući rizik od krijumčarenja pomorskim putevima u Evropi, prvenstveno preko luka u Sredozemnom i Sjevernom moru (Baltičko more), uz mogućnost da Evropa postane glavno distributivno čvorište za snabdijevanje drogom sa azijskog i bliskoistočnog tržišta.

Dugoročni poremećaji u proizvodnji i distribuciji imaju potencijal da se aktivnosti kriminalnih mreža presele daleko od ratom zahvaćenih područja. Dodatno, postoji mogućnost da proizvodnja sintetičkih droga u Istočnoj Evropi doživi novi razvoj¹.

U 2022. godini, u Evropskoj uniji prijavljena je 41 nova psihoaktivna supstanca – hemikalije koje ranije nijesu registrovane na tržištu, čime je ukupan broj psihoaktivnih supstanci koje prati Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti od droge (EMCDDA) porastao na 930.

¹ FRONTEX Risk Analysis for 2023/2024

Stanje u regionu

Krijumčarske aktivnosti Balkanskom rutom i dalje se sprovode u dva pravca – kopnenim i pomorskim, kojim se preko glavnih komercijalnih luka kokain krijumčari u Jugoistočnu Evropu iz Latinske Amerike i heroin preko Turske i Bliskog istoka.

OKG u državama balkanskog regiona pribjegavaju korišćenju pomorskih luka, gdje kriminalne grupe iz Bosne i Hercegovine najčešće koriste luke Ploče i Rijeka, OKG na Kosovu mogu koristiti luku Drač, OKG iz Sjeverne Makedonije i Bugarske povezane su sa Solunom, a iz Srbije sa lukom Kopar.

Stanje u Crnoj Gori

Krijumčarenje i distribucija narkotika i dalje predstavlja primarnu aktivnost OKG. U transkontinentalnim aktivnostima i dalje je evidentno značajno učešće kriminalnih struktura iz Crne Gore praćeno visokim stepenom prilagodljivosti potrebama tržišta kroz korišćenje novih metoda i prilagođavanje promjenama u legislativi i tehničko-tehnološkim dostignućima.

Crna Gora je zadržala ulogu tranzitne države za krijumčarenje svih vrsta narkotika, koje se realizuje kako od strane OKG iz Crne Gore, tako i od strane OKG iz regiona, prvenstveno Albanije. OKG iz Crne Gore i dalje imaju značajno učešće u krijumčarenju na transkontinentalnom nivou i distribuciji narkotika na evropskom tržištu. Krijumčarenje

velikih količina narkotika ima izraženo visok stepen organizacije koji podrazumijeva uključenost u sve faze krijumčarenja – nabavku, organizaciju transporta koji se uglavnom realizuje pomorskim putem do luka u Evropi, gdje se vrši prihvata i organizacija dalje distribucije, uz upotrebu teretnih motornih vozila. Putničkim motornim vozilima uglavnom se krijumčare manje količine svih vrsta narkotika u fabričkim ili namjenski

prepravljenim šupljinama (sjedišta, patos, rezervni točak i dr.).

Tokom 2022. i 2023. godine zapljene narkotika na području Crne Gore su u većem broju slučajeva registrovane na zvaničnim graničnim prelazima, dok se manji broj zapljena odnosio na zelenu i plavu granicu.

STATISTIČKI PODACI O KOLIČINI ZAPLIJENJENIH DROGA U CRNOJ GORI

2021	2022	2023	2024 (I kvartal)
4 714 606,14	2 336 017,62	966 299,41	453 575
7347 stabljika marihuane 6643 komada tableta	759 stabljika marihuane, 3619,8 komada tableta	118 stabljika marihuane 10729 komada tableta	2006,5 komada tableta sintetičkih droga i farmaceutskih proizvoda

● Ukupna količina izražena u gramima

STATISTIČKI PODACI O KOLIČINI ZAPLIJENJENIH DROGA U CRNOJ GORI PO VRSTAMA

Godina	Kokain	Heroin	Marihuana	Sintetičke droge
2021	1 244 180,61	2059,05	3 465 094,03	3059,45 6643 komada tableta
2022	500 557,55	3017,48	1 803 892,9	2685,29 3619,8 komada tableta
2023	25 123,74	1554,05	932 719,31	5411,53 10729 komada tableta
2024 (I kvartal)	846	6504	446 162	37 2006,5 komada tableta sintetičkih droga i farmaceutskih proizvoda

● Ukupna količina izražena u gramima

KOKAIN

Globalna priroda problema

Krijumčarenje kokaina i dalje predstavlja globalnu prijetnju, dominantno povezanu sa djelovanjem i aktivnostima OKG. U svijetu je evidentan porast ponude i potražnje za kokainom, a što će u narednom periodu usloviti razvoj novih tržišta izvan tradicionalnih okvira. Na globalnom nivou i dalje je dominantno primarno tržište za nabavku kokaina prostor Južne Amerike, prvenstveno Kolumbija i Ekvador, zatim slijede Brazil, Meksiko, Venecuela, Argentina, Urugvaj i Peru. U svjetskoj trgovini drogom, i dalje značajno učešće ima i Čile, prvenstveno zbog velikih pošiljki kokaina koje se iz čileanskih luka krijumčare u Sjedinjene Američke Države, a u kojima značajan udio ostvaruju crnogorske kriminalne grupe.

Prema izvještaju Evropskog centra za praćenje droga i zavisnosti od droge (EMCDDA), države članice Evropske unije u 2022. godini prijavile su 84 000 zapljena kokaina, što je iznosilo 323 tone (u odnosu na 303 tone u 2021. godini) i predstavlja rekordan iznos šestu godinu zaredom. Vodeće pozicije u zapljeni kokaina zauzimaju Belgija sa 111 tona, Holandija sa 51,5 tona i Španija 58,3 tona, što čini 68% ukupne zaplijenjene količine.

Procjenjuje se da 40% kokaina krijumčarenog iz Latinske Amerike u Evropu ulazi preko luke Antwerpen, koja i dalje predstavlja glavno čvorište

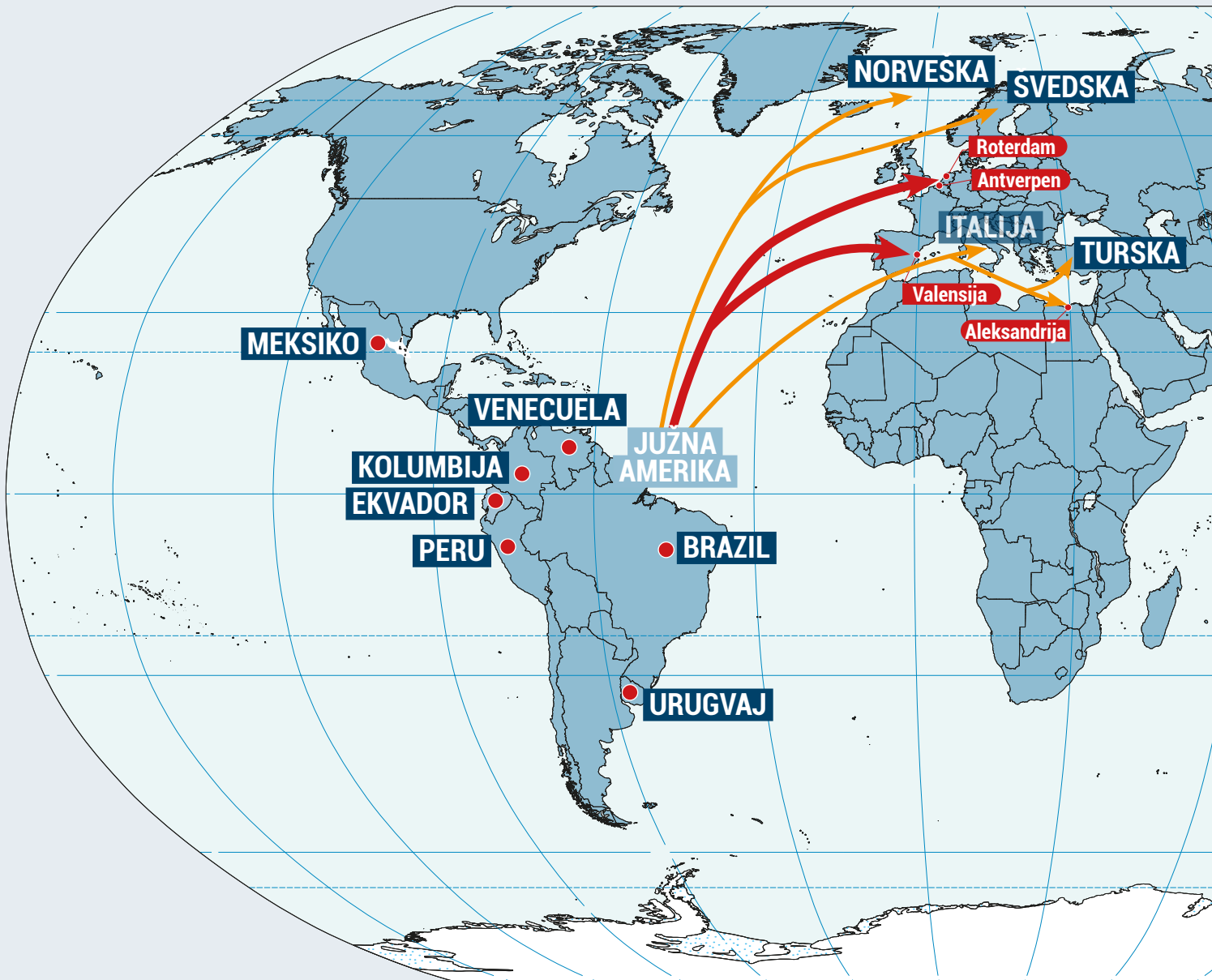
za ulaz krijumčarenog kokaina u Evropu, zatim slijede luka Rotterdam i Valensija. Tokom 2023. godine u luci Antwerpen zapljena kokaina iznosila je 116 tona, što predstavlja značajan porast u odnosu na 2022. godinu kada je zaplijenjeno 110 tona. Takođe, tokom 2023. godine Španija je registrovala najveću zapljenu kokaina u jednoj pošiljci, oko 9,5 tona, koji je bio skriven u pošiljci banana iz Ekvadora.

U izvještajnom periodu, kao alternativne tačke za ulazak kokaina u Evropu registrovane su i druge države Evrope, među kojima Norveška (u martu 2023. godine zaplijenjeno 800 kg kokaina), Švedska (u junu 2023. godine zaplijenjeno 460 kg kokaina), Rusija (u aprilu 2023. godine zaplijenjeno 699 kg kokaina).

Novije zapljene kokaina ukazuju i na sve veću ulogu Turske u globalnoj trgovini kokainom, sa izgledima da Turska postane jedno od glavnih globalnih tranzitnih čvorišta za kokain iz Južne Amerike, kao i sjeveroistok Italije, koji se sve više registruje kao čvorište za distribuciju kokaina iz Južne Amerike.

Kokain je poslije marihuane druga najčešće korišćena zabranjena droga u Evropi, iako se nivoi rasprostranjenosti i obrasci upotrebe znatno razlikuju među državama.

Prosječna čistoća kokaina na maloprodajnom nivou u istom

periodu kretala se u rasponu od 52% do 83%, što ukazuje da je čistoća kokaina bila u rastućem trendu te je 2022. godine dostigla nivo za 45% viši u odnosu na 2012. godinu. Države članice Evropske unije su 2022. godine prijavile da su otkrile 39 lokacija povezanih sa proizvodnjom kokaina, što pokazuje značajan rast

u odnosu na 2021. godinu kada su otkrivene 34 lokacije. Indikativna je i činjenica da je 2023. godine prijavljeno da je laboratorija za preradu kokaina otkrivena u Španiji imala procijenjeni dnevni kapacitet proizvodnje od 200 kilograma. Pored toga, prijavljene su velike zapljene neobičnih supstanci koje sadrže kokain, a koje

Rute krijumčarenja na globalnom nivou

 Glavna ruta
 Alternativna ruta

se moraju hemijski ekstraktovati, što sugeriše da se sekundarna ekstrakcija kokaina realizuje u značajnim količinama u Evropi.

Na porast cijene kokaina (16-25%) krajem 2022. i početkom 2023. godine, značajno je uticalo zatvaranje luke Odesa i kontejnerskog

terminala, koji su predstavljali primarnu ulaznu tačku za kokain u Jugoistočnu Evropu u direktnom snabdijevanju iz Latinske Amerike, a koje je nadoknađeno intenziviranjem tokova kokaina na drugim glavnim ulaznim tačkama u blizini Ukrajine, te uslovilo da su tržišta u ovom regionu postala još profitabilnija.

○ **11 tona kokaina zaplijenjenih u Kaniljasu u Španiji**

Veleprodajne i maloprodajne cijene su ostale relativno stabilne u posljednje dvije godine. Kretale su se u rasponu između 30 000 i 45 000 eura po kilogramu i 75-100 eura po gramu u visokim nivoima čistoće (do 60%).

Kriminalne grupe i dalje najčešće koriste velike prekookeanske brodove i luksuzne kruzere za krijumčarenje kokaina. Slučajevi zapljena ukazuju da je kompanija MSC i dalje često zlopotrijebljena. Registruje se i trend intenzivnijeg korišćenja manjih plovila – jedrilica, jahti, kao i sporadični slučajevi upotrebe manjih mlaznih aviona.

Registruje se da „balkanske” kriminalne grupe koriste i nove rute za krijumčarenje kokaina. I

pored činjenice da veći dio ove vrste narkotika i dalje u Evropu ulazi preko luka u Španiji i Holandiji, kriminalne organizacije su, tokom izvještajnog perioda, intenzivirale korišćenje „istočne” rute, gdje se kokain prekookeanskim brodovima krijumčari do država Jugoistočne i Istočne Evrope, odakle ulazi na evropsko tržište. Takođe, registrovano je više pokušaja krijumčarenja kokaina preko luke Bar. U izvještajnom periodu registrovano je sve češće organizovanje krijumčarenja kokaina preko luka u Africi, gdje se posebno izdvaja luka Aleksandrija u Egiptu, kao i luke u Libiji. Luke u Africi su prvenstveno tranzitna područja preko kojih se vrši krijumčarenje kokaina iz Južne Amerike ka državama Evrope, Azije i Australije.

Izvještajni period obilježile su i rekordne zapljene kokaina u Evropi. U ukupno šest zapljena (Španija – Kanarska ostrva, Viog i luka Alhesiras, južna obala Sicilije, Holandija i Grčka – Solun) zaplijenjeno je više od 26 tona opojne droge kokain, čije krijumčarenje se može dovesti u vezu sa pripadnicima Balkanskog kartela, među kojima su i državljani Crne Gore.

I dalje je aktuelan modus skrivanja kokaina u kontejnerima (hide and seek), razbijanja i ponovnog zatvaranja kontejnera (rip on/rip off), izbacivanja pošiljki u more i preuzimanja na vodi (drop off/drop on), kao i pričvršćivanja i zavarivanja pošiljki za dno broda.

U izvještajnom periodu registrovano je i veće prisustvo OKG iz Albanije, Crne Gore, Hrvatske i Rusije u Ekvadoru i Južnoj Americi i učešće u organizaciji krijumčarenja kokaina iz Južne Amerike prema Evropi.

Nastavljen je trend upotrebe nasilja od strane većeg broja OKG u isključivo ofanzivnom smislu, što je uzrokovano potrebom za zauzimanjem ključne, odnosno kontrolne pozicije na kriminalnom tržištu.

Stanje u regionu

Krijumčarenje kokaina i tokom izvještajnog perioda predstavljalo je dominantnu kriminalnu aktivnost OKG iz Crne Gore i regiona. Navedeno potvrđuju rekordne zapljene kokaina širom svijeta, koji je krijumčaren u organizaciji balkanskih OKG.

Na područje Balkana, kokain i dalje ulazi posredstvom luka na Mediteranu, gdje ulazne tačke predstavljaju luke u Albaniji (Drač), Crnoj Gori (Bar), Sloveniji (Kopar) i Hrvatskoj (Ploče), odakle se dalje krijumčarenje vrši kopnenim krijumčarskim rutama, najčešće teretnim motornim vozilima koja se koriste za prevoz različitih vrsta roba – najčešće prehrambenih proizvoda, voća i povrća.

U izvještajnom periodu registrovani su slučajevi proizvodnje kokaina u laboratorijama u centralnom dijelu Albanije.

Registrovano je da su zemlje porijekla kokaina koji se krijumčario u organizaciji balkanskih OKG: Brazil, Kolumbija, Peru, Argentina, Urugvaj, Venecuela. Kao tranzitna područja korišćene su luke u Albaniji, Crnoj Gori, Hong Kongu, Africi, Rumuniji, a zemlje krajnje destinacije krijumčarenog kokaina su Španija, Italija, Holandija, Velika Britanija, Njemačka, Švedska, Grčka i Austrija.

Pošiljke kokaina preko pomorske Balkanske rute u najvećem broju slučajeva stižu u kontejnerima sa svježim voćem, posebno sa bananama koje se transportuju iz Ekvadora.

Iz Albanije veća količina kokaina ide na Kosovo, zatim se preko Peći distribuira u Srbiju i prema državama Zapadne Evrope, odnosno preko Peći u Sjevernu Makedoniju i dalje prema Bugarskoj. Osim navedenoga, koristi se i ruta koja ide preko Preševa koje se nalazi u blizini granice Srbije sa Kosovom i Sjevernom Makedonijom.

Kokain u Srbiju takođe dolazi iz Crne Gore, a krijumčarska ruta vodi od Bara, preko Podgorice i Rožaja do Novog Pazara i centralne Srbije.

U Bosni i Hercegovini je prisutan kokain koji se krijumčari iz Holandije, Španije i Švajcarske a koji je namijenjen za lokalno tržište ili za dalju distribuciju.

Za transport kokaina u regionu i dalje se koriste putnički automobili, autobusi i kamioni. Kada se kokain isporučuje iz država krajnjih destinacija ka državama regiona, prvenstveno se u svrhu transporta koriste putnička motorna vozila visoke klase, a narkotici se skladište u bunkere koji su zatvoreni elektromagnetnom bravom, dok su pakovanja precizno umotana u više zaštitnih folija, natopljena nepoznatim hemijskim sredstvima kako bi se izbjeglo detektovanje specijalističkom opremom.

U cilju zauzimanja pozicija na kriminalnom tržištu koje će im omogućiti kontrolu različitih tržišta,

kriminalne strukture sa područja Zapadnog Balkana su svoje saradničke mreže uspostavile i na lokacijama koje nijesu važile za „tradicionalna uporišta”, poput Afrike, Azije i Australije.

Nastavljen je prethodno registrovani trend koji podrazumijeva zajedničko učešće kriminalnih struktura iz država Zapadnog Balkana (formiranjem kriminalnih grupacija koje broje od 10 do 20 članova), u aktivnostima krijumčarenja kokaina pri čemu unutrašnju strukturu ovih organizacija čine lica iz Crne Gore, Srbije, Hrvatske, Slovenije, Albanije i Bosne i Hercegovine.

Kriminalne grupacije iz Hrvatske, Slovenije i Bosne i Hercegovine djelovale su kao ogranci srpskih i crnogorskih OKG. Hrvatske OKG, pored krijumčarskih aktivnosti, bile su zadužene za nabavku originalnih putnih dokumenata sa ukradenim identitetima, koja su koristili pripadnici OKG iz Srbije i Crne Gore. Kriminalne grupe iz Bosne i Hercegovine su, pored krijumčarskih aktivnosti, bile

PROSJEČNE MALOPRODAJNE CIJENE KOKAINA PO GRAMU, IZRAŽENE U EURIMA, U DRŽAVAMA REGIONA ZA PERIOD 2021-2022. GODINA *

Albanija	Kosovo	Srbija	Crna Gora	Bosna i Hercegovina	Sjeverna Makedonija	Bugarska	Rumunija
90	90	90	80	85	80	110	85

* Drug markets in the Western Balkans, GI-TOC (2023)

KOKAIN | Rute krijumčarenja kokaina preko teritorije Zapadnog Balkana

zadužene za izvršenje teških krivičnih djela (ubistava) za račun OKG iz Srbije i Crne Gore. Slovenačke kriminalne grupe i pojedinci uključeni su u krijumčarske operacije u državama Evropske unije (krijumčarenje

drumskim rutama) i za pružanje logistike pripadnicima grupa iz Srbije i Crne Gore koji su često boravili na njihovoj teritoriji, odakle su organizovali kriminalne aktivnosti.

Sasvim je izvjesno intenzivnije i brže jačanje OKG sa Balkana koje su dostigle visok nivo u pogledu organizacije i finansija. Njihovom globalnom pozicioniranju su doprinijeli uspostavljeni odnosi sa najvećim svjetskim narko-kartelima i kriminalnim organizacijama. Finansijska moć, hijerarhijska organizacija, veliki broj nezavisnih ćelija, paralelne krijumčarske operacije i drugo čine da OKG sa Balkana budu otporne na gubitke (hapšenja, zapljene).

» Finansijska moć, hijerarhijska organizacija, veliki broj nezavisnih ćelija, paralelne krijumčarske operacije i drugo čine da OKG sa Balkana budu otporne na gubitke (hapšenja, zapljene).

Loša ekonomska situacija u državama Balkana, smanjene mogućnosti za pronalaženje posla, nizak životni standard, utiču da mlađa populacija lakše prihvata kriminalne aktivnosti kao izvor brze i lake zarade, pri čemu OKG imaju mogućnost da lakše regrutuju lica za aktivnosti krijumčarenja i distribucije narkotika.

○ 2 kilograma kokaina visokog procenta čistoće zaplijenjenog u Podgorici

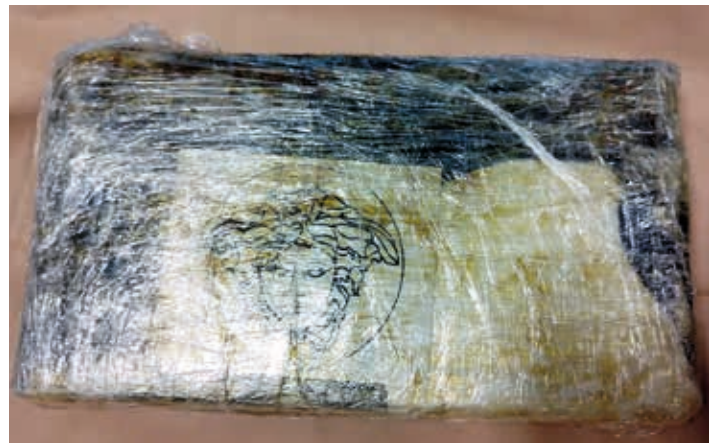

Stanje u Crnoj Gori

Crna Gora je ostala tranzitno područje za krijumčarenje kokaina. Na ovom području zadržavaju se relativno male količine koje zadovoljavaju potrebe trenutno rastućeg tržišta, uz jačanje mreže distributera na lokalnom nivou. Globalno registrovana veća ponuda i potražnja kokaina u narednom periodu mogu imati za posljedicu promjene ruta krijumčarenja, a što može usloviti da se Crna Gora koristi u većoj mjeri kao tranzitno područje ili da, u protivnom, bude zaobiđena.

OKG iz Crne Gore i dalje dominantno sprovode aktivnosti krijumčarenja kokaina na transnacionalnom nivou, kao dio širih kriminalnih mreža sastavljenih od struktura koje svoje porijeklo vode iz država Zapadnog Balkana, kontrolišu sve faze procesa krijumčarenja, počevši od nabavke i ukrcaja kokaina u državama Južne Amerike, preko organizacije transporta i isporuke u državama Evrope, a mreže distributera koje su uspostavljene tokom ranijih godina, znatno su razvijene u državama Zapadne Evrope.

Takođe, evidentno je da se u organizaciji krijumčarenja kokaina

pripadnici OKG iz Crne Gore nude kao „servis“ u realizaciji krijumčarskih aktivnosti kroz pronalazak i vrbovanje pomoraca koji će vršiti krijumčarenje kokaina za vrijeme plovidbe na brodovima, lica koja će vršiti prihvata pošiljki kokaina u Evropi, Africi, Australiji i Aziji, ali i pružanju logistike u nabavci tehničke opreme putem koje se vrši praćenje pošiljke kokaina od početne destinacije do mjesta dogovorenog istovara i sredstava za komunikaciju – kriptovanih

telefonskih uređaja i aplikacija za kriptovanu komunikaciju.

U pogledu državljanstva lica koja učestvuju u kriminalnim aktivnostima, primjetna je tijesna povezanost i bliska saradnja crnogorskih OKG sa gotovo svim kriminalnim strukturama država regiona.

Veličina ovih grupa zavisi od složenosti pripremnih aktivnosti prilikom realizacije kriminalnog plana

○ 18 kilograma kokaina zaplijenjenog u Nikšiću

ZAPLIJENJENA OPOJNA DRUGA KOKAIN U CRNOJ GORI

2021	2022	2023	2024 (I kvartal)
1 244 180,61	500 557,55	25 123,74	846

● Ukupna količina izražena u gramima

(da li se lica vrbuju kao mornari na preookeanskim brodovima za vršenje krijumčarskih aktivnosti, ili se pripadnici OKG pripremaju za samostalnu nabavku plovila i posade uz svu neophodnu logistiku za krijumčarenje kokaina iz Južne Amerike ka Evropi).

U odnosu na modus sprovođenja krijumčarskih aktivnosti, kao i širenje uticaja prilikom sprovođenja ove kriminalne aktivnosti, prisutno je traženje novog modusa, novih ruta, lokacija, ali se u suštini koriste ustaljene rute koje su provjerene.

U izvještajnom periodu registrovane su novootkrivene OKG uključene u transnacionalno krijumčarenje kokaina, kao i kriminalne grupe koje su formirane kratkoročno u cilju realizacije ad hoc aktivnosti na regionalnom nivou. Identifikovane OKG koje su otkrivene u izvještajnom periodu imaju jasno definisane uloge od organizatora kriminalnih aktivnosti pa do neposrednih izvršilaca (koji se za izvršenje konkretne kriminalne aktivnosti angažuju neposredno od strane samog organizatora ili posredstvom trećih lica).

Takođe, kada su u pitanju zapljene većih količina kokaina krijumčarenog na transnacionalnom nivou i dalje je registrovano značajno učešće državljanina Crne Gore, koji su lišeni slobode prilikom sprovođenja međunarodnih aktivnosti.

Kada je u pitanju zapljena kokaina u 2021. godini u Crnoj Gori, bilježi se povećanje od gotovo 100% (tačnije 99,9%) u odnosu na prethodnu

godinu, dok se u 2022. godini bilježi pad zaplijenjene količine kokaina za oko 59% u odnosu na 2021. godinu. Trend smanjenja zaplijenjene količine kokaina se nastavio i u 2023. godini, kada je registrovano 95% manje zapljena kokaina nego prethodne 2022. godine. Evidentan pad zapljena kokaina u odnosu na 2021. godinu, kada su zaplijenjene dvije velike pošiljke, potencijalno ukazuje da Crna Gora u narednom periodu može biti sve manje korišćena kao tranzitno područje za velike pošiljke kokaina.

Međutim, mora se istaći da su u izvještajnom periodu realizovane veće zapljene van teritorije Crne Gore u sklopu istraga koje su sprovedene u saradnji sa inostranim partnerskim službama (Albanija, Španija), što je rezultiralo zapljenom oko 500 kg opojne droge kokain.

U izvještajnom periodu nije došlo do većih oscilacija u pogledu cijene prodaje opojne droge kokain na uličnom nivou, koje su se kretale u rasponu od 50 do 100 eura po jednom gramu, u zavisnosti od stepena čistoće.

Procenat čistoće zaplijenjenog kokaina tokom 2022. godine iznosio je 68,74% (nije bilo promjene u odnosu na 2021. godinu), dok je u 2023. godini registrovan manji pad, pa je procenat čistoće zaplijenjenog kokaina iznosio 64,73%.

Kada je u pitanju lokalno tržište, period ljetnje turističke sezone, kada u Crnoj Gori boravi veliki broj turista, u velikoj mjeri utiče na porast potražnje za kokainom. Izgradnja turističkih naselja

u kojima borave finansijski moćniji turisti naročito je važna za porast potražnje za ovom vrstom narkotika.

U pogledu koruptivnih krivičnih djela povezanih sa djelovanjem organizovanih kriminalnih grupa, između ostalog i u aktivnostima krijumčarenja narkotika, preduzete policijsko-tužilačke aktivnosti u izvještajnom periodu potvrdile su da su mete korupcije zaposleni u organima obavještajno-bezbjednosnog sektora, tužilaštva i pravosuđa, te da su zaposleni

u obavještajno-bezbjednosnom sektoru imali veoma važnu ulogu u transkontinentalnoj organizaciji i krijumčarenju narkotika i pranju novca.

Aktivnosti krijumčarenja i distribucije narkotika i dalje su usko povezane sa drugim kriminalnim aktivnostima, prvenstveno sa pranjem novca, isključivo u domenu plasiranja „prljavog novca“ u legalne tokove i zelenašenjem u cilju daljeg uvećanja raspoloživog fonda novčanih sredstava.

HEROIN

Globalna priroda problema

Nakon 2021. godine, registrovan je marginalni pad trgovine heroinom, a uzrok se može dovesti u vezu sa rastom drugih tržišta droge, posebno kokaina i sintetičke droge.

Prema izvještaju Evropskog centra za praćenje droga i zavisnosti od droge (EMCDDA), količina zaplijenjenog heroina u državama članicama Evropske unije u 2022. godini umanjena je za 16% u odnosu na 2021. godinu. Najveći pad zaplijenjenog heroina u 2022. godini u odnosu na 2021. godinu, registrovan je u Turskoj, i to za 64% i u Bugarskoj za 71%. Prosječna čistoća smeđeg heroina na maloprodajnom nivou tokom 2022. godine kretala se od 5,4% do 41,7%. Indeksirani trendovi ukazuju da je prosječna čistoća smeđeg heroina porasla za 44% u

periodu od 2012. do 2022. godine, dok je njegova cijena pala za 24%.

Nakon pada krijumčarenja heroina uzrokovanog pandemijom, registrovan je trend rasta krijumčarenja preko područja Irana i Turske ka Jugoistočnoj Evropi, najvjerovatnije posredstvom avganistanskih izbjeglica. Uprkos obećanjima talibanske vlade u Avganistanu da će suzbiti krijumčarenje narkotika, lanac trgovine drogom u toj državi je u toku 2022. godine ostao razvijen². Heroin napravljen od avganistanskog opijuma čini 95% evropskog tržišta za ovu drogu.

Povezanost Avganistana sa regionalnim i globalnim tržištima droge, kao i dobro funkcionisanje logističke mreže za distribuciju droge na evropskom kontinentu, omogućavaju odvijanje aktivnosti

² FRONTEX Risk Analysis for 2023/2024

trgovine drogom pomorskim rutama od Indije i Pakistana ka državama Evropske unije.

Skoro sve države Centralne Azije i Kavkaza su tranzitne tačke na transnacionalnom tržištu heroina, s obzirom na geografsku udaljenost u odnosu na Avganistan kao najvećeg globalnog proizvođača ove vrste opojne droge³.

Krijumčarenje heroina u Evropi se najvećim dijelom odvija kopnenim putem, preko država na Balkanskoj ruti i regionom Zapadnog Balkana koji je ključan u realizaciji ove aktivnosti.

Kada je u pitanju Balkanska ruta, krijumčarenje se realizuje uglavnom sjevernim i južnim krakom. Krijumčarenje velikih količina heroina uglavnom zaobilazi Crnu Goru, jer se međunarodne kriminalne grupe odlučuju za rutu koja iz Turske vodi prema Kosovu i Albaniji, odakle preko pomorskih luka krijumčare heroin u pravcu Italije. Jedan dio heroina krijumčari se sa teritorije Kosova, preko Crne Gore u pravcu Bosne i Hercegovine i dalje prema državama Zapadne Evrope. Manji dio heroina krijumčari se preko teritorije Crne Gore (Ulcinj) u pravcu Hrvatske i dalje prema državama Zapadne Evrope.

Dok Balkanska ruta ostaje ključni koridor za trgovinu heroinom u EU, registrovano je da se zapljene duž nje smanjuju, zbog uočenih ili stvarnih strožih graničnih kontrola duž kopnenog dijela kroz Tursku i Bugarsku. S druge

strane, registrovano je da je trgovina heroinom na južnoj ruti ka Evropskoj uniji u porastu. To se može vidjeti u velikim količinama heroina koje polaze iz luka u Iranu i Pakistanu, kao i značajnim zapljenama u evropskim lukama.

Prema analizi Evropskog centra za praćenje droga i zavisnosti od droge i Europol-a, maloprodajno tržište heroina u Evropskoj uniji se procenjuje na najmanje 5,2 milijarde eura godišnje. Količina heroina koju su zaplijenile države članice Evropske unije više se nego udvostručila u prethodne dvije godine. Oduzeto je blizu 10 tona heroina što je najveća količina u posljednjih 20 godina – uz velike pojedinačne pošiljke otkrivene u morskim lukama.

Stanje u regionu

Heroin koji je prisutan na tržištu u svim državama Zapadnog Balkana, uglavnom dolazi iz Avganistana i Turske, preko Bugarske i Rumunije, ulazeći u Sjevernu Makedoniju, Albaniju, Kosovo i Srbiju kao dio Balkanske rute. Dio krijumčarenog heroina, namijenjenog za lokalno tržište ostaje unutar država Zapadnog Balkana.

Jedna od ruta ide iz nama susjedne Albanije (lokacije Skadar, Kruje, Leše, Drač i Tropoja) preko centralnog i južnog dijela Crne Gore (ulazne tačke predstavljaju granični prelazi Božaj i Sukobin), preko Herceg Novog i graničnog prelaza Debeli

³ Global Initiative Against Transnational Organized Crime – Drug markets in the Western Balkans, GI-TOC 2022-2023

HEROIN | Rute krijumčarenja heroina preko Zapadnog Balkana

Brijeg prema Hrvatskoj i dalje prema evropskim državama, prvenstveno u pravcu Švajcarske i Njemačke. Drugi krak ide iz luke Drač prema Italiji.

Druga ruta predstavlja dio tradicionalne balkanske rute kojom se heroin iz Avganistana preko Turske krijumčari do Kosova, odakle se iz oblasti oko Peći krijumčari dalje preko granice Crne Gore do Rožaja. Dio

heroina koji je prokrijumčaren u Crnu Goru zadržava se na našoj teritoriji i isti je namijenjen domaćem tržištu, dok se preostali, uobičajeno veći dio prokrijumčarene količine priprema za dalje krijumčarenje prema Srbiji i Bosni i Hercegovini i dalje prema drugim državama Evrope. U dijelu koji se odnosi na krijumčarenje prema Srbiji, raspoloživi podaci ukazuju da nije riječ o intenzivnom

PROSJEČNE MALOPRODAJNE CIJENE HEROINA PO GRAMU, IZRAŽENE U EURIMA, U DRŽAVAMA REGIONA ZA PERIOD 2021-2022. GODINA *

Albanija	Kosovo	Srbija	Crna Gora	Bosna i Hercegovina	Sjeverna Makedonija	Bugarska	Rumunija
20	22.5	25	20	25	18	20	15

* Drug markets in the Western Balkans, GI-TOC (2023)

krijumčarenju, ali su registrovani slučajevi krijumčarenja u oba pravca (Crna Gora–Srbija i Srbija–Crna Gora).

U Srbiji, Niš i dalje predstavlja ključno čvorište trgovine, dok je u Crnoj Gori Rožaje identifikovano kao ključni centar za skladištenje i distribuciju heroina.

Registrovani slučajevi zapljene ukazuju na protok značajnih količina heroina kroz luke Kopar i Varna.

U izvještajnom periodu nastavljena je bliska saradnja OKG iz svih država regiona, a čemu svakako doprinosi jezička bliskost, rodbinske i prijateljske veze između pripadnika grupa sa obje strane granica Albanije i Crne Gore, Srbije i Crne Gore, Kosova i Crne Gore, što utiče i na njihovu čvršću povezanost.

I dalje je izražena fleksibilnost pripadnika kriminalnih grupa u pogledu pronalaženja novih modusa za realizaciju krijumčarenja heroina. Naročitu ulogu imaju upotrebe

najnovijih tehnologija za komunikaciju.

Za krijumčarske grupe, krijumčarenje heroina i dalje ostaje profitabilno, iz razloga što u procesu transporta vrše preradu, prepakivanje i skladištenje, a što potvrđuje i činjenica da je cijena kilograma heroina u državama Zapadnog Balkana dvostruko veća nego u Turskoj, te da se ista dvostruko uvećava prilikom prodaje u Evropskoj uniji.

Krijumčari za krijumčarenje heroina i dalje kao paravan često koriste prevoznicičke kompanije koje se bave drumskim prevozom tereta, a uglavom se vrši transport do nekoliko desetina kilograma heroina. Kao legalne poslovne strukture koje se koriste za krijumčarenje heroina izdvajaju se subjekti iz oblasti trgovine (uvoz tekstila i hrane).

Stanje u Crnoj Gori

Krijumčarenje heroina nije dominantna kriminalna aktivnost

kada su u pitanju OKG iz Crne Gore. Ova kriminalna aktivnost je i tokom izvještajnog perioda bila karakteristična za OKG koje gravitiraju na sjeveru Crne Gore, posebno zbog blizine sa dijelom Balkanske rute koja prolazi preko Kosova i Albanije.

U posljednjem vremenskom periodu registrovano je aktivnije učešće i uključivanje u predmetne aktivnosti i kriminalnih grupa iz centralnog dijela Crne Gore, prvenstveno kriminalnih grupa iz Podgorice, koje su uspostavile direktne kontakte sa kriminalnim grupama u Turskoj, odakle se heroin krijumčari direktno do Podgorice.

Takođe je registrovano da su kriminalne grupe iz Tuzi, koje sa albanskim kriminalnim grupama saraduju u krijumčarenju marihuane i akciznih roba, aktivne i u krijumčarenju heroina. Registrovano je i da albanske kriminalne grupe često vrše krijumčarenje heroina preko teritorije Crne Gore bez učešća crnogorskih državljana.

Kriminalne grupe porijeklom iz

Crne Gore koje djeluju u državama Evropske unije i dalje su aktivne u distribuciji heroina kroz lokalne dilerske mreže, a takođe je registrovano učešće pojedinaca, crnogorskih državljana u lokalnoj distribuciji heroina u državama Evropske unije, što potvrđuju i podaci koji ukazuju na sve veći broj državljana Crne Gore lišenih slobode. OKG i kriminalne grupe iz Crne Gore su i dalje u velikoj mjeri oslonjene na saradnike u Turskoj, prvenstveno zbog etničkog sastava grupa koji je znatno uticao na uspostavljanje snažnije saradnje sa krijumčarskim grupama iz Turske.

Modus krijumčarenja preko teritorije Crne Gore je ostao nepromijenjen. Heroin se krijumčari kopnenim putem, najčešće preko zvaničnih graničnih prelaza, u količinama od 15 do 20 kg, korišćenjem autobusa, putničkih i teretnih motornih vozila, sakriven u specijalno izrađenim bunkerima. Paravan za krijumčarenje predstavlja korišćenje transportnih sredstava kompanija koje se bave uvozom/izvozom i transportom različitih vrsta roba.

ZAPLIJENJENA OPOJNA DROGA HEROIN U CRNOJ GORI

2021	2022	2023	2024 (I kvartal)
2059,05	3017,48	1554,05	6504

● Ukupna količina izražena u gramima

○ 2,3 kilograma heroina zaplijenjenog na graničnom prelazu Debeli Brijeg

Dio heroina ostaje u Crnoj Gori za potrebe domaćeg tržišta, a kriminalne grupe iz Rožaja su zadržale poziciju glavnih snabdijevača herionom za kriminalne grupe iz Berana, Nikšića, Podgorice i Bara koje sprovode lokalnu distribuciju.

Kriminalne grupe iz sjevernog dijela Crne Gore, koje su bile specijalizovane za krijumčarenje heroina i koje su imale saradničke mreže u državama Zapadne Evrope (Njemačka, Francuska, Belgija, Švajcarska i dr.), tokom izvještajnog perioda uspostavile su saradnju sa važnijim crnogorskim OKG koje se bave krijumčarenjem i distribucijom kokaina, te je registrovano da su postale dio kriminalnih mreža preko kojih se vrši krijumčarenje i distribucija kokaina i marihuane.

Crnogorska dijaspora u Njemačkoj, Francuskoj, Danskoj i drugim

državama Evrope, koristi se od strane crnogorskih kriminalnih grupa za prihvatanje narkotika u ovim državama i njegovu dalju preprodaju i distribuciju.

Kad je u pitanju zapljena heroina, na području Crne Gore je u 2022. godini registrovan porast u odnosu na 2021. godinu, dok je 2023. godine registrovan pad zapljene.

Cijene heroina, bez obzira da li se radi o heroinu koji je namijenjen daljem krijumčarenju ili lokalnoj distribuciji, ostale su približno iste. Cijena kilograma heroina u Crnoj Gori kreće se u rasponu od 15 do 20 000 eura, dok se cijena heroina koji se distribuira na lokalnom nivou krajnjim korisnicima kretala u rasponu od 10 do 30 eura po gramu, izuzimajući ljetnju turističku sezonu kada dolazi do malog porasta cijene, zbog veće potražnje.

Ono što se posebno mora naglasiti jeste i procenat čistoće heroina koji je namijenjen uličnoj distribuciji. Analize zaplijenjenog heroina ukazuju da procenat čistoće u izvještajnom periodu (2022. i 2023. godina) iznosi oko 7%, što je pad od 3,2 % u odnosu

na 2021. godinu. Karakteristično je da je procenat čistoće u sjevernoj regiji Crne Gore bio značajno veći i iznosio je oko 45%. Sprovedena vještačenja ukazuju da se za miješanje, kao razblaživači, najčešće koriste paracetamol i kofein.

MARIHUANA

Globalna priroda problema

Prikupljeni podaci u izvještajnom periodu ukazuju da marihuana predstavlja najčešće nezakonitu uzgajanu biljku na globalnom nivou, pri čemu treba naglasiti da i količine zaplijenjene marihuane na globalnom nivou dominiraju u odnosu na zaplijenjene količine ostalih vrsta narkotika. Izvještaj Evropskog centra za praćenje droga i zavisnosti od droge, ukazuje da je tokom 2022. godine registrovan pad zapljene marihuane za 43% u odnosu na 2021. godinu.

Marihuana ostaje daleko najčešće konzumirana ilegalna droga u Evropi. Sprovedena istraživanja o upotrebi marihuane ukazuju da je ukupno oko 8% odraslih Evropljana (22,6 miliona, starosti od 15 do 64 godine) koristilo marihuanu u posljednjih godinu dana.

Evropsko tržište se marihuanom snabdijeva i iz država koje nijesu članice Evropske unije, prvenstveno iz država Zapadnog Balkana, a registrovane su i naznake da se Sjeverna Amerika pojavljuje kao izvor marihuane za tržište Evropske unije.

U junu 2022. godine, španska policija je razbila organizovanu kriminalnu mrežu koja je uzgajala marihuanu namijenjenu za nekoliko evropskih tržišta, uključujući i Srbiju.

Pored Španije, ali rjeđe, Njemačka, Francuska, Italija i Holandija u izvještajnom periodu prijavljene su kao države porijekla ili tranzita za zaplijenjenu marihuanu u Evropskoj uniji.

Raznolikost na tržištu marihuane dodatno se povećala u maju 2022. godine kada je utvrđeno da je prvi polusintetski kanabinoid, heksahidrokanabinol (HHC), postao dostupan u Evropi. Tokom 2022. godine HHC se prodavao kao „legalna“ alternativa marihuani, u e-cigaretama i prehrambenim proizvodima. Osim toga, na evropskom tržištu nedavno su se pojavili različiti jestivi proizvodi i proizvodi za „vaping“, a neki od onih koji sadrže THC (glavni aktivni sastojak marihuane), proizvode se u Evropi ili se krijumčare iz drugih regiona.

Uprkos saradnji koja se odvija između mreža, veliki broj slučajeva nasilja među kriminalnim

grupama prijavljenih Europol-u proteklih godina bio je povezan sa ilegalnim tržištem marihuane.

Registrovana je veća upotreba komercijalne marketinške strategije za oglašavanje i prodaju nedozvoljenih potrošačkih proizvoda od marihuane u Evropskoj uniji.

Stanje u regionu

Uzgoj marihuane u regionu Zapadnog Balkana daleko premašuje potrebe lokalnog tržišta, sa velikim količinama proizvedenim za snabdijevanje tržišta u Srednjoj i Zapadnoj Evropi.

U odnosu na način uzgoja marihuane, u izvještajnom periodu registrovane su promjene u dijelu koji podrazumijeva da se značajno manje količine marihuane uzgajaju na otvorenom u Albaniji, dok su mjesta za uzgoj marihuane u velikim zatvorenim prostorima zabilježena u više država u regionu.

Novе plantaže marihuane na sjeveru Albanije, olakšale su crnogorskim i regionalnim OKG (Srbija, Bosna

i Hercegovina, Hrvatska) pristup proizvođačima ove vrste narkotika.

Na području Albanije, marihuana se uglavnom uzgaja u više regiona, među kojima su najznačajniji Kruja, Skadar i Valona. Iako je u prethodnom periodu smjer krijumčarenja opojne droge marihuana bio uglavnom od Albanije, preko Crne Gore, ka državama Zapadne Evrope, postoje i suprotni primjeri. Složenost tokova trgovine marihuanom je naglašena i time što se proizvodi od marihuane krijumčare iz država Evropske unije na Zapadni Balkan. Na primjer, postoje indicije da se sadnice marihuane iz država Evropske unije transportuju na Zapadni Balkan radi uzgoja, a što može ukazati zapljena 1096 sadnica marihuane od strane policije Hrvatske na granici sa Crnom Gorom u januaru 2022. godine, a čija je krajnja destinacija bila Sjeverna Makedonija. Takođe, postoje i indicije da se dio marihuane proizvedene na Zapadnom Balkanu krijumčari u Tursku, gdje se razmjenjuje za heroin.

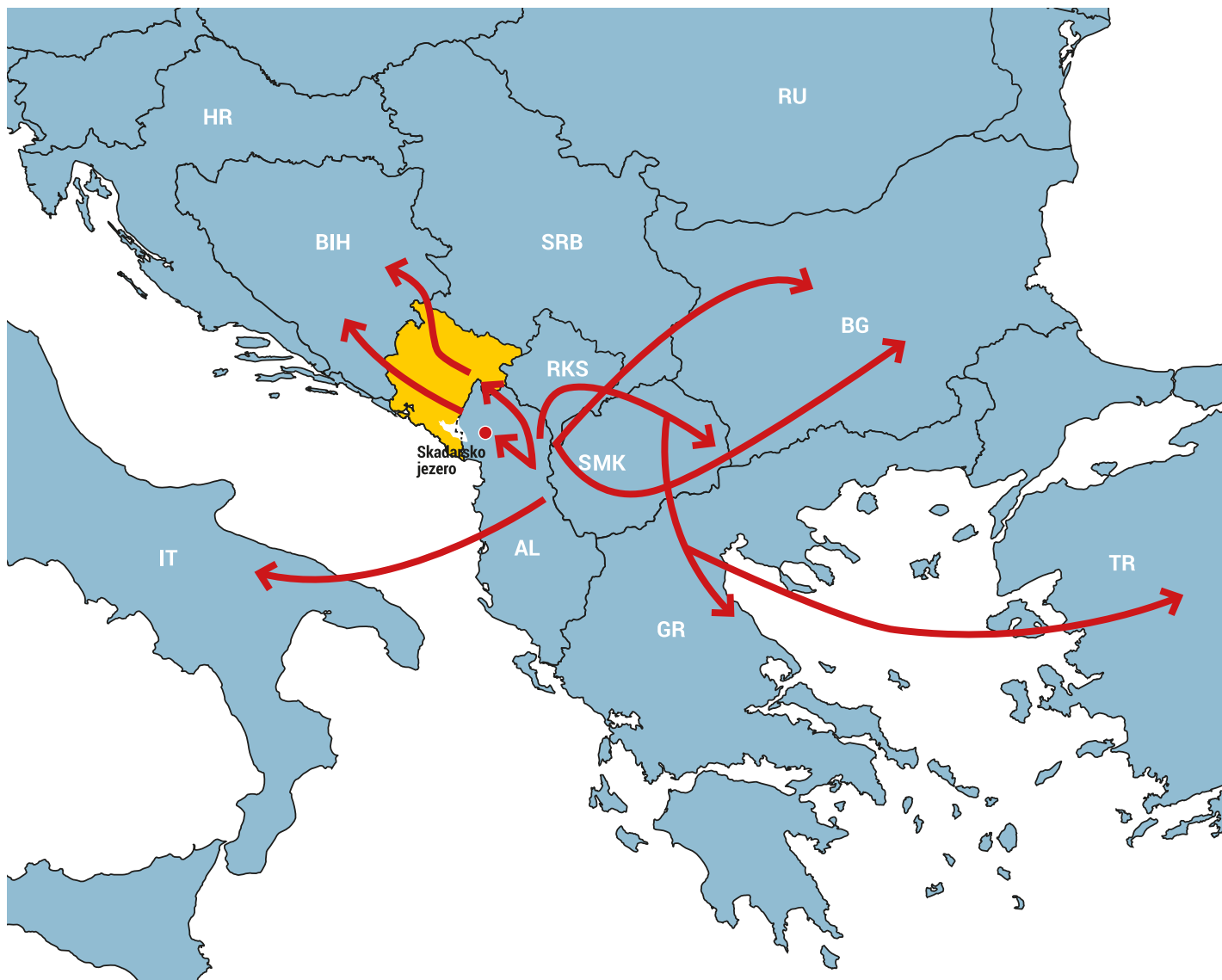
U pogledu krijumčarenja marihuane, iz Albanije nije došlo do

PROSJEČNE MALOPRODAJNE CIJENE MARIHUANE PO GRAMU, IZRAŽENE U EURIMA, U DRŽAVAMA REGIONA ZA PERIOD 2021-2022. GODINA *

Albanija	Kosovo	Srbija	Crna Gora	Bosna i Hercegovina	Sjeverna Makedonija	Bugarska	Rumunija
5	5.5	7.5	5.5	5.5	5	7	9.5

* Drug markets in the Western Balkans, GI-TOC (2023)

○ MARIHUANA | Rute krijumčarenja marihuane preko Zapadnog Balkana

značajnih promjena u odnosu na prethodni period, a krijumčarenje se vrši u nekoliko pravaca:

- prema Italiji korišćenjem pomorskih ruta;
- prema Bugarskoj, preko Srbije i Sjeverne Makedonije;
- prema Kosovu, dalje preko Sjeverne Makedonije, prema Grčkoj i Turskoj;
- prema Crnoj Gori korišćenjem kopnenih krijumčarskih ruta ili preko akvatorijuma Skadarskog jezera (izraženo aktivna), i dalje prema Bosni i Hercegovini.

Marihuana proizvedena u Srbiji krijumčari se:

- preko Subotice za Mađarsku,
- preko Pirota i graničnog prelaza Gradina u Bugarsku;

- preko graničnog prelaza Vatin i Stara Moravica u Rumuniju.

Krijumčarenje marihuane iz Albanije preko Crne Gore i dalje prema Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i državama Zapadne Evrope, dominantno se sprovodi u organizaciji kriminalnih grupa sa područja Albanije, ali značajno učešće imaju i kriminalne grupe iz Crne Gore.

Marihuana je i dalje najčešće konzumirana droga u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji, iako je kvalitet ove i drugih vrsta droga nizak.

Cijena jednog kilograma marihuane uzgajane na Zapadnom Balkanu povećava vrijednost za 200–300 eura za svaku pređenu državnu granicu, dok njena maloprodajna cijena raste na sličan način. U januaru 2023. godine jedan gram marihuane uzgajane na Zapadnom Balkanu, koji je u Rumuniju prokrijumčaren iz Srbije se prodavao za iznos koji se kretao između sedam i devet eura, odnosno 30-40% više od prosječne cijene u Albaniji, što potvrđuju prosječne maloprodajne cijene.

Stanje u Crnoj Gori

U odnosu na aktivnosti krijumčarenja marihuane, Crna Gora se zbog geografskog položaja i dalje nalazi na jednoj od frekventnih ruta, prvenstveno za krijumčarenje prema pojedinim državama regiona – Srbiji, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, ali i prema državama Zapadne Evrope, gdje kao krajnje destinacije slove Njemačka, Slovenija, Austrija i Holandija.

I dalje se registruje trend da se u odnosu na ostale vrste opojnih droga, preko teritorije Crne Gore, procentualno posmatrano, marihuana krijumčari u najvećem obimu.

U izvještajnom periodu nijesu registrovane značajne promjene u pogledu organizacije krijumčarenja marihuane preko teritorije Crne Gore, koje se sprovodi na dva načina:

- u organizaciji albanskih kriminalnih grupa koje vrše pakovanje marihuane na teritoriji Albanije, a Crnu Goru koriste kao tranzitno područje i
- marihuana se krijumčari u Crnu Goru i dalje, u organizaciji jedne OKG i lokalnih kriminalnih grupa.

U krijumčarenju marihuane, i dalje je dominantno učešće kriminalnih grupa sa područja Podgorice, koje djeluju u graničnom pojasu sa Albanijom i kontrolišu krijumčarenje marihuane iz Albanije u Crnu Goru. Sa njima blisko saraduju kriminalne grupe iz Nikšića, ali i sa juga i sjevera Crne Gore, koje preuzimaju narkotike i krijumčare ih u pravcu država regiona ili Zapadne Evrope. Kao i u prethodnom periodu, saradnju ne karakteriše jasno i striktno uslovljena hijerarhijska struktura, što ukazuje da se radi o grupama pojedinaca povezanih u realizaciji zajedničkog cilja, te je i dalje jedna od osnovnih karakteristika navedenih grupa sposobnost ad hoc vrbovanja novih članova, posebno kada je riječ o licima koja se angažuju kao kuriri.

Nastavljen je trend aktivnog učešća ogranaka pojedinih visokorizičnih

OKG iz Crne Gore u krijumčarenju marihuane korišćenjem već ustaljene rute Albanija–Crna Gora–Bosna i Hercegovina–Hrvatska i dalje prema državama Zapadne Evrope.

U sprovođenju aktivnosti, kriminalne grupe povezane su po teritorijalnom principu: nabavka – OKG iz Albanije, skladištenje i prevoz u Crnu Goru – kriminalne grupe sa područja Tuzi i Ulcinja, transport – kriminalne grupe iz Podgorice i Nikšića, prodaja i transport – kriminalne grupe iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Hrvatske.

Kriminalne grupe iz Crne Gore koje sprovode aktivnosti krijumčarenja marihuane, često sprovode i druge kriminalne aktivnosti, među kojima su krijumčarenje kokaina i heroina, trgovina oružjem, krijumčarenje akciznih roba i drugo.

Nijesu registrovane ni značajne promjene u krijumčarenju marihuane kopnenim putem. Putničkim vozilima uglavnom se krijumčari marihuana u manjim količinama od 10 do 50 kilograma, dok se teretnim vozilima krijumčare veće količine marihuane, u količinama od 50, 100, i više kilograma. Kada je u pitanju krijumčarenje pješačkim stazama, količina krijumčarene marihuane kretala se u količinama do 100 kilograma.

Što se tiče teritorije Crne Gore, glavna ruta krijumčarenja ide iz pravca granice sa Albanijom (Tuzi, Ulcinj), u pravcu Nikšića i Herceg Novog i dalje prema Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, uglavnom preko zvaničnih graničnih prelaza Debeli Brijeg, Šćepan Polje, Sitnica, Ilino Brdo, Vračenovići.

○ 295 pakovanja opojne droge marihuana težine oko 300 kg, zaplijenjene na graničnom prelazu Vračenovići

○ **Krijumčarenje
marihuane
upotrebom drona**

Pored glavne rute koriste se i alternativne rute: prema granici sa Bosnom i Hercegovinom u okolini Pljevalja (preko zvaničnih graničnih prelaza Metaljka, Jabuka i Šula) i prema granici sa Srbijom u okolini Bijelog Polja (preko zvaničnih graničnih prelaza Dobrakovo i Čemerno).

Kao i u prethodnom periodu, nijesu registrovane značajne promjene u modusu krijumčarenja koje se realizuje:

- preko područja zelene granice, ilegalnim putevima, zaobilazeći zvanične granične prelaze – marihuana se u specijalno pripremljenim vrećama (naprtnjačama) prenosi pješke (uglavnom državljani Albanije) ili se za prenos koristi tovarna stoka;
- preko Skadarskog jezera – upotrebom glisera ili čamaca;
- teretnim motornim vozilima ili putničkim automobilima u

specijalno izrađenim bunkerima i

- morskim putem, uz upotrebu brzih glisera, kojima albanski krijumčari prevoze marihuanu do Ulcinja i Bara.

Takođe, u izvještajnom periodu registrovan je novi modus krijumčarenja korišćenjem bespilotne letjelice.

U izvještajnom periodu nijesu registrovane ni promjene u vezi sa uzgojem biljke marihuane. Plantaže otkrivene u Crnoj Gori ne mogu se dovesti u vezu sa aktivnostima koje se realizuju od strane OKG, kao što je slučaj u susjednoj Albaniji, već se radi o pojedinačnim pokušajima uzgoja marihuane, gdje se zasadi kreću od par desetina do par stotina sadnica. Takođe, nijesu registrovane promjene ni u pogledu načina uzgoja marihuane. Zasadi su otkriveni uglavnom na nepristupačnim mjestima, udaljenim od stambenih objekata i uglavnom je u pitanju „primitivni uzgoj marihuane sa ručnim navodnjavanjem“.

● *Plantaže marhuane sa 286 stabljika otkrivene u Kotoru*

Trend registrovan u prethodnom periodu, a koji se odnosi na uključenost visokorizičnih OKG iz Crne Gore u proizvodnju marihuane u inostranstvu, nastavljen je u izvještajnom periodu, u saradnji sa OKG iz regiona (Srbija), i to na području Španije (gdje su jedna OKG iz Crne Gore i OKG iz Srbije razvili

jaku infrastrukturu za proizvodnju marihuane) i Njemačke.

U toku 2022. godine bilježi se pad zaplijenjene količine marihuane za 48% u odnosu na 2021. godinu, a trend smanjenja zaplijenjene količine marihuane se nastavio i u 2023. godini, kada je registrovano

ZAPLIJENJENA OPOJNA DROGA MARIHUANA U CRNOJ GORI

2021	2022	2023	2024 (I kvartal)
3 465 094,03	1 803 892,9	932 719,31	446 162

● Ukupna količina izražena u gramima

takođe za 48% manje zapljena marihuane nego prethodne godine.

U odnosu na lokalno tržište, u izvještajnom periodu nijesu registrovane promjene maloprodajne cijene po gramu, koje su se kretale u rasponu od pet do 10 eura. Cijena kilograma marihuane koja je namijenjena uličnoj distribuciji u izvještajnom periodu nije znatno promijenjena, i kretala se u rasponu od 800 do 1500 eura po kilogramu (zavisila je od udaljenosti sa polazne tačke krijumčarenja i uslovljena je troškovima transporta).

Procenat psihoaktivne supstance – THC kod marihuane koja je namijenjena za tržište Crne Gore kretao se u rasponu od 7,53 u 2022. godini do 8,56% u 2023. godini.

Modus distribucije marihuane na lokalnom nivou, podrazumijeva nabavku marihuane u količinama od 500 grama do jednog ili više kilograma, prepakivanje u količinama od 100, 50 i 10 grama, a koje se dalje distribuiraju preko mreže posrednika u manjim količinama namijenjenim za pojedinačnu konzumaciju.

U odnosu na populaciju konzumenata, na osnovu raspoloživih podataka može se zaključiti da je marihuana u odnosu na ostale vrste opojnih droga zastupljena u procentu od oko 70%, s obzirom na to da nije bilo značajnih promjena u pogledu procenta konzumenata marihuane u odnosu na procenat konzumenata ostalih vrsta opojnih droga.

SINTETIČKE DROGE

Globalna priroda problema

Globalna proizvodnja, trgovina i upotreba metanfetamina i dalje su najvećim dijelom koncentrisani na prostor Istočne i Jugoistočne Azije i Sjeverne Amerike. Međutim, proizvodnja metanfetamina više nije ograničena na utvrđena tržišta, o čemu govori otkrivanje tajnih laboratorija u Jugozapadnoj i Južnoj Aziji, kao i u Africi. Sve su prisutniji znakovi o značajnoj proizvodnji metanfetamina i u Avganistanu, te širenju trgovine preko Južne Azije u pravcu Evrope.

Sintetičke droge, prvenstveno droge tipa amfetamin, se nalaze visoko na listi po broju konzumenata u Evropi. Jedna od ključnih karakteristika koja i determiniše laku dostupnost ove vrste droga je i činjenica da se iste proizvode na području Evrope, prvenstveno u Holandiji, Belgiji i Poljskoj.

Crno tržište droga se razvija, pri čemu se pojavljuju nove psihoaktivne supstance (NPS), čija je hemijska struktura izmijenjena tako da oponašaju efekte kontrolisanih supstanci, odnosno supstanci čije je korišćenje ilegalno (heroin,

kokain, marihuana, fentanil, LSD). Kako međunarodna kontrola, registri i zakonska regulativa nijesu dovoljno efikasni da isprate trendove, NPS se legalno konzumiraju u brojnim državama.

Stanje u regionu

Već dugi niz godina region Zapadnog Balkan slovi kao tranzitno područje za krijumčarenje opojnih droga koje su u najvećoj mjeri zastupljene na kriminalnom tržištu.

U ovom izvještajnom periodu Zapadni Balkan nije prepoznat kao značajan proizvođač sintetičkih droga. Registrovan je mali broj lokacija za proizvodnju amfetamina, koje su otkrivene i demontirane u Sjevernoj Makedoniji i u Bosni i Hercegovini.

U martu 2023. godine, policija Sjeverne Makedonije otkrila je laboratoriju za proizvodnju sintetičkih droga i zaplijenila sedam kilograma amfetamina. Prema zvaničnim izvorima, zaplijenjeni amfetamin bio je namijenjen lokalnom tržištu, po maloprodajnoj cijeni od 30 eura po gramu.

U Albaniji, na Kosovu i u Crnoj Gori maloprodajne cijene su ostale stabilne u izvještajnom periodu i kretale su se u rasponu od 17 do 20 eura za tabletu amfetamina i od 10 do 15 eura za tabletu MDMA. I dalje je aktuelan trend rasta upotrebe MDMA tokom ljetnje turističke sezone. U Albaniji je primjetan porast u otkrivanju LSD-a tokom turističke sezone.

Metamfetamin u prahu (poznat pod nazivom spid) je najčešća

PROSJEČNE MALOPRODAJNE CIJENE AMFETAMINA PO GRAMU, IZRAŽENE U EURIMA, U DRŽAVAMA REGIONA ZA PERIOD 2021-2022. GODINA *

Albanija	Kosovo	Srbija	Crna Gora	Bosna i Hercegovina	Sjeverna Makedonija	Bugarska	Rumunija
13	11	10	13	17.5	12	15	25

* Drug markets in the Western Balkans, GI-TOC (2023)

PROSJEČNE MALOPRODAJNE CIJENE METAMFETAMINA PO GRAMU, IZRAŽENE U EURIMA, U DRŽAVAMA REGIONA ZA PERIOD 2021-2022. GODINA *

Albanija	Kosovo	Srbija	Crna Gora	Bosna i Hercegovina	Sjeverna Makedonija	Bugarska	Rumunija
50	50	45	50	/	40	60	40

* Drug markets in the Western Balkans, GI-TOC (2023)

droga tipa amfetamin dostupna na Zapadnom Balkanu, čija maloprodajna cijena ostaje stabilna i kreće se između 10 i 20 eura po gramu, u zavisnosti od nivoa čistoće.

Stanje u Crnoj Gori

Crna Gora ni u izvještajnom periodu nije bila registrovana kao tranzitna zemlja za krijumčarenje sintetičkih droga, a takođe ni kao zemlja proizvođač sintetičkih droga. Aktivnosti distribucije sintetičkih droga i dalje su dominantno vezane za pojedinca, tako da nije bilo slučajeva u kojima su kao krijumčari ili distributeri ove vrste opojnih droga registrovani članovi OKG.

Raspoloživi podaci ukazuju da se različite vrste sintetičkih droga,

prvenstveno ekstazi, amfetamin i metamfetamin u Crnu Goru dopremaju iz nama susjednih zemalja – Srbije i Bosne i Hercegovine, a jednim dijelom i iz Sjeverne Makedonije, gdje su i u izvještajnom periodu registrovani slučajevi proizvodnje u ilegalnim laboratorijama.

Uobičajeno je da je potražnja ove vrste opojnih droga jednaka snabdijevanju, a registrovan je trend porasta konzumiranja sintetičkih droga u toku ljetnje turističke sezone, kada se na području crnogorskog primorja organizuju različite vrste manifestacija.

U dijelu koji se odnosi na trendove na tržištu, može se zaključiti da cijene sintetičkih droga, kada je riječ o uličnoj distribuciji, nijesu promijenjene ni u izvještajnom periodu, tako da se

ekstazi prodaje po cijeni od pet do 10 eura po jednoj tableti, metamfetamin po cijeni od 20 eura po tableti, dok se cijena jednog grama amfetamina kretala u rasponu od pet do 40 eura tokom 2022. godine, a tokom 2023. u rasponu od 10 do 20 eura.

Koncentracija amfetamina u Crnoj Gori, namijenjenog maloprodaji u izvještajnom periodu kretala se u rasponu od 7,77% (2022. godina) do 6,38% (2023. godina), dok je prosječna koncentracija MDMA u istom periodu iznosila nešto više od 24%.

U Crnoj Gori je u toku 2023. godine karakteristična bila zapljena 6361 tablete MDMA, trouglastog oblika plave boje sa logom „mrtvačke glave“ sa jedne strane i podionom crtom sa druge strane i malim logom HL. Primijećeni su različiti oblici trougao, pravougaonik, kao i logo i natpisi, „mrtvačka glava“, „tesla“, „amnesia“, „red bull“ na tabletama, kao i različite boje (zelena, plava, roza, žuta, siva).

Najčešće se pojavljivao logo sa „mrtvačkom glavom“ na tabletama zelene boje, dok je na tabletama žute boje bio prisutan logo „tesla“.

U izvještajnom periodu u Crnoj Gori registrovana je nova pojava – upotreba fentanila, lijeka protiv bolova, koji kada se neadekvatno uzima, izaziva ozbiljne posljedice i može biti smrtonosniji i do 50 puta od heroina. Međutim, ta supstanca se ne detektuje na testovima, jer je registri u Crnoj Gori još zvanično ne prepoznaju. Podaci pokazuju da je samo u Podgorici i Baru u posljednjih nekoliko mjeseci 2023. godine, od predoziranja umrlo oko 15 osoba, o čemu ne postoje zvanični podaci.

Takođe, u toku 2022. godine identifikovana je NPS supstanca 4 –CMC (4 –hlorometakatinon), koja je prvi put registrovana u Švedskoj 2017. godine, dok je u periodu 2023. godine, identifikovana NPS supstanca – HHC (heksahidrokanabinol).

ZAPLIJENJENE SINTETIČKE DROGE U CRNOJ GORI

2021	2022	2023	2024 (I kvartal)
3059,45 6643 komada tableta	2685,29 3619,8 komada tableta	5411,53 10729 komada tableta	37 2006,5 komada tableta sintetičkih droga i farmaceutskih proizvoda

● Ukupna količina izražena u gramima

KRIJUMČARENJE ORUŽJA

Povećana dostupnost nelegalnog vatrenog oružja predstavlja jednu od ključnih prijetnji za stanje bezbjednosti na području Evrope, posebno u odnosu na povećan rizik od ekspanzije krivičnih djela koja su povezana sa zloupotrebom oružja, kao i njegovog korišćenja za izvršenje terorističkih napada.

Globalna priroda problema

Jednu od ključnih prijetnji na stanje bezbjednosti na području Evrope predstavlja povećana dostupnost nelegalnog vatrenog oružja, koja može biti manifestovana povećanjem rizika od ekspanzije krivičnih djela povezanih sa zloupotrebom vatrenog oružja, ali i njegovom upotrebom prilikom izvršenja terorističkih napada. Razvoj savremene tehnike i tehnologije i različitih oblika organizovanog kriminala uslovio je nove pojavne oblike krivičnih djela povezanih sa zloupotrebom vatrenog oružja, a koji mogu biti reflektovani sa aspekta ugrožavanja bezbjednosti na globalnom nivou. Kao jedan od novih pojavnih oblika krivičnih djela povezanih sa zloupotrebom vatrenog oružja izdvaja se koncept trodimenzionalnih djelova za oružje, izrađenih pomoću 3D štampača, čijim sklapanjem je moguće dobiti funkcionalno vatreno oružje.

Krijumčarima oružja prilikom sprovođenja aktivnosti krijumčarenja posebno pogoduje narušeno bezbjednosno stanje koje traje u kontinuitetu na periferiji granica Evropske unije, što u krajnjem doprinosi identifikaciji pojedinih područja koja pretenduju da postanu glavni izvori snabdijevanja nelegalnim vatrenim oružjem.

Eskalacija ratnih sukoba na području Ukrajine i Gaze bi mogla stvoriti dugoročne posljedice koje su karakteristične za postkonfliktna područja, transformišući obrasce nelegalnih tokova vatrenog oružja u Evropi i povećavajući količine vatrenog

oružja i eksplozivnih naprava koje se mogu naći na crnom tržištu.

Upotreba različitih online platformi od strane krijumčara i trgovaca oružjem u značajnoj mjeri olakšava nabavku vatrenog oružja članovima OKG, kao i drugim licima povezanim sa OKG, usljed čega dolazi do jačanja pozicija u krijumčarskom lancu na globalnom nivou, ali i u državama Evropske unije. Kao jedna od online platformi koja se koristi za trgovinu oružjem prepoznat je „Dark web“, ali i platforme poput Telegram-a, za koje se procjenjuje da će se u budućnosti koristiti u sve većoj mjeri. Takođe, u posljednjem

» Krijumčarima oružja posebno pogoduje narušeno bezbjednosno stanje koje traje u kontinuitetu na periferiji granica Evropske unije.

periodu su identifikovane nove bezbjednosne prijetnje, pri čemu se izdvajaju pojavni oblici novog trenda – ručno pravljenog vatrenog oružja od djelova koji se nalaze u slobodnoj prodaji i koji se mogu naručiti posredstvom internet platformi.

Nedostaci i neusklađenost pravne regulative u pravnim sistemima Evropske unije i šire, koji se odnose na problematiku trgovine vatrenim oružjem, predstavljaju jednu od ključnih pogodnosti za krijumčare i trgovce vatrenim oružjem. Posebnu prijetnju predstavljaju slučajevi kod kojih modus operandi podrazumijeva uključivanje legalnih dobavljača u različite sisteme zloupotreba prilikom trgovine vatrenim oružjem (ili djelovima vatrenog oružja), pri

čemu u pojedinim slučajevima legalni dobavljači nijesu svjesni da sprovođenjem poslovnih aranžmana učestvuju u različitim krijumčarskim aktivnostima.

Stanje u Crnoj Gori

Iako Crna Gora u regionu nije dominantno prepoznata kao teritorija – izvor oružja koje je namijenjeno krijumčarenju, aktivnosti usmjerene na nelegalnu trgovinu vatrenog oružja moraju se tretirati sa posebnom pažnjom, naročito iz razloga transnacionalnog djelovanja OKG.

I pored činjenice da je u prethodnom periodu oduzeta značajna količina vatrenog oružja u ilegalnom posjedu, u Crnoj Gori, kao i ostalim državama Zapadnog Balkana i dalje postoje značajne količine vatrenog oružja, relativno lako dostupne pripadnicima visokorizičnih OKG.

S obzirom na geografski položaj Crne Gore, zadržana je njena tranzitna uloga u sprovođenju aktivnosti krijumčarenja vatrenog oružja iz susjednih država u države Zapadne Evrope.

Prema istraživanju Globalne inicijative za borbu protiv međunarodnog organizovanog kriminala (GI TOC), glavne rute krijumčarenog oružja su često glavne saobraćajnice i granični prelazi, dok neke sporedne rute iz Crne Gore vode preko Trebinja i Bileće na jugoistoku Bosne i Hercegovine, iz Srbije čamcima i splavovima vode preko bijeljinske regije na sjeveroistoku Bosne i Hercegovine ili šumskim stazama oko Čapljine, Ljubuškog i Gruda na jugu Bosne i Hercegovine, odakle krijumčari prelaze u Hrvatsku i nastavljaju dalje prema Zapadnoj Evropi.

Takođe, registrovano je i značajno krijumčarenje oružja unutar regiona. Ranije je ilegalno vatreno oružje uglavnom krijumčareno iz Bosne i Hercegovine u Crnu Goru i Hrvatsku, ali se sada krijumčarenje vrši u oba smjera, dijelom i zbog sve veće nestabilnosti u Bosni i Hercegovini.

U regionu je pronađeno nekoliko ilegalnih fabrika za modifikaciju oružja, uključujući selo blizu Tirane u Albaniji u junu 2022. godine.

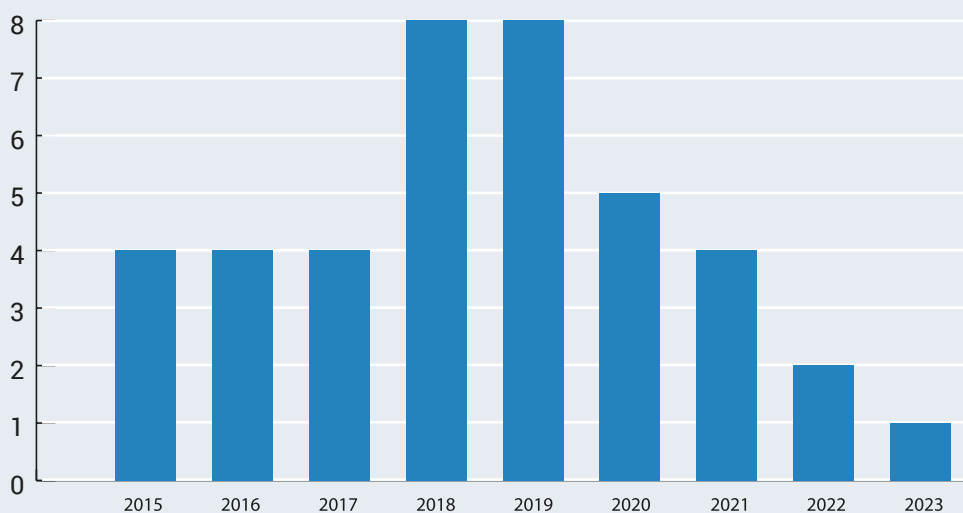
Iako tokom prethodnog perioda u Crnoj Gori nijesu bile prepoznate

PROCESUIRANA LICA I KOLIČINA ZAPLIJENJENOG ILEGALNOG VATRENOG ORUŽJA

Godina	Broj procesuiranih lica	Broj komada vatrenog oružja
2021	249	129
2022	246	145
2023	261	139
2024 (I kvartal)	50	34
Ukupno	756	447

KONVERTOVANO VATRENO ORUŽJE (KOMADI)

OKG koje svoju dominantnu kriminalnu aktivnost usmjeravaju na aktivnosti krijumčarenja oružja, posljednji podaci ukazuju na pojavu određenih kriminalnih grupa sa područja Crne Gore, koje mogu biti uključene u sprovođenje aktivnosti krijumčarenja vatrenog oružja iz Crne Gore ka državama Evropske unije. I dalje se aktivnosti krijumčarenja oružja u najvećoj mjeri vezuju za individualne slučajeve u kojima oružje nije namijenjeno daljoj distribuciji, već ličnim potrebama pojedinaca. Najčešće se krijumčare

pištolji, automatsko oružje i eksplozivne naprave ručne izrade.

U pojedinim slučajevima krijumčarenje oružja je povezano sa krijumčarenjem narkotika i krijumčarenjem ljudi, kada nerijetko isti akteri koriste iste krijumčarske rute za vršenje različitih krivičnih djela. Najčešće se za aktivnost krijumčarenja vatrenog oružja kao modus koristi transport legalnih roba, ali i krijumčarenje u specijalno izgrađenim bunkerima u putničkim motornim vozilima, autobusima i drugim prevoznim

○ Oduzeto oružje od članova OKG u 2023. godini

○ Oduzeto oružje od članova OKG u 2023. godini

sredstvima. Tokom izvještajnog perioda prepoznat je modus koji podrazumijeva prepravljane vatrenog oružja – lovačke puške, skraćivanjem u tzv. kratež, za čiju nabavku su zainteresovani kupci u Zapadnoj Evropi.

I pored činjenice da organi obavještajno-bezbjednosnog sektora ulažu dodatne napore u cilju smanjenja količine vatrenog oružja u ilegalnom posjedu, članovi kriminalnih grupa i operativno interesantna lica i dalje mogu bez značajnijih prepreka doći u posjed vatrenog oružja.

I dalje se registruju pojedinačni slučajevi konvertovanja gasnih (startnih) pištolja, koji su dostupni u slobodnoj prodaji, a koji nakon prepravke dobijaju svojstvo vatrenog oružja i kao takvi mogu poslužiti za izvršenje krivičnih djela.

Analiza raspoloživih podataka o modifikovanom (konvertovanom) vatrenom oružju, čija je pojava izražena u državama Evropske unije, ukazuje na trend pada upotrebe ove vrste vatrenog oružja u Crnoj Gori. Važno je napomenuti da ni u prethodnom periodu modifikovano vatreno oružje u Crnoj Gori nije

predstavljalo izražen bezbjednosni problem, kako zbog relativno malog broja slučajeva, tako i zbog činjenice da nijesu registrovani slučajevi da je modificirano vatreno oružje do sada korišćeno za izvršenje teških krivičnih djela. Ne može se isključiti mogućnost da članovi OKG izbjegavaju nabavku ove vrste vatrene oružja zbog njegove nepouzdanosti.

Tokom izvještajnog perioda, na globalnom nivou, ali i na teritoriji Crne Gore identifikovana je pojava prepravljavanja vatrene oružja marke „Glock” ugradnjom specijalnog regulatora paljbe, tzv. switcha kojim se mijenja način paljbe iz poluatomske u automatsku. Na teritoriji Crne Gore je zabilježena zapljena ovakve vrste vatrene oružja koje je bilo u posjedu članova OKG.

Cijena vatrene oružja se ne može precizno odrediti i varira u zavisnosti od više faktora i okolnosti, prvenstveno od ponude, odnosno dostupnosti na ilegalnom tržištu. U odnosu na ovaj segmenat, prema dostupnim podacima cijena vatrene oružja na tržištu je ostvarila porast za 20%, što je refleksija sukoba u Ukrajini.

Pored vatrene oružja, tokom prethodnog perioda, visok bezbjednosni rizik predstavljala je i upotreba improvizovanih eksplozivnih naprava jake razorne moći, najčešće sastavljenih od više komponenti od kojih su pojedine koje služe za aktiviranje namijenjene za svakodnevnu upotrebu u različitim situacijama.

U odnosu na registrovane slučajeve koji su bili vezani za saradnju članova OKG iz Crne Gore sa licima iz država Zapadnog Balkana, koja su tokom ratnih dešavanja u bivšoj Jugoslaviji stekla znanje i iskustvo za pravljenje eksplozivnih naprava, što je bilo izraženo u prethodnom periodu, tokom izvještajnog perioda registrovan je trend stagnacije u navedenoj oblasti. Takođe, evidentno je i smanjenje izvršenja krivičnih djela od strane manje iskusnih lica koja su vrbovana od strane OKG, a za povezivanje komponenti eksplozivnih naprava su edukovana korišćenjem materijala dostupnih na internet platformama.

Uzimajući u obzir činjenicu da se kod građana Crne Gore i dalje nalaze značajne količine vatrene oružja u ilegalnom posjedu, i tokom izvještajnog perioda nastavljeno je sprovođenje kampanje „Poštuj život, vrati oružje”.

U prethodnom periodu, tokom navedene kampanje, građani su dobrovoljno vratili 2871 komad različitih vrsta vatrene oružja, 1437 djelova vatrene oružja, 515 minsko-eksplozivnih sredstava, više od 60 000 komada municije različitog kalibra, dok je tokom izvještajnog perioda dobrovoljno vraćeno **937 komada oružja, 379 djelova vatrene oružja, 157 minsko-eksplozivnih sredstava i više od 25 000 komada municije.**

ILEGALNE MIGRACIJE I TRGOVINA LJUDIMA

Modus operandi kriminalnih mreža je različit i kreće se od sofisticiranih „skupih” metoda koje podrazumijevaju nabavku kvalitetnih lažnih dokumenata ili viza, pa do „jeftinih”, ali po migrante puno opasnijih metoda (čamci, brodovi) usljed kojih je veliki broj osoba u prethodnom periodu izgubio živote.

Ilegalne migracije

Globalna priroda problema

Ilegalne migracije i dalje predstavljaju jedan od većih bezbjednosnih izazova za sve evropske države, pri čemu intenziviranje migratornih tokova, aktivno učešće multinacionalnih kriminalnih mreža i mogućnost infiltracije izvršilaca krivičnih djela i pripadnika terorističkih grupacija, u značajnoj mjeri utiču i na stanje kolektivne bezbjednosti.

Faktori koji utiču na migrantsku krizu, a koji su dominantno vezani za nestabilno stanje u Siriji i Palestini, promjene režima u Avganistanu i krizu na Bliskom i Srednjem istoku, glad i klimatske promjene u Africi, ratna dešavanja u Ukrajini i Palestini, uticali su i na migratorna kretanja u pravcu Evrope tokom 2023. godine.

Jedan od faktora su i aktivnosti krijumčarskih mreža koje, zarad profita, migrantima pružaju lažnu sliku o visokom standardu i socijalnoj pomoći u državama Zapadne Evrope, kako bi ih motivisali da se odluče za odlazak prema Evropi. Svjetska zdravstvena kriza uslovljena pandemijom virusa COVID 19, djelimično je uticala na smanjenje migratornog priliva tokom perioda 2020/2021. godina. Organizovani kriminal je spremno dočekao novonastale okolnosti koje je izazvala pandemija i našao je način

da u kratkom roku obezbijedi nove moduse krijumčarenja migranata prema Evropskoj uniji, što je uslovlilo uspostavljanje novih, ali i obnavljanje migrantskih ruta prema Evropi.

Od 2020. godine, međunarodne krijumčarske mreže su iskoristile stanje u državama pogođenim zdravstvenom krizom za ostvarivanje ogromnog profita, a u tu svrhu su im poslužile društvene mreže preko kojih su plasirali „lažne” vijesti o otvorenim granicama ili benefitima koji migrante očekuju u državama Zapadne Evrope, kako bi zainteresovali što veći broj migranata i time ostvarili profit.

Aktivnosti krijumčarenja najčešće se odvijaju udruženim pružanjem više vrsta usluga od strane različitih učesnika, s obzirom na to da pojedinačno nije moguće pružiti kompletnu uslugu migrantima, jer cjelokupan proces krijumčarenja podrazumijeva niz aktivnosti koje se sprovode na teritoriji većeg broja država.

Polaznu osnovu za sprovođenje aktivnosti krijumčarenja migranata predstavlja znanje koje pojedine OKG imaju o rutama i infrastrukturi koju inače koriste za sprovođenje drugih kriminalnih aktivnosti, a to se uglavnom odnosi na krijumčarenje narkotika i izradu i nabavku falsifikovanih dokumenata.

Modus operandi kriminalnih mreža je različit i kreće se od sofisticiranih „skupih” metoda koje podrazumijevaju nabavku kvalitetnih lažnih dokumenata ili viza, pa do „jeftinih”, ali po migrante puno opasnijih metoda

(čamci, brodovi) usljed kojih je veliki broj osoba u prethodnom periodu izgubio živote. Pored falsifikovanih dokumenata, povremeno se koriste originalna dokumenta koja koriste lica koja imaju fizičke sličnosti sa stvarnim vlasnikom istih.

Glavne migrantske rute prema Evropi i dalje su Zapadno-mediteranska iz Afrike prema Španiji, Centralno-mediteranska iz Afrike prema Italiji i Istočno-mediteranska ruta kojom

” Glavne migrantske rute prema Evropi i dalje su Zapadno-mediteranska iz Afrike prema Španiji, Centralno-mediteranska iz Afrike prema Italiji i Istočno-mediteranska ruta kojom se migranti preko teritorije Grčke kreću prema ostalim evropskim državama.

se migranti preko teritorije Grčke kreću prema ostalim evropskim državama. Tokom izvještajnog perioda dolazilo je do promjena kada je u pitanju intenzitet migrantskog priliva na pomenute tri rute, odnosno slabljenje pojedinih uticalo je na intenziviranje korišćenja drugih ruta.

Značajan porast broja registrovanih nelegalnih prelazaka granice Evropske unije u 2022. godini (skoro 332 000 ili 66% više u odnosu na 2021. godinu) korelira sa ekspanzijom aktivnosti krijumčarenja ljudi.

Tokom 2023. godine bio je dominantan tzv. modus krijumčarenja u digitalnom domenu. Navedeni modus je podrazumijevao upotrebu komercijalno-konvencionalnih

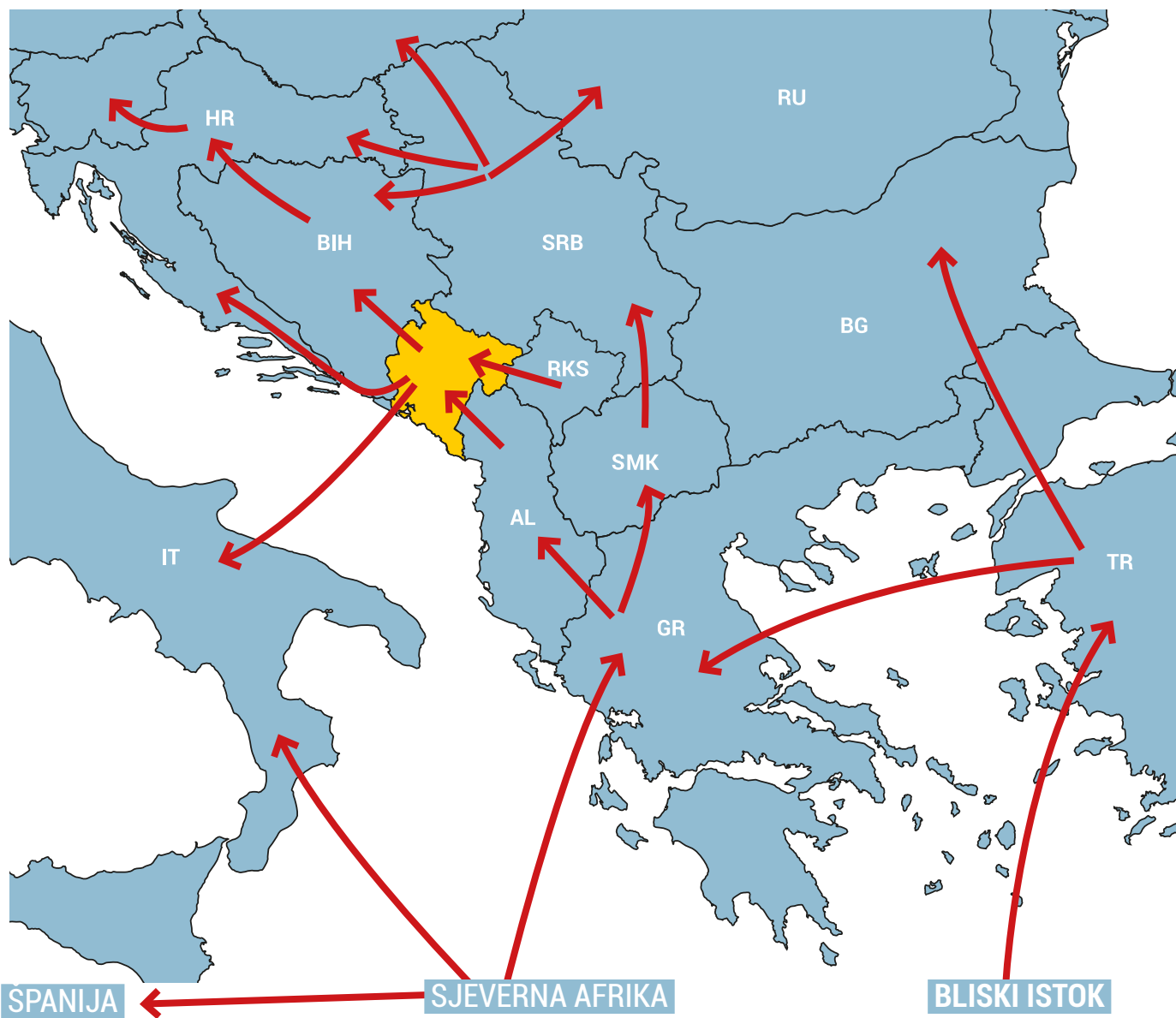
komunikacionih aplikacija na „smart“ mobilnim telefonskim uređajima, aplikacija sa mapama i GPS sistemom i društvenih mreža dostupnih na internet platformama. Na ovaj način je uspostavljan kontakt migranata sa organizatorom i tom prilikom je definisana migratorna ruta i način novčanog plaćanja (elektronkog ili neposrednog) za uslugu krijumčarenja. Takođe, organizatori su nerijetko vršili i angažovanje tzv. vodiča na migratornoj ruti od zemlje porijekla do zemlje destinacije, koji su pružali logističku podršku prilikom prelazaka migranta preko državnih granica, zaobilazanjem zvaničnih graničnih prelaza.

Stanje u regionu

Region Balkana i dalje slovi za tranzitno područje preko kojeg se migranti kreću prema državama Evropske unije, kao krajnjoj destinaciji.

Migranti su u periodu od januara do novembra 2023. godine na Balkanskoj ruti ostvarili 98 651 nelegalnih prelazaka preko državne granice. Najveći broj registrovanih prelazaka ilegalnih migranata zabilježen je za lica porijekom je iz Sirije (72 518 prelazaka), Turske (8302 prelaska), Avganistana (7088 prelazaka), Pakistana (1922 prelaska), dok za 1880 migranata nije utvrđena država porijekla.

Uporednom statističkom analizom u odnosu na broj prelazaka koji je ostvaren tokom 2022. godine, duž Balkanske rute prijavljeno je 145 600 nelegalnih prelazaka

○ Rute krijumčarenja migranata preko Zapadnog Balkana

državne granice (što je za 136% više u odnosu na 2021. godinu).

Zadržavanje migranata je najčešće kratko i zavisi od mjera koje sprovode države ovog regiona. Kroz tranzitne zemlje je najčešće srednjoročno – od godinu do pet godina na teritoriji Turske i Grčke, do nekoliko mjeseci ili nekoliko nedjelja u prihvatnim

centrima na području Srbije, Kosova, Bosne i Hercegovine i Albanije.

Migranti dominantno koriste rutu Turska–Grčka–Sjeverna Makedonija, odakle preko Srbije nastavljaju putovanje u više pravaca: prema Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Rumuniji i Mađarskoj. Osim ove rute, **zastupljena je i ruta preko Bugarske, kao i južni**

krak preko Grčke i Albanije, koji prelazi preko teritorije Crne Gore.

Stanje u državama regiona, tokom izvještajnog perioda, naročito je bilo alarmantno u susjednoj Bosni i Hercegovini, gdje je migrantska kriza postala humanitarno i političko pitanje koje još uvijek traje i prijete da eskalira.

Najveći broj migranata tokom perioda 2020–2023. godine zadržavao se u kampovima u Bosni i Hercegovini i prihvatnim centrima u Srbiji. Ovo je uticalo da se u ovim državama snažnije razvije otpor lokalnog stanovništva prema migrantima koji su često bili akteri incidenata, praćenih ispoljavanjem različitih oblika nasilja, kao i vršenjem krivičnih djela iz oblasti imovinskih delikata.

Na Balkanskoj ruti zabilježen je trend rasta u broju krijumčarenja migranata rutom iz Bosne i Hercegovine preko Hrvatske i Slovenije, pri čemu je utvrđena cijena usluge koja se plaća vozačima od 350 do 500 eura po osobi. Dodatni motivacioni faktor za

krijumčarenje migranata preko Bosne i Hercegovine je neusklađenost viznog režima. Tokom 2023. godine Hrvatska je pokrenula preko 800 istraga i lišila slobode 1200 krijumčara, uglavnom stranih državljana, uz konstantno otkrivanje novih modusa sprovođenja ove kriminalne aktivnosti.

Pored tradicionalnih načina krijumčarenja (nedozvoljeni prelasci van graničnih prelaza), tokom perioda 2020-2023. godine registrovani su slučajevi u kojima su migranti transportovani sakriveni u teretnim vozilima (cistijernama, kamionima za prevoz hrane, kao i terenskim vozilima).

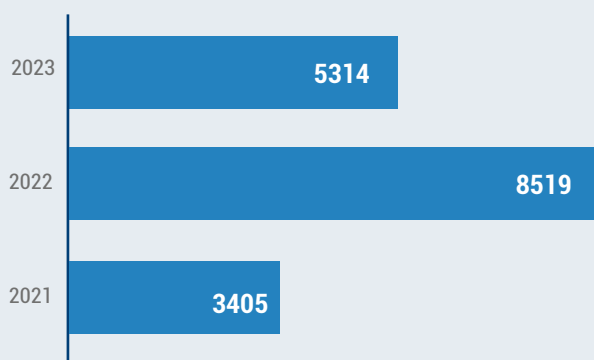
Stanje u Crnoj Gori

Crna Gora je zadržala status tranzitne države, koji je imala i u prethodnom periodu, sa trendom rasta aktivnosti ilegalnih migracija i krijumčarenja ljudi.

U Crnoj Gori nijesu registrovane organizovane kriminalne grupe koje se bave krijumčarenjem ljudi, već je ova aktivnost sprovedena od strane lokalnih krijumčarskih grupa i pojedinaca koji djeluju na granicama sa susjednim državama i koje pružaju logistiku međunarodnim krijumčarskim mrežama u migrantskim operacijama.

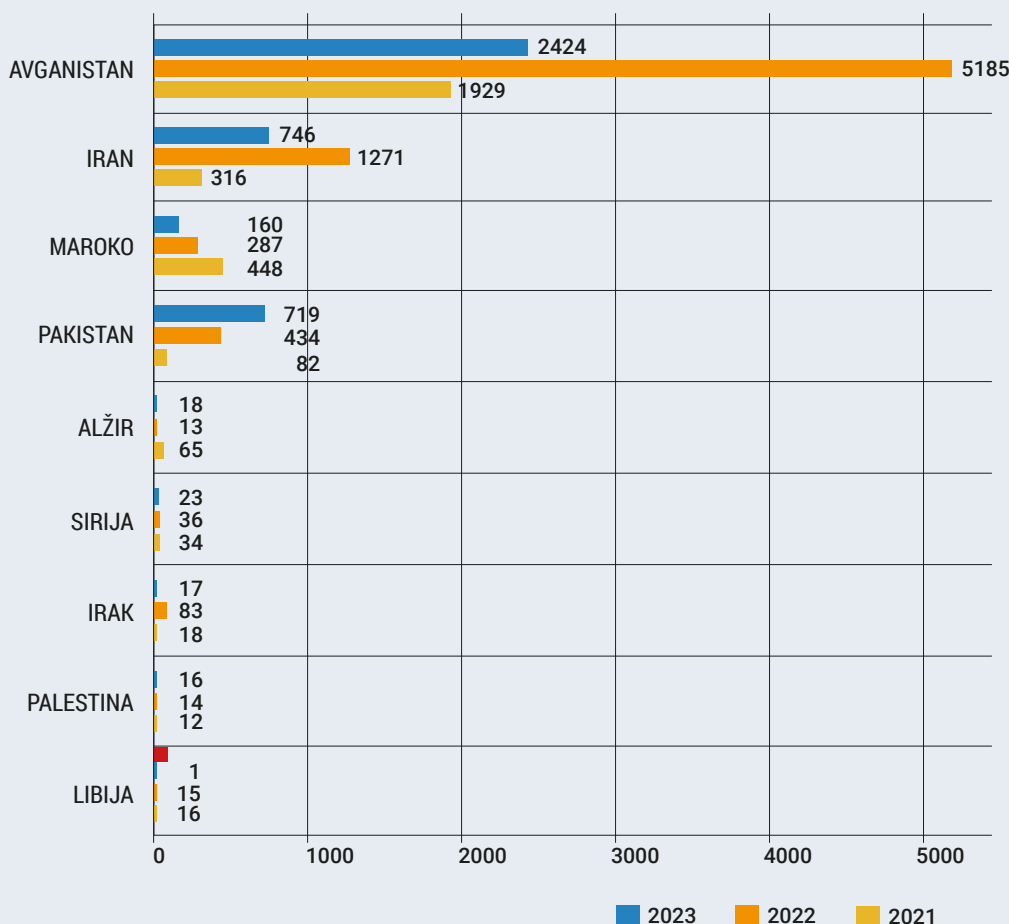
Krijumčarske grupe koje se bave aktivnostima krijumčarenja uglavnom broje od pet do 15 članova, sa jasno definisanim ulogama i prethodno određenim zadacima. Način njihove međusobne komunikacije

BROJ DETEKTOVANIH MIGRANATA

UPOREDNI GRAFIČKI PRIKAZ BROJA MIGRANATA PO DRŽAVAMA PORIJEKLA

podrazumijeva upotrebu telefonskih uređaja ili lične susrete.

Geopolitička dešavanja, kretanje migracija na globalnom nivou i ratna dešavanja u narednom periodu predstavljaju važne faktore prilikom migratornih kretanja. Naročitu zabrinutost i nesigurnost naših građana izaziva prisustvo velikog broja migranata na teritoriji Crne Gore i značajan porast broja tražilaca azila.

Za Crnu Goru je karakteristično kontinuirano povećanje broja migranata koji tranzitiraju preko

teritorije naše države, pa je u izvještajnom periodu zabilježen porast broja migranata, aktivnosti krijumčarenja i broja lica koja učestvuju u sprovođenju ove kriminalne aktivnosti.

Prilikom sprovođenja istraga u cilju suzbijanja ilegalnih migracija, utvrđeno je da su migranti koji su tranzitirali preko Crne Gore u početku bili afroazijskog porijekla (sa područja Sirije, Avganistana, Pakistana, Eritreje i dr.) i da su tranzitirali kroz Crnu Goru preko graničnog pojasa sa Bosnom i Hercegovinom uglavnom

○ ***Krijumčareni migranti nad kojima je vršeno nasilje prilikom krijumčarenja***

kopnenim putem, upotrebom putničkih motornih vozila.

Drugi najčešći način migracija je podrazumijevao tranzit iz Albanije preko Crne Gore u Bosnu i Hercegovinu kopnenim putem, upotrebom putničkih motornih vozila, i pomagala u vidu aplikacija sa mapama na smart telefonskim mobilnim uređajima, zaobilaznim putevima u odnosu na zvanične granične državne prelaze. Na teritoriji Bosne i Hercegovine je bila organizovana logistička podrška – vozač koji je kopnenim putem putničkim motornim vozilom vršio dalji tranzit. Aktivnost ilegalnih migracija odvijala se uz učešće

crnogorskih i stranih državljana. Takođe, kao modus operandi, u malom broju slučajeva prepoznat je transport migranata pomorskim putem – jahtama, brodovima i čamcima prema obali Italije.

Identifikovani su novi načini krijumčarenja prilikom tranzitiranja kroz Crnu Goru koji su podrazumijevali kombinovanje legalnog prelaska na teritoriju Crne Gore (po osnovu rada), a sa ciljem tranzita kroz istu, i nelegalnog prelaska uglavnom na teritoriju Bosne i Hercegovine, i dalje ka državama Evropske unije. Takođe, novi način krijumčarenja podrazumijeva ulazak migranata u Crnu Goru preko zvaničnog

graničnog prelaza iz pravca Albanije i dalje kretanje kopnenim putem – pretežno autobusima do sjevernog dijela Crne Gore, gdje uz logističku podršku krijumčara vrše ilegalan prelazak preko državne granice u pravcu Bosne i Hercegovine.

Sveukupno gledano, glavna motivacija u sprovođenju ilegalnih migracija i krijumčarenja ljudi je isključivo finansijska korist za lica koja se bave navedenim aktivnostima, dok nacionalno i geografsko porijeklo nemaju nikakvog uticaja.

Kada je u pitanju nacionalna struktura migranata, uglavnom je riječ o licima koji su porijeklom iz Sjeverne Afrike, Eritreje, Indije, Pakistana, Nepala, Turske i Bangladeša.

Tokom 2021. godine krijumčari su pojačanim intezitetom „otvorili“ rutu krijumčarenja lica porijeklom iz Turske, koja vodi iz Turske preko Crne Gore, kao tranzitne države, i dalje prema Bosni i Hercegovni, Hrvatskoj, Italiji i drugim državama Evropske unije.

Prepoznata pojava u Crnoj Gori je i radno angažovanje migranata na gradilištima, pretežno u primorskim gradovima na određeni vremenski period, nakon čega se vrši njihov ilegalni transport u neku od država Evropske unije uz odgovarajuću novčanu nadoknadu (pretežno se kreće u rasponu od 2000 do 6000 eura po osobi).

Uloga turskih krijumčarskih mreža u aktivnostima krijumčarenja ljudi veoma je izražena u Crnoj Gori i regionu, a najčešći modus

operandi koji koriste podrazumijeva obezbjeđivanje tranzitnih viza za turske državljane koji legalno borave u Crnoj Gori, osnivanje privrednih društava u Crnoj Gori, u kojima kao osnivači figuriraju migranti iz Turske. Migranti nakon dolaska u Crnu Goru, za koji im nijesu potrebne vize, sa potvrdom o registrovanoj firmi u Crnoj Gori, prijavljuju privremeno boravište. Sa obezbijeđenim dokumentima (prijava boravišta i dokaz o vlasništvu firme) turski migranti apliciraju za tranzitne vize u ambasadama

---

” Novi način krijumčarenja podrazumijeva ulazak migranata u Crnu Goru preko zvaničnog graničnog prelaza iz pravca Albanije i dalje kretanje kopnenim putem – pretežno autobusima do sjevernog dijela Crne Gore, gdje uz logističku podršku krijumčara vrše ilegalan prelazak preko državne granice u pravcu Bosne i Hercegovine.

---

država Evropske unije, nakon čega (ukoliko ih dobiju) putuju prema državama krajnjim destinacijama.

Jedan od načina krijumčarenja je i korišćenje manjih brodova, morskom rutom iz Turske ili Crne Gore do Italije i Hrvatske, odakle se dalje vrši transport kopnenim putem ka državama Evropske unije.

Slučajevi krijumčarenja migranata kopnenim putem podrazumijevaju tranzit kroz Crnu Goru iz pravca Kosova i Albanije ka Hrvatskoj, i dalje ka krajnjoj destinaciji. Nakon uspješno realizovanog krijumčarenja, novčana sredstva za izvršenu uslugu isplaćuju članovi porodice migranta.

Jedan od načina krijumčarenja je i vazdušnim putem, upotrebom redovnih avionskih linija, gdje nakon kratkog boravka u Crnoj Gori u prethodno obezbijeđenom smještaju od strane krijumčara nastavljaju plovilima i jedrilicama kretanje ka Italiji i dalje ka željenoj destinaciji. Ovaj modus podrazumijeva angažovanje posade koja, nakon dolaska u Crnu Goru, preuzima jedrilice i druga plovila (ranije obezbijeđena od strane kriminalnih grupacija) koje su usidrene na području crnogorskog primorja i kojima nakon skrivanja migranta u unutrašnjosti plovila isplovjavaju u pravcu Italije.

Još jedan od prepoznatih načina krijumčarenja je obezbjeđivanje migrantima viza država članica Evropske unije, pretežno Bugarske, koje koriste za legalni transport do željene destinacije. Cijena navedenih viza se kreće u rasponu od 1000

do 2000 eura po migrantu, ukoliko je riječ o obezbjeđivanju originalnih viza, odnosno od 3000 do 6000 eura po migrantu ukoliko je riječ o obezbjeđivanju falsifikovanih viza.

U izvještajnom periodu prepoznat je novi modus krijumčarenja migranata koji podrazumijeva i nasilje nad migrantima u vidu zlostavljanja, mučenja, iznude, otimanja novca i drugih predmeta, a koje se sprovodi od strane lica koja su takođe migranti i uključena u aktivnost krijumčarenja. Modus podrazumijeva organizaciju ilegalnih prelazaka, prilikom čega lica-migranti koja imaju ulogu kurira i neposredno se kreću sa krijumčarenim migrantima preko teritorije Crne Gore, prevashodno u pograničnom dijelu sa Albanijom, prilikom dolaska u planinski dio vrše nasilje nad krijumčarenim migrantima.

TRGOVINA LJUDIMA

Trgovina ljudima je u prethodnom periodu bila zastupljena kroz različite oblike radne i seksualne eksploatacije, ali u manjem broju i kroz iskorišćavanje lica, uglavnom RAE populacije u svrhu prosjačenja.

Za Crnu Goru je karakteristično da je pojava prostitucije naročito izražena tokom trajanja turističke sezone na području crnogorskog primorja, pri čemu se kao pogodnost koriste olakšani uslovi za ulazak i boravak stranih državljana zbog turističke sezone. Međutim, porast broja stranih državljana koji borave

na teritoriji naše države tokom cijele kalendarske godine je uslovio da ova pojava, posljednjih godina nema samo sezonski karakter.

U Crnoj Gori nijesu registrovane OKG koje sprovode aktivnosti trgovinom ljudi. Detektovane su manje grupe lica bez jasne hijerarhije ili čvrste organizacije, koja su radno angažovana u ugostiteljskim objektima ili hotelima, gdje učestvuju u ugovaranju i pružanju seksualnih usluga, a često su povezana i sa lokalnom distribucijom narkotika. Sveukupno gledano, aktivnosti

trgovine ljudima sprovode pojedinci, i grupe lica koje uglavnom broje od tri do pet članova.

Ono što je prepoznato kao olakšavajući faktor za sprovođenje ovih aktivnosti jeste sve intenzivnija upotreba društvenih mreža, internet platformi na kojima se nalaze specijalizovane stranice kojima se vrši oglašavanje za pružanje eskort usluga i drugih digitalnih tehnologija.

Značajan porast broja lica koja pružaju seksualne usluge, detektovan je sa područja Ukrajine nakon priliva velikog broja ukrajinskih državljana na teritoriju Crne Gore, uzrokovanog ratnim dešavanjima u Ukrajini.

Nacionalnu strukturu lica koja pružaju seksualne usluge, osim ukrajinskih državljana, čine i državljani zemalja Južne Amerike i državljani bivših jugoslovenskih država (Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija, Sjeverna Makedonija i Kosovo).

Seksualne usluge pružaju punoljetna lica, nijesu registrovani slučajevi pružanja usluga od strane maloljetnih lica. Cijena pružanja seksualne usluge se kreće u rasponu od 100 do 250 eura. Veći iznos za pružene usluge od navedenog zastupljen je na području crnogorskog primorja, u mjestima koja u ponudi imaju luksuzne hotele,

resorte, mini luke sa usidrenim jahtama, u kojim boravi klijentela veće platežne moći i predstavlja pogodno tlo za elitnu prostituciju.

U Crnoj Gori, u izvještajnom periodu, registrovani su i slučajevi

---

” U Crnoj Gori nijesu registrovane OKG koje sprovode aktivnosti trgovinom ljudi. Detektovane su manje grupe lica bez jasne hijerarhije ili čvrste organizacije, koja su radno angažovana u ugostiteljskim objektima ili hotelima, gdje učestvuju u ugovaranju i pružanju seksualnih usluga, a često su povezana i sa lokalnom distribucijom narkotika.

---

trgovine ljudima, gdje su žrtve bili državljani Turske radno angažovani na gradilištima u Crnoj Gori.

Razvoj turizma, kao najvažnije privredne grane u Crnoj Gori i povećanje broja turista sa većom platežnom moći u narednom periodu predstavljaće važne faktore za porast prostitucije. Pored navedenoga, trenutni nedostatak fizičke radne snage bi u narednom periodu mogao imati za posljedicu povećanje broja slučajeva radne eksploatacije.

KRIJUMČARENJE AKCIZNIH ROBA - DUVANA I DUVANSKIH PROIZVODA

Globalni gubitak poreskih prihoda od krijumčarenja cigareta iznosi između 40 i 50 milijardi dolara godišnje. U Evropskoj uniji gubitak je procijenjen na oko 12,5 milijardi eura.

Globalna priroda problema

Krijumčarenje duvana i duvanskih proizvoda kao najdominantniji oblik krijumčarenja akciznih roba predstavlja značajan globalni problem. Ova vrsta krijumčarskih aktivnosti je prepoznata kao druga po profitu, nakon krijumčarenja narkotika.

Razvoju ove vrste kriminala doprinose ponuda i potražnja na tržištu, visoke stope oporezivanja ovih proizvoda, različite zakonske regulative u državama po pitanju visine akciza, što predstavlja značajan motivacioni faktor za članove OKG, ali i pojedince, za sprovođenje ove kriminalne aktivnosti, imajući u vidu veoma visoke profite.

Aktivnostima krijumčarenja cigareta se pričinjava šteta budžetu Evropske unije u vrijednosti od više milijardi eura (promet cigareta u prethodnom periodu na sivom tržištu se procjenjuje na oko 10 milijardi eura godišnje). Globalni gubitak poreskih prihoda od krijumčarenja cigareta iznosi između 40 i 50 milijardi dolara godišnje. U Evropskoj uniji gubitak je procijenjen na oko 12,5 milijardi eura.

Jedan od ključnih razloga povećanja aktivnosti krijumčarenja cigareta, svakako predstavljaju manje kazne u odnosu na kazne za krijumčarenje narkotika, a pritom pružaju mogućnost za ostvarivanje značajne materijalne dobiti. Takođe, jedan od razloga je i „nerazumijevanje javnosti“ koliko štetnost i prateće posljedice po ekonomiju predstavlja trgovina krijumčarenim cigaretama.

Krajnje destinacije za krijumčarenje duvana i duvanskih proizvoda najčešće su države Evropske unije.

U posljednje vrijeme veoma su česte zapljene „bijelih cigareta“ koje predstavljaju 30% tržišta cigareta u Evropskoj uniji. Značajna konzumatorska tržišta ovih cigareta su Italija, Grčka, Velika Britanija, Rumunija i Poljska. Kada je u pitanju regija Balkana, procjena je da sa ovog ilegalnog tržišta potiče oko 29 milijardi cigareta, a da od toga oko 30% završi na području Evropske unije (Ujedinjeno Kraljevstvo, Rumunija, Francuska, Grčka). Prema Italiji se prokrijumčare cigarete vrijednosti oko 4,4 milijarde eura. Najkrijumčareniji brend cigareta je „Regina“.

Registrovane su **dvije rute** kojima se ove cigarete krijumčare u Evropsku uniju – **Afrička ruta** i **Balkanska ruta**.

Kada je u pitanju Afrička ruta, cigarete se dopremaju brodovima iz Dubaija do neke od luka u Mediteranu, da bi nakon toga najčešće bile otpremljene do Libije, i na kraju manjim brodovima do država Evropske unije. Kada je u pitanju Balkanska ruta, koja prolazi i teritorijom Crne Gore, cigarete na kraju završavaju u EU.

Evropsko tržište nelegalnih cigareta, podstaknuto smanjenjem graničnih ograničenja zbog pandemije korona virusa, nastavilo je da raste u 2022. godini (8,2% ukupne potrošnje), uprkos padu opšte potrošnje.

Države Zapadne Evrope predstavljaju značajno tranzitno i odredišno tržište za krivotvorene proizvode. Nedoželjena trgovina akciznom robom, posebno duvanskim proizvodima je, u poređenju sa ostatkom kontinenta, najrasprostranjenija u Srednjoj i Istočnoj Evropi.

S obzirom na rastuće troškove života u većem dijelu Evrope, i u narednom periodu se očekuje nastavak trenda rasta krijumčarenja duvana i duvanskih proizvoda, uslovljen jeftinom ponudom na crnom tržištu.

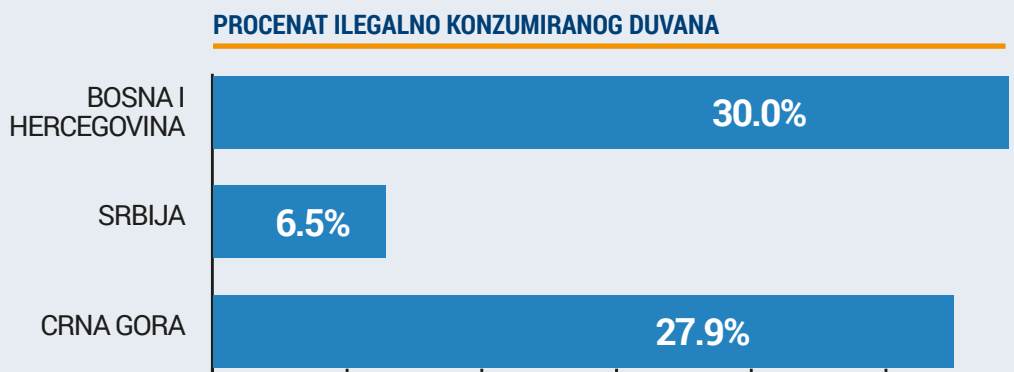
Stanje u regionu

Problem nedozvoljene trgovine i krijumčarenja akciznih roba izražen je i u gotovo svim državama regiona. Velike razlike u cijeni duvanskih proizvoda u državama regiona u odnosu na države Evropske unije doprinose da ova kriminalna aktivnost predstavlja značajan izazov za države regiona, s obzirom

na to da se sprovođenjem ove kriminalne aktivnosti proizvode značajni gubici za državne budžete.

Geografski položaj država regiona, svakako je doprinio da predstavljaju tranzitno područje za krijumčarenje u države Evropske unije, ali se takođe mora istaći da se izvjesna količina duvanskih proizvoda zadržava i distribuira na domaćim tržištima. Navedeno uzrokuje da su države Zapadnog Balkana u ukupnom BDP uskraćene za više od 200 miliona eura godišnje zbog ilegalne trgovine duvanom i duvanskim proizvodima. Ovaj udio varira, od najmanjeg procenta u Sloveniji (0,01 posto BDP-a) i Hrvatskoj (0,06 posto BDP-a) do najvećeg u Crnoj Gori (0,52 posto BDP-a). U Bosni i Hercegovini dohodak od krijumčarenja duvana i duvanskih proizvoda čini najveći udio ukupnog ostvarenog ilegalnog dohotka.

Kada je region u pitanju, na ovom području postoji značajno tržište, prvenstveno za jeftine „bijeले cigrete“, koje je uzrokovano razlikama u cijeni

proisteklim iz poreskih režima država, zbog kojih legalne cigarete često nijesu pristupačne potrošačima. Ovo tržište se proširilo i na internetske platforme na kojima se sve više nude ilegalni duvanski proizvodi.

Stanje u Crnoj Gori

Kao i u državama regiona, i u Crnoj Gori je izražena problematika krijumčarenja cigareta. Krijumčarenje cigareta sprovode OKG koje su uključene i u druge kriminalne aktivnosti – krijumčarenje narkotika, kao i grupacije blisko povezanih ljudi, a registrovani su i slučajevi kada se aktivnosti sprovode individualno od strane pojedinaca.

U aktivnostima krijumčarenja cigareta registrovana je bliska

saradnja kriminalnih grupa iz regiona, a čemu doprinosi i blisko jezičko i govorno područje.

Registrovano je da kriminalne grupe za realizaciju aktivnosti krijumčarenja, uz primjenu koruptivnih metoda, koriste usluge stručnih lica zaposlenih u špediterskim firmama i državnim organima, kako bi nesmetano sprovedili planirane krijumčarske aktivnosti.

Ilegalno tržište Crne Gore se u najvećoj količini snabdijeva posredstvom krijumčarskih ruta, kroz kriminalne aktivnosti pojedinaca (tzv. mravlje krijumčarenje) ili kriminalnih grupa koje karakteriše određeni stepen međusobne povezanosti. Transport cigareta vrši se samostalno, ali se veoma često koristi i modus skrivanja među drugim proizvodima.

○ *Krijumčarenje 277 kilograma rezanog duvana u putničkom motornom vozilu*

○ **6000 komada šteka cigareta zaplijenjenih u Podgorici**

Za krijumčarenje duvana i duvanskih proizvoda (cigareta), najčešće se koriste putnički vozovi i autobusi koji saobraćaju na redovnim linijama, motorna vozila, kamioni i plovila, dok se za krijumčarenje preko teritorija koje slove za veoma teško pristupačne i prohodne koriste tovarna grla.

Prepoznate su i tri rute krijumčarenja cigareta – plavom linijom (more/jezero), zelenom linijom, kao i mješovita ruta koja podrazumijeva korišćenje obje navedene rute.

Kada je u pitanju mješovita ruta, može se reći da je ona u prethodnom periodu predstavljala najznačajniju rutu krijumčarenja cigareta. Ova ruta je uključivala transport cigareta brodovima do Luke Bar (Slobodne zone Bar) da bi nakon toga iz Luke

Bar cigarete ilegalno bile otpremane ka državama Evropske unije.

Analizirajući slučajeve krijumčarenja cigareta preko graničnog prelaza, zelene i plave granice, možemo konstatovati da u najvećoj mjeri krijumčarenje vrše državljani Kosova, Albanije i Crne Gore, koji svojim vozilima iste prenose po dubini teritoriji Crne Gore. Na plavoj granici preko rijeke Bojane krijumčarenje se odvija plovilima (čamcima), kojima se cigarete uglavnom u noćnim ili jutarnjim časovima transportuju iz Albanije u Crnu Goru u rejonu Fraskanjela, a zatim po unaprijed dogovorenom planu, državljani Albanije ili Crne Gore iste preuzimaju i vozilima odvoze u unutrašnjost teritorije Crne Gore.

○ Rute krijumčarenja cigareta preko teritorije Zapadnog Balkana

Firme koje su vršile tranzit cigareta preko Slobodne carinske zone Luke Bar su posjedovale sva dokumenta za obavljanje ovog posla i najčešće su registrovane na off-shore destinacijama.

Cigarete u Luku Bar dolaze upakovane u master pakete (paketi u kojima se nalazi 50 šteka cigareta) koji se nalaze uskladišteni u brodskim kontejnerima.

Cigarete koje se dopremaju u Luku Bar mogu biti namijenjene tranzitu i tada se one sa pripadajućim kontejnerom samo pretovaraju sa jednog teretnog broda na drugi teretni brod, nakon čega nastavljaju put prema krajnjoj destinaciji, ili se pak pretovaraju u skladište Luke Bar – zatvoreni prostor namijenjen za skladištenje svih vrsta roba. Cigarete koje se iz broskog kontejnera

pretovare u skladište, svoj put prema krajnjoj destinaciji nastavljaju kamionima kao deklarirani tovar u redovnim tranzitnim postupcima ili pak, skrivene u tovarnom prostoru kamiona uz neku drugu legalno prijavljenu robu na carini u Luci Bar.

Krajnja destinacija ovih cigareta je uglavnom Kosovo, Albanija, Srbija, Bosna i Hercegovina, te off-shore zone.

Na taj način cigarete su se legalno transportovale i skladištile se u Luci Bar, nakon čega je dolazilo do zloupotreba i to najčešće na dva načina:

- nakon otpremanja cigareta iz Luke Bar i izlaska brodova iz naših teritorijalnih voda, pošiljke mijenjaju dokumentaciju i krajnju destinaciju (registrovano je nekoliko zapljena cigareta kada nakon izlaska iz Luke Bar, brodovi skrenu sa naznačene rute, npr. Libija i zbog navodnog kvara pokušavaju da pristanu u države Evropske unije). Takođe se u vodama Sredozemlja često vrši pretovar sa većih na manje brodove, koji lakše dolaze do obale država Evropske unije;
- cigarete ostaju u Crnoj Gori, gdje se jedan dio prodaje na lokalnom tržištu, a drugi dio se krijumčari u države okruženja (cigarete koje su na ovaj način prokrijumčarene i nelegalno izašle iz skladišta slobodne zone, „razdužuju” se fiktivnim dokumentima navodnog izvoza koji je izvršen brodskim prevozom).

Pored krijumčarenja originalnih cigareta i falsifikovanih markiranih cigareta (sa područja istočnih država, poput Kine), trenutno su najznačajnije aktivnosti krijumčarenja „bijelih cigareta” koje imaju nižu cijenu, a koje se proizvode pretežno na teritoriji Ukrajine, Bjelorusije i Ujedinjenih Arapskih Emirata.

Najzastupljeniji brendovi oduzetih duvanskih proizvoda u Crnoj Gori su: *Meryllyn, Desantis, Trokadero, Ashima, Donatela, Cosmopolitan, Prestige, Regina, Mac, Corset, King i Manchester* i uglavnom su bili namijenjeni uličnoj prodaji u Crnoj Gori.

Nije bilo zabilježenih slučajeva da se u Crnoj Gori nelegalno proizvode cigarete, kao ni slučajeva u kojima su legalno proizvedene cigarete u Crnoj Gori bile namijenjene krijumčarenju.

Na graničnim prelazima Crne Gore je za period od 01.01.2021. do 11.02.2024. godine, oduzeto 1.586.892.433 komada cigareta, ukupne vrijednosti 205.887.947,70 eura.

Krijumčarenje cigareta proizvodi velike gubitke po budžet Crne Gore. Učesnici u proizvodnji/prometu cigareta plaćaju akcizu, carinu i PDV. Ukoliko su cigarete krijumčarene, ovi oblici prihoda budžeta izostaju (u maloprodajnoj cijeni jedne paklice cigareta prihod budžeta su preko 70%). Nelegalno i neopravdano se bogati mali broj pojedinaca. Stvara se nelojalna konkurencija na tržištu cigareta, jer trgovci na veliko i na malo plaćaju sve pomenute dažbine i dozvole za rad (Agenciji

za duvan), a zauzvrat, od strane države ne dobijaju lojalno tržište cigareta. Navedeno je svakako uslovilo i pad interesovanja (stranih) investitora za privatizaciju/ulaganje u domaću duvansku industriju, jer investitori ne žele poslovati na nesređenom tržištu. Takođe, iz istog razloga, opada interesovanje stranih investitora za otvaranje svojih pogona u Crnoj Gori, ili barem, za otvaranje svojih podružnica.

Crna Gora zbog sivog tržišta cigareta, izgubi svake godine iznos koji se kreće u rasponu od 10 do 15 miliona eura, što je 30% vrijednosti ukupnog legalnog tržišta duvanskih proizvoda u Crnoj Gori.

Promjena politike Vlade Crne Gore u odnosu na samu Slobodnu zonu Luke Bar, tokom 2021. godine, način njenog funkcionisanja, prevashodno u dijelu zabrane skladištenja, a kasnije i oduzimanja uskladištenih duvanskih proizvoda, uticala je na promjenu ruta krijumčarenja, pri čemu je jedan od glavnih načina krijumčarenja posredstvom Slobodne zone Luke Bar skoro prestao da postoji.

Ove promjene se uticale na smanjene mogućnosti krijumčarenja, zbog zabrane skladištenja duvanskih proizvoda u Slobodnoj zoni Luke Bar, te su prisutni novi modusi krijumčarenja, a operativni podaci ukazuju da cigarete dolaze sa teritorije Kosova i Albanije preko Luke Drač.

Luka Drač u Albaniji je tačka ulaska cigareta dopremljenih brodovima iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, Turske, Kine i sl. Nakon toga, jedan

krak krijumčarskih ruta ide preko Crne Gore, tzv. tranzitom cigareta prema „trećim zemljama“ (Srbija, Kosovo i dr.), dok jedan dio tih cigareta ostaje nezakonito na području Crne Gore.

Takođe, kao jedan od modusa djelovanja, koji je bio prisutan tokom izvještajnog perioda, je modus da se oduzete cigarete namijenjene za uništenje ne uništavaju u kompletnoj količini, već se dio cigareta „otuđuje“ sa ciljem dalje prodaje na ilegalnom tržištu u Crnoj Gori i daljeg krijumčarenja ka državama regiona.

Ovakav način krijumčarenja cigareta omogućio je laku infiltraciju pripadnika kriminalnih struktura u obavještajno-bezbjednosni sektor, čemu je u prilog išla i zakonska regulativa koja definiše funkcionisanje Slobodne zone Luke Bar, kao i finansijska moć OKG koje učestvuju u aktivnostima krijumčarenja.

Kako krijumčarenje cigareta kao kriminalna aktivnost donosi visok profit, a na području Crne Gore djeluju OKG koje se ovim aktivnostima dominantno bave duži vremenski period, sa izuzetnim konekcijama širom svijeta, za očekivati je da će se aktivnosti krijumčarenja cigareta preko Crne Gore nastaviti i u narednom periodu. Visoki profit i relativno male kazne za ovo krivično djelo svakako će i dalje doprinosti nastavku aktivnosti krijumčarenja akciznih proizvoda, prije svega duvanskih proizvoda.

KORUPCIJA SA POSEBNIM FOKUSOM NA KORUPCIJU NA VISOKOM NIVOU

Može se reći da eksploatacija porodice, lojalnosti i prijateljstva kao uobičajena u sprovođenju ovih aktivnosti ne odstupa od prakse koju koriste OKG na tlu Evrope. Podaci Europol-a pokazuju da su članovi od povjerenja koji su dio unutrašnjeg kruga strateških aktera i aktera na visokom nivou ciljani da izvrše uticaj i natjeraju ove aktere da podrže kriminalne aktivnosti, svjesno ili nesvjesno.

Globalna priroda problema

Aktivnosti organa za sprovođenje zakona koje su u posljednjem periodu registrovane na području Evrope potvrdile su da je korupcija usko vezana sa organizovanim kriminalom. Često povezana sa nasiljem, ima korozivni efekat na strukturu društva i podriva upravljanje, stvarajući sistematsku ranjivost ponekad prinudno uključujući ljude u kriminalne aktivnosti.⁴

Prepoznato je da OKG često proaktivno i sistematski koriste korupciju kao sastavni dio njihove poslovne strategije. Analizom kriminalnih grupa koje djeluju na području Evropske unije utvrđeno je da 71% visokorizičnih kriminalnih grupa koristi neki oblik korupcije, dok 28% koristi korupciju proaktivno i sistematski.⁵

Korupcija je duboko ukorijenjena u mnogim državama unutar i van Evropske unije, što je posljednjih godina dobilo svoju potvrdu kroz mnogobrojne istrage koje su otvorene u državama na osnovu materijala o komunikacijama ostvarenim posredstvom aplikacije Sky Ecc.

Visokorizične OKG u svom djelovanju usko su povezane sa koruptivnim krivičnim djelima, naročito u oblasti visoke korupcije. Prepoznato je

da OKG koriste korupciju da bi olakšale svoje aktivnosti u različitim oblastima kriminala: krijumčarenju narkotika (heroin, kanabis, kokain), iznudama, namještanju utakmica, ekološkom kriminalu (trgovina otpadom i divljim životinjama) i trgovini vatrenim oružjem.

Kriminalne grupe koje sprovode aktivnosti krijumčarenja narkotika, imaju snažan oslonac na korupciju na svim nivoima tržišta opojnih droga kako bi olakšale svoje aktivnosti i ublažile rizike, uključujući one koje predstavlja sistem krivičnog pravosuđa.⁶ Ključni pokretači kriminalnih grupa koje su involvirane u ilegalno tržište kanabisa u Evropi su nasilje, korupcija i zloupotreba legalnih poslovnih struktura.

U prethodnom periodu je sprovedena međunarodna policijska akcija Belgije i Holandije, u koordinaciji sa Europol-om, sa ciljem suzbijanja aktivnosti krijumčarenja opojne droge hašiš koja je rezultirala lišenjem slobode 30 osoba u Belgiji. Značajan doprinos u sprovođenju aktivnosti krijumčarenja narkotika u organizaciji navedene grupe imale su koruptivne aktivnosti službenika radno angažovanih u luci u Antverpenu.

Podaci do kojih se došlo analizom ovog pojavnog oblika u luci u Anverpenu, ali i u drugim lukama

4 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol (2024), *EU Drug Markets Analysis: Key insights for policy and practice*, Publications Office of the European Union, Luxembourg

5 DECODING THE EU'S MOST THREATENING CRIMINAL NETWORKS, European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 2024

6 European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol (2024), *EU Drug Markets Analysis: Key insights for policy and practice*, Publications Office of the European Union, Luxembourg

ukazuju da su radnici u privatnom sektoru, u kompanijama čiji su poslovi vezani za luku, redovno na meti korupcije jer logistički procesi za transport nedozvoljene robe kroz luke zavise od njihove podrške. Korumpirani članovi osoblja omogućavaju neograničen pristup lukama i lučkim sistemima i pružaju logističku podršku i informacije. Oni uključuju lučke radnike i osoblje brodskih kompanija, špeditere, uvoznike, transportne kompanije, terminale, kompanije za obezbjeđenje, kompanije za održavanje i polujavne organe koji imaju pristup sistemima podataka u luci. Korumpirani službenici za pružene usluge često mogu tražiti isplate mita čiji iznos može dostići visinu do stotinu hiljada eura.

Članovi kriminalnih struktura pribjegavaju uplivu i u privatni sektor kako bi izvršili ulaganje prihoda koji su ostvareni kriminalnim djelovanjem.

Glavni ciljevi lica koja su uključena u kriminalne aktivnosti vezani su za ostvarivanje saradnje sa policijskim, tužilačkim i carinskim organima, što rezultira uvođenjem lica iz navedenih organa u domen koruptivnog djelovanja. Takođe, visoko ciljana grupa za korupciju su i drugi javni funkcioneri uključujući državne službenike, zaposlene u državnim i lokalnim upravama, finansijske i poreske inspektore i druge.

Kriminalne grupe, naročito one visokorizične, pored korupcije

oslanjaju se na nasilje i zastarašivanje u sprovođenju kriminalnih aktivnosti. Posljednji podaci ukazuju da jedna od pet najrizičnijih kriminalnih grupa koristi korupciju i nasilje na proaktivan, planiran način, kao kritični dio poslovnog procesa⁷, što se pokazalo tačnim, kako na globalnom, tako i u regionalnom nivou, a svakako i u Crnoj Gori.

Stanje u regionu

Problem korupcije izražen je u gotovo svim državama regiona Zapadnog Balkana. Izvještaji Stejt departmenta za 2023. godinu ukazuju da je, kada je riječ o Srbiji, Crnoj Gori i Kosovu, korupcija jedan od većih bezbjednosnih izazova.

U izvještaju Transparency International-a za 2023. godinu, Crna Gora je najbolje kotirana država Zapadnog Balkana, svrstana na 63. mjesto liste kojom je obuhvaćeno 180 zemalja, sa indeksom percepcije korupcije (CPI) 46. U poređenju sa državama regiona, Crna Gora je u navedenom izvještaju ispred Sjeverne Makedonije (76. pozicija, CPI 42), Kosova (83. mjesto, CPI 41), Albanije (98. na listi, CPI 37), Srbije (104, CPI 36), te Bosne i Hercegovine (108, CPI 35).⁸

Da su organizovani kriminal i korupcija jedni od ključnih bezbjednosnih izazova regije prepoznala je i Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju koja je pokrenula inicijativu

⁷ DECODING THE EU'S MOST THREATENING CRIMINAL NETWORKS, European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 2024

⁸ Transparency International – Corruption Perceptions Index 2023

u okviru Regionalnog programa praćenja sudskih postupaka, koja obuhvata praćenje 250 pažljivo odabranih predmeta protiv visokorangiranih počinitelja djela organizovanog kriminala i korupcije širom regiona. Navedeni predmeti obuhvataju niz krivičnih djela sa implikacijama u javnom sektoru, od zdravstva i javnih nabavki, do zapošljavanja i obrazovanja.⁹ Osim navedenog, korupcija ostaje ključna ranjivost tranzicionih ekonomija Zapadnog Balkana.

Ključni segment u borbi protiv korupcije predstavlja usvajanje Mape puta za borbu protiv korupcije i ilegalnih finansijskih tokova 2021. godine koja prepoznaje prioritete (cijeve) zajedničkog djelovanja država Zapadnog Balkana u sljedećim oblastima:

1. Prevencija i borba protiv korupcije u javnim nabavkama, uključujući javne nabavke u vanrednim okolnostima;
2. Dalje jačanje sistema prijavljivanja sukoba interesa i imovine;

3. Unapređenje odgovora krivičnog pravosuđa na korupciju i ekonomska krivična djela kroz kreiranje regionalne mreže specijalizovanih tužilaca, policije i finansijsko-obaveštajnih službi u državama Zapadnog Balkana.¹⁰

Stanje u Crnoj Gori

U Crnoj Gori organizovani kriminal ne odstupa od slike na globalnom i regionalnom nivou, te svoj uticaj ostvaruje kroz sprovođenje nasilja i korupcije. Proaktivno djelovanje organa obavještajno-bezbjednosnog sektora u izvještajnom periodu, te pokretanje kriminalističkih istraživanja i istraga rezultiralo je identifikacijom upliva organizovanog kriminala u institucije u čijoj je nadležnosti upravo borba protiv organizovanog kriminala i korupcije, a naročito u organima izvršne vlasti i pravosuđa. Takođe, identifikovane su nezakonite aktivnosti koje se odnose na odgovorna lica u privrednim društvima, drugom subjektu privrednog poslovanja ili drugom pravnom licu, koje

PROCJENA VISINE MATERIJALNE ŠTETE PRIČINJENE AKTIVNOSTIMA KORUPCIJE

Period	Visina materijalne štete
2021.	775.093,58 EUR
2022.	4.193.931,35 EUR
2023.	3.791.797,66 EUR
2024 (I kvartal)	23.841,16 EUR

⁹ Put prema pravednijem i ravnopravnijem društvu na Zapadnom Balkanu (2023) – OEBS

¹⁰ Regional anti-corruption and illicit finance roadmap for the Western Balkans jurisdictions; https://www.unodc.org/documents/southeasterneurope/AC_and_Illicit_Finance_Roadmap_Full_25.06_PDF.pdf

PROCJENA VISINE MATERIJALNE ŠTETE PRIČINJENE AKTIVNOSTIMA KORUPCIJE NA VISOKOM NIVOU

Period	Visina materijalne štete
2021.	15.000,00 EUR
2022.	6.328.415,73 EUR
2023.	38.971.923,20 EUR 241.642,77 USD 125.000,00 CHF 32.570 GBP*
2024 (I kvartal)	61.154,64 EUR

* Od kojeg iznosa je protivpravna imovinska korist u iznosu od 17.748.787,20 €, 241.642,77 USD, 125.000,00 CHF i 32.570 GBP na štetu privrednog društva – banke i njenih klijenata, dok je materijalna šteta u visini od 21.223.136,00 € na štetu Budžeta Crne Gore

zloupotrebom svog položaja ili povjerenja u pogledu raspolaganja tuđom imovinom, prekoračenja granica svog ovlašćenja ili nevršenja svoje dužnosti, pribavljaju sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist ili prouzrokuju imovinsku štetu.

Korupciju u Crnoj Gori karakteriše postupanje zaposlenih u državnim organima i preduzećima u javnom i privatnom sektoru, koji zloupotrebom službenog položaja, te političke i ekonomske moći, činjenjem ili propuštanjem izvršenja službenih radnji, kroz jasno podijeljene uloge i zadatke, sprovode aktivnosti u cilju sticanja protivpravne imovinske koristi.

Ova kriminalna aktivnost proizvodi značajan gubitak za budžet Crne Gore. Statistički podaci pokazuju da u izvještajnom periodu ona prelazi iznos od nekoliko desetina miliona.

Kada su u pitanju trendovi koji prate ovu oblast, po prvi put su procesuirana lica koja su zauzimala visoke pozicije u organima obavještajno-bezbjednosnog sektora i pravosuđa, koja su koruptivna krivična djela vršila kroz propuštanje i nevršenje službenih radnji, odavanje tajnih podataka iz tekućih istraga, te korišćenje položaja i posredovanje u donošenju presuda i odluka o dodjeljivanju međunarodne zaštite i izdavanja odobrenja za nabavku oružja. Aktivnosti ovih lica registrovane su u aktivnostima OKG koje dominantno sprovode aktivnosti krijumčarenja narkotika i izvršenja teških krivičnih djela protiv života i tijela, kao i u aktivnostima OKG koje se bave krijumčarenjem akciznih roba – cigareta i oružja.

Određene organizovane kriminalne grupe formirane su upravo od javnih funkcionera i službenika organa obavještajno-bezbjednosnog sektora, koji su zloupotrebom službenog

položaja, činjenjem ili propuštanjem izvršenja službenih radnji, kroz jasno podijeljene uloge i zadatke, sprovodili aktivnosti u cilju sticanja protivpravne imovinske koristi, kako bi drugim članovima omogućili pribavljanje sredstava za izvršenje krivičnog djela i protivpravne imovinske koristi za cjelokupnu OKG.

Druge, pak, OKG strukturane su od lica koja nijesu javni funkcioneri, ali za sprovođenje svojih kriminalnih aktivnosti koriste njihove usluge. U tom smislu OKG, naročito one visokorizične, čiji članovi, a među njima i korumpirani činioци izvršne vlasti, eksploatišu porodicu, prijatelje i druga lica sa kojima su u bliskim odnosima i koriste njihov uticaj na izvršnu vlast, prevashodno na sektor bezbjednosti ali i pravosuđe, te veze sa organima državne uprave i lokalne samouprave kako bi podržali sprovođenje njihove kriminalne aktivnosti ili izvršili nezakonit uticaj.

Može se reći da eksploatacija porodice, lojalnosti i prijateljstva kao uobičajena u sprovođenju ovih aktivnosti ne odstupa od prakse koju koriste OKG na tlu Evrope. Podaci Europol-a pokazuju da su članovi od povjerenja koji su dio unutrašnjeg kruga strateških aktera i aktera na visokom nivou ciljani da izvrše uticaj i natjeraju ove aktere da podrže kriminalne aktivnosti, svjesno ili nesvjesno.¹¹

Oblasti posebno rizične sa aspekta korupcije i korupcije na visokom nivou su poslovi prometa akciznih

roba i oružja, krijumčarenja narkotika, uvozno-izvozni poslovi, te oni vezani za bankarski sektor, sprovođenje tenderskih procedura i drugi.

Lica koja učestvuju u sprovođenju ove kriminalne aktivnosti prilagodljiva su i fleksibilna, proaktivna u traženju novih načina za napredak i širenje uticaja prilikom sprovođenja ove kriminalne aktivnosti i relativno lako se prilagođavaju promjenama u zakonodavstvu i politikama organa za sprovođenje zakona.

Kao ključne mete korupcije izdvajaju se organi za sprovođenje zakona, prvenstveno Uprava carina i Uprava policije, kao i pravosudni organi, odnosno službenici državnih organa uključenih u kontrolu prometa roba, istraga, ali i drugih uprava koje sprovode tenderske procedure i politike, kao i lica u privatnom sektoru.

Sredstva koja se najčešće koriste u cilju sprovođenja koruptivnih aktivnosti su dominantno finansijska sredstva – novac, usluge i druga materijalna dobra.

OKG i pojedinci sprovode koruptivne aktivnosti kako bi ostvarili ciljeve, a to su skrivanje i omogućavanje kriminalnih aktivnosti, dobijanje povjerljivih informacija, izbjegavanje i usporavanje istraga, sprovođenje aktivnosti u odnosu na suprotstavljene OKG, uticaj na pravosudne organe, kao i pribavljanje protivpravne imovinske koristi kroz presude pravosudnih organa.

¹¹ DECODING THE EU'S MOST THREATENING CRIMINAL NETWORKS, European Union Agency for Law Enforcement Cooperation, 2024

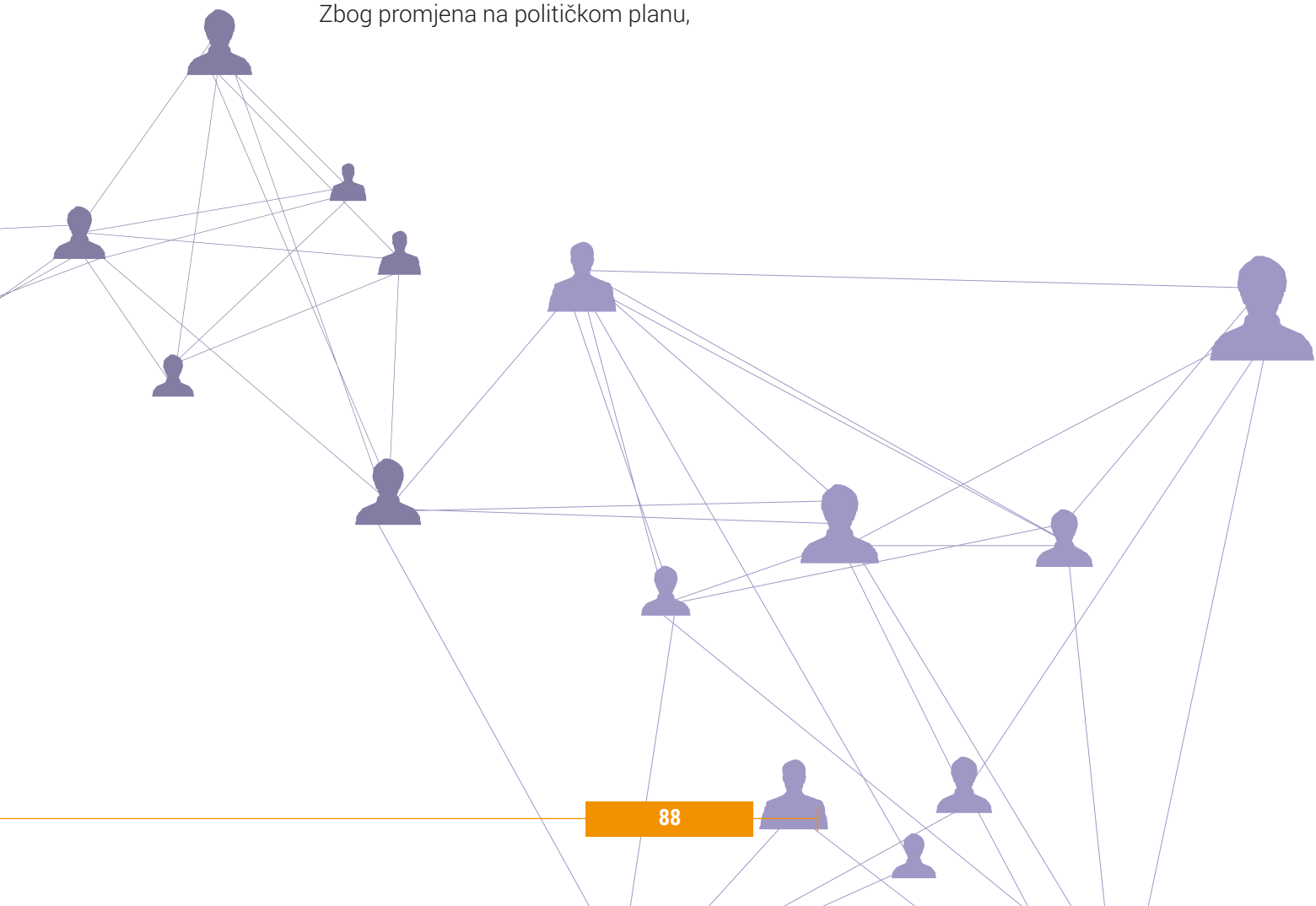
U cilju sprovođenja ove kriminalne aktivnosti uglavnom se ne koristi nasilje ili neki oblik zastašivanja, ali su u pojedinim slučajevima detektovane prijetnje nasiljem. Takođe, registrovan je pritisak na pojedina lica prijetnjom na uništenje njihove imovine.

Predmetna kriminalna aktivnost ima direktan uticaj na Crnu Goru, kroz smanjenje budžetskih prihoda u onim aktivnostima koje su usmjerene na krijumčarenje, u aktivnostima javnih funkcionera u organima za sprovođenje zakona, na efikasnost organa kao i na smanjenje povjerenja građana u rad državnih institucija. Takođe, u privrednim društvima koja su dijelom vlasništvo države, nastupila je šteta kroz smanjenje prihoda, odnosno povećanje troškova.

Različiti politički, društveni i socioekonomski činioci utiču na sprovođenje ove kriminalne aktivnosti. Zbog promjena na političkom planu,

česte su i promjene na pozicijama koje pokrivaju javni funkcioneri, što ometa vršenje krivičnih djela u dužem vremenskom periodu i ponekad olakšava otkrivanje krivičnih djela od strane onih koji ih naslijede na tim pozicijama.

Institucionalna slabost, podložnost korupciji, socijalni status službenika i sa druge strane finansijska moć koju posjeduju OKG koje djeluju u različitim kriminalnim djelatnostima, faktori su koji ukazuju da će se koruptivne aktivnosti nastaviti i u narednom periodu. Pozitivni ishod u sudskim postupcima koji su pokrenuti u prethodnom periodu, odnosno donošenje pravosnažno osuđujućih presuda, mogli bi značajno uticati na stanje u ovoj oblasti, pri čemu bi se u značajnoj mjeri ostvarila svrha generalne i specijalne prevencije prilikom izricanja krivičnih sankcija.

PRANJE NOVCA

Pranje novca omogućava OKG da inkorporiraju imovinsku korist stečenu kriminalnim aktivnostima u legalne tokove ekonomije. Međutim, način na koji se vrši pranje novca uveliko varira zavisno od nivoa stručnosti samih članova OKG, kao i od učestalosti i obima kriminalne aktivnosti.

Globalna priroda problema

Stabilan pravni i institucionalni okvir osnovni je preduslov za borbu protiv svih oblika kriminala, a samim tim i protiv pranja novca.

Pranje novca, kao specifična kriminalna aktivnost, povezana je sa svim drugim kriminalnim aktivnostima čija je karakteristika generisanje novčanih sredstava.

Pranje novca omogućava članovima OKG da inkorporiraju imovinsku korist stečenu kriminalnim aktivnostima u legalne tokove ekonomije. Međutim, način na koji se vrši pranje novca uveliko varira u zavisnosti od nivoa stručnosti samih članova OKG, kao i od učestalosti i obima kriminalne aktivnosti. Kriminalne mreže kontinuirano nastoje da iskoriste najnoviju tehnologiju kao što su kriptovalute i anonimni

» Globalni trend je porast korišćenja i vršenja transakcija kriptovalutama koje omogućavaju pseudonimnost i laku prenosivost odnosno transferisanje. Loše strane ovog načina vršenja transakcija su nestabilnost, tehnička zahtjevnost i potreba da se virtuelna imovina zamijeni materijalnim dobrom ili flat valutama.

načini plaćanja. Brza obrada transakcija i razvoj efikasnih alata za anonimizaciju značajne su prepreke u identifikaciji učesnika u transakcijama, kao i identifikaciji stvarnih vlasnika imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.

Na globalnom planu zadržan je trend da OKG sve više koriste usluge drugih organizacija koje su osnovane kao legalni privredni subjekti koji služe kao provajderi za pranje novca. S tim u vezi, u zamjenu za određenu proviziju u iznosu od 5 do 8%, privredni subjekti koji su provajderi nude složene tehnike za pranje novca, osnivanje velikog broja fiktivnih pravnih lica, obično sa jednim zaposlenim, dalje poslovne djelatnosti, miješanje legalnog i „prljavog“ novca, i na kraju potpunu legalizaciju novca koji je stečen kriminalnim aktivnostima.

Faktori koji mogu definisati da li su određena država ili geografsko područje u većoj mjeri ranjivi na pranje novca mogu obuhvatati različite kriterijume, ali najčešće je riječ o:

- državama u kojima je uspostavljen nizak nivo međunarodnih standarda ili nije prepoznato postojanje procedura u razmjeni informacija na međunarodnom nivou,
- državama, odnosno geografskim područjima koja su izložena sankcijama, embargu ili nekim sličnim mjerama koje su uvedene od strane Ujedinjenih nacija, Evropske unije ili Sjedinjenih Američkih Država,
- državama u kojima je uspostavljena slaba pravna regulativa,
- državama, odnosno geografskim područjima za koje je iz pouzdanih izvora utvrđeno da imaju visok nivo korupcije ili drugih vidova kriminaliteta,

- državama tzv. poreskog raja, kao što su Bahami, Delaver, Britanska Djevičanska Ostrva, Belize, koje su sjedište velikog broja pravnih lica iz kojih ili prema kojima su adresirane sumnjive novčane transakcije.

Globalni trend je porast korišćenja i vršenja transakcija kriptovalutama koje omogućavaju pseudonimnost i laku prenosivnost odnosno transferisanje. Loše strane ovog načina vršenja transakcija su nestabilnost, tehnička zahtjevnost i potreba da se virtuelna imovina zamijeni materijalnim dobrom ili flat valutama. Bitan faktor je i činjenica da tržište virtuelnim valutama nije regulisano i da postoji visok stepen rizika od zloupotreba u svrhu sprovođenja kriminalnih aktivnosti.

Negativne posljedice aktivnosti pranja novca ogledaju se u stagniranju i padu svih segmenata ekonomije, privrednog sistema i njemu prilagođene ekonomske politike. Pranje novca ima veoma negativne efekte na makro i mikroekonomskom planu, narušava funkcionisanje finansijskog sektora podrivanjem integriteta finansijskih institucija, ugrožava privatni sektor urušavanjem tržišne konkurencije, umanjuje efekte privatizacije, smanjuje strane direktne investicije i dr. Ukoliko bi tržište postalo objekat kontrole i uticaja organizovanog kriminala, to bi moglo da proizvede nesagledive posljedice po razvoj, prvenstveno država u tranziciji. Između posljedica izazvanih pranjem novca na makro i mikroekonomskom nivou postoji uzajamna povratna sprega, koja se, prije svega, ogleda u tome da pojava jednih diktira pojavu onih drugih.

Tzv. perači novca ciljano biraju države u tranziciji, iz razloga što državni aparat u takvim zemljama u fokusu ima podizanje ekonomskog standarda, smanjenje siromaštva, stvaranje uslova za veći bruto društveni proizvod, dok se manja pažnja poklanja snaženju sistema prevencije pranja novca i finansiranja terorizma.

Stanje u regionu

Države Zapadnog Balkana oduvijek su se suočavale sa nizom bezbjednosnih izazova, a organizovani kriminal predstavlja ozbiljnu prijetnju za države Zapadnog Balkana. Pojedine analize ukazuju da se ilegalna dobit koja je stečena na Zapadnom Balkanu, najčešće plasira u legalne tokove u regionu,

Pranje novca putem građevinskih djelatnosti i poslova sa nekretninama i dalje je visokorizična oblast, jer relativno lako može apsorbovati velike količine kapitala.

dok kriminalne grupe sa područja Zapadnog Balkana novčana sredstva koja su stečena sprovođenjem aktivnosti krijumčarenja narkotika jednim dijelom plasiraju i u legalne tokove van regiona.

Pranje novca putem građevinskih djelatnosti i poslova sa nekretninama i dalje je visokorizična oblast, jer relativno lako može apsorbovati velike količine kapitala.

Prema procjeni Kancelarije Ujedinjenih nacija za droge i kriminal

(UNODC), pranje novca čini oko 2,7% globalnog BDP-a ili 1,6 biliona USD. Međunarodni monetarni fond (MMF) navodi da „oprani novac“ ukupno čini između 2% i 5% globalnog BDP-a. Primjenjujući ove postotke, na Zapadnom Balkanu bi se godišnje „opralo“ između 1,8 i 4,6 milijardi eura.

Olakšavajuću okolnost u sprovođenju aktivnosti pranja novca predstavlja nedovoljna stručnost lica koja se bave inspekcijskim nadzorom, nedovoljna stručnost tužilačkih organa za sprovođenje istraga u oblasti pranja novca i slaba međunarodna razmjena podataka u vezi sa porijeklom novca.

Grupa za finansijsku akciju protiv pranja novca (FATF) je međudržavno tijelo koje razvija i unapređuje mjere i radnje za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma na međunarodnom nivou. U sklopu svojih procedura FATF države koje

” Pranje novca čini oko 2,7% globalnog BDP-a ili 1,6 biliona USD. Međunarodni monetarni fond (MMF) navodi da „oprani novac“ ukupno čini između 2% i 5% globalnog BDP-a. Primjenjujući ove postotke, na Zapadnom Balkanu bi se godišnje „opralo“ između 1,8 i 4,6 milijardi eura.

ne ispunjavaju standarde dodaju se na tzv. sivu listu, koja predstavlja objedinjeni spisak država koje su dodate od strane finansijsko-obavještajnih jedinica širom svijeta i koje su objavljene na njihovim web stranicama. Na ovaj način, ističe se da država ne poštuje ili u nedovoljnoj mjeri poštuje međunarodne standarde o sprečavanju pranja novca i

finansiranja terorizma i referentnih međunarodnih dokumenata. Tzv. siva lista predstavlja svojevrsan alarm na globalnom nivou svim članovima navedene mreže za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Stanje u Crnoj Gori

Krivična djela koja se svrstavaju u red visokog nivoa prijetnji za sprovođenje aktivnosti pranja novca su poreska krivična djela, zloupotreba položaja odgovornog lica, zloupotreba službenog položaja, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, kao i različiti oblici kriminalnog djelovanja pripadnika OKG u zemlji i inostranstvu.

Krivično djelo pranje novca je jedno od najsloženijih krivičnih djela, kako u pogledu otkrivanja tako i u pogledu procesuiranja. Način izvršenja krivičnog djela je izuzetno složen i sofisticiran, a karakter izvršilaca ukazuje da je riječ o profesionalcima u navedenoj oblasti.

Rizik od involviranosti članova OKG u pranje novca izražen je kroz mogućnost njihovog učešća u off-shore firmama, otvaranju firmi koje u Crnoj Gori posluju u različitim oblastima, pa sve do kupovine pokretnih i nepokretnih stvari i drugih luksuznih dobara. Članovi kriminalnih grupa najčešće novac stečen kriminalnim aktivnostima ulažu u investicione objekte, sportske klubove, kladionice, kockarnice, kupovinu nekretnina, turizam i ugostiteljske objekte, taksi i rent a car udruženja, privredna društva koja se

bave reciklažom sekundarnih sirovina, kupovinu skupocjenih automobila i slično. Takođe, u vlasničkim strukturama firmi nalaze se članovi porodice ili druga njima bliska lica, koji su često i vlasnici vrijednih nepokretnosti, stečenih novcem koji je prihodovan kriminalnim aktivnostima.

Državljeni zemalja Istočne Evrope i Turske koji borave na području Crne Gore, dovode se u vezu sa sprovođenjem aktivnosti pranja novca posredstvom međusobno povezanih pravnih lica registrovanih na teritoriji Crne Gore u čijim vlasničkim i upravljačkim strukturama imaju učešće, a koje uglavnom posluju u oblastima konsaltinga, finansijskog poslovanja i poreskog upravljanja, izgradnje i trgovine nekretninama i trgovine motornim vozilima.

Kada je riječ o pranju novca, kao sektori koji su posebno ranjivi, prepoznati su sljedeći sektori:

- **Bankarski sektor** posebno je izložen riziku za integraciju novca sumnjivog porijekla, jer pruža mogućnost kriminalnim strukturama da najveći dio novčanih sredstava bez adekvatnog porijekla plasiraju u legalne tokove kroz različite bankarske transakcije. Iako je u bankarskom sektoru u Crnoj Gori uspostavljen unaprijeđeni sistem za sprečavanje pranja novca, i dalje postoji prostor za njegovo unapređenje, naročito u dijelu efikasnosti. Bankarski sistem je u stalnom razvoju, i banke u kontinuitetu šire ponudu svojih usluga, čime se otvaraju mogućnosti za pronalazak novih

» **Državljeni zemalja Istočne Evrope i Turske koji borave na području Crne Gore, dovode se u vezu sa sprovođenjem aktivnosti pranja novca posredstvom međusobno povezanih pravnih lica registrovanih na teritoriji Crne Gore u čijim vlasničkim i upravljačkim strukturama imaju učešće.**

modaliteta u svrhu pranja novca.

- **Sektor igara na sreću** je zbog upotrebe gotovine i nedovoljno unaprijeđenog zakonskog okvira označen kao visokorizičan. Shodno navedenom, postoji potencijalna prijetnja i trend da se nelegalno stečeni novac posredstvom sektora igara za sreću integriše u legalne tokove. Navedeni sektor, sa posebnim fokusom na kazina, rizičan je zbog velikih gotovinskih transakcija naročito od strane nerezidentnih lica, što dodatno usložnjava utvrđivanje porijekla novca. Modus podrazumijeva online registraciju i transferisanje većeg iznosa novca na otvoreni nalog, najčešće kroz različite oblike elektronskih transakcija, ulaganje manjih novčanih iznosa i povlačenje prethodno transferisanih novčanih sredstava kao „dobitak“ ostvaren kroz učešće na igrama na sreću. Gotovo identičan modus sprovodi se i kroz otvaranje više podnalog – registraciju više virtuelnih igrača iza kojih stoji jedna osoba, a koja učešćem u virtuelnim igrama na sreću namjerno pravi gubitke, nakon čega preuzima ulogu drugog igrača i povlači sredstava sa njegovog naloga, a u trećim državama uz isplaticu

sa stvarnim dobitkom ostvarenim igranjem igara na sreću putem interneta, podiže novčani dobitak.

- **Sektor tržišta virtuelnih valuta** predstavlja potencijalnu prijetnju od sprovođenja aktivnosti pranja novca na koju vjerovatno neće ostati imuna ni Crna Gora u narednom periodu. Ubrzani razvoj tehnike i tehnologije omogućava kreiranje velikog broja virtuelnih valuta i teško je predvidjeti u kom smjeru će se dalje razvijati ovo tržište. Ključnu ulogu u transformaciji tradicionalnih sektora, posebno u finansijskom kontekstu trenutno imaju kriptovalute i blockchain tehnologija. Na ovaj način omogućeno je da digitalna imovina i kriptovalute predstavljaju oblik imovine koji može funkcionisati kao sredstvo razmjene, dok kripto berze i platforme za trgovanje (Binance i Coinbase) pružaju usluge slične tradicionalnim finansijskim berzama.

Indikativno je da trgovina u internet prostoru ne pruža velike mogućnosti za otkrivanje lica koja sprovode aktivnosti pranja novca.

- **Sektor tržišta nekretnina** je zbog svog intenzivnog razvoja i generisanja velike količine novca i dalje atraktivan i predstavlja vodeći trend kada je u pitanju investiranje. Ulaganje se najčešće vrši putem polaganja gotovine, davanjem zajmova ili međunarodnim transferima novca nepoznatog porijekla.
- **Sektor tržišta kapitala**, prevashodno zbog nedovoljno zaokruženog

zakonodavstva, lako dostupnih i prenosivih proizvoda, otežanog identifikovanja stvarnih vlasnika i off-shore investitora, takođe je podložan za aktivnosti pranja novca. Posebno rizične su „custody“ usluge poslovnih banaka, u kojima čak i fizička lica, kako rezidentni tako i nerezidenti, mogu kupovati državne obveznice Crne Gore, sa određenim rokom dospijeca. Modus operandi podrazumijeva isplatu, što bi mogla da bude i krajnja faza u procesu pranja novca, jer će sa rokom dospijeca fizičko lice kao porijeklo prikazati „isplata kamate od državnih obveznica“.

Prilikom sprovođenja aktivnosti pranja novca koristi se veliki broj metoda, od kojih neke karakteriše visok nivo složenosti i konstantna promjenljivost. Najčešće metode koje se koriste prilikom pranja novca su:

- **Simulovani privredno-pravni poslovi i izvlačenje novca preko povezanih lica**, na način da povezana privredna društva vrše transfere novca na osnovu fiktivne poslovne dokumentacije i prenos novca sa računa privrednih društava na račune fizičkih lica po raznim osnovama. Navedeni metod podrazumijeva osnivanje pravnih lica čija je jedina svrha poslovanje izdavanjem fiktivnih računa, jer oni često ne obavljaju djelatnost zbog koje su osnovani. Nakon prenosa novca na račune ovakvih pravnih lica vrši se njihovo podizanje u gotovini.
- **Promet nekretnina** u kojima se kao kupci pojavljuju pravna lica registrovana u off-shore zonama

ili uplata gotovog novca od strane fizičkih lica, pri čemu se uglavnom radi o nerealnim cijenama nekretnina. Veliki broj kupoprodajnih ugovora se realizuje gotovim novcem, a notarske kancelarije rijetko provjeravaju porijeklo tog novca ili ugovori često sadrže stavku da je kupoprodajna cijena već isplaćena prije zaključenja ugovora, djelimično ili u cjelosti.

- **Izvlačenje novca** iz Budžeta po osnovu zahtjeva za povraćaj PDV-a, simulovanim poslovima i fiktivnim radnjama prenosa novca i izvlačenja gotovine preko računa fizičkih lica i preduzetnika, kao fiktivnim poslovanjem radi lažnog iskazivanja prava na povraćaj PDV-a.
- **Finansijske transakcije** realizovane kroz usluge trgovine elektronskim putem (e-commerce). Usluga e-trgovine je usluga putem koje se vrši prodaja proizvoda ili usluga putem interneta, prihvatanjem platnih kartica Visa International/ MasterCard na e-prodajnom mjestu klijenta. Radi se o transferima novca u većim iznosima sa računa pravnih lica koja su registrovana u Crnoj Gori na pravna lica u inostranstvu, a vezano za e-komerc servis. U pitanju je veći broj rezidentnih pravnih lica koja su registrovana na istoj adresi bez broja i sa istom djelatnošću kompjuterskog programiranja i usluga za kompjutersko programiranje. Modus operandi predstavlja registrovanje navedenih pravnih lica na period od godinu dana, a potom njihovo brisanje iz Centralnog registra privrednih subjekata.

» **Državljeni zemalja Istočne Evrope i Turske koji borave na području Crne Gore, dovode se u vezu sa sprovođenjem aktivnosti pranja novca posredstvom međusobno povezanih pravnih lica registrovanih na teritoriji Crne Gore u čijim vlasničkim i upravljačkim strukturama imaju učešće.**

- **Korišćenje pripejd platnih kartica** na kojima se uplaćuje novac za određenu kriminalnu aktivnosti, npr. prodaju narkotika na uličnom nivou, kroz korišćenje informacionih tehnologija, pri čemu se novac uplaćuje online ili polaganjem keša na bankomatu, nakon čega se vrši podizanje gotovine na bankomatima.
- **Međunarodni platni promet bez jasne ekonomske opravdanosti** – transferisanje novca unutar zatvorenog kruga većeg broja nerezidentnih pravnih i fizičkih lica sprovodi se na način što se sredstva transferišu na račun lica u Crnoj Gori često sa off-shore destinacija, a nakon toga se bez jasne ekonomske opravdanosti ista sredstva transferišu na druge račune u inostranstvu. U ovim situacijama, bankarski sistem u Crnoj Gori se koristi kao tzv. prolazni ili „bojler“ računi.
- **Gotovinski zajmovi** u visokim iznosima, pri čemu ne postoje podaci o porijeklu novca, a kao garancija obično služe različite vrste nepokretnosti.
- **Uplata gotovine ispod zakonom propisane vrijednosti** je trend koji

je prisutan od ranije, ali je još uvijek aktuelan. Uplata gotovine se vrši od strane više povezanih fizičkih lica ispod zakonom propisane vrijednosti od 15 000 eura, kako bi dalje posredstvom fiktivnih ugovora ti novčani iznosi bili integrisani u bankarski sistem.

Činioci koji dominantno utiču na sprovođenje aktivnosti pranja novca su politička dešavanja, ekonomska dešavanja, prekogranične prijetnje, socijalna dešavanja, tehnološka dešavanja sa posebnim fokusom na upotrebu Dark net-a, dešavanja u okruženju i pravna dešavanja.

” Veliki izazov u postupanju u predmetima pranja novca predstavlja međunarodna saradnja koja je sa nekim državama slaba i nedovoljna, a od značaja je u predmetima u kojima se vrši istraživanje transakcija sa off-shore destinacija u dijelu otkrivanja porijekla novca u tim transakcijama. To se uglavnom odnosi na države sa kojih novac dolazi i prema kojima ide: Hong Kong, Singapur, Maršalska ostrva, Mauricijus i druge.

Aktivnosti pranja novca utiču na destabilizaciju društveno-ekonomskog sistema poslovanja. Direktno utiču na negativnu refleksiju na ostale učesnike privrednog poslovanja u Crnoj Gori, dovodeći ih u položaj neravnopravnosti. Lica koja sprovode navedene aktivnosti ne ponašaju se u skladu sa tržišnim poslovanjem, jer nijesu zainteresovana za legalnu već za kriminalnu aktivnost.

Veliki izazov u postupanju u predmetima pranja novca predstavlja

međunarodna saradnja koja je sa nekim državama slaba i nedovoljna, a od značaja je u predmetima u kojima se vrši istraživanje transakcija sa off-shore destinacija u dijelu otkrivanja porijekla novca u tim transakcijama. To se uglavnom odnosi na države sa kojih novac dolazi i prema kojima ide: Hong Kong, Singapur, Maršalska ostrva, Mauricijus i druge.

Uređen sistem i stabilna potička situacija je najbolji instrument za borbu protiv sprovođenja aktivnosti pranja novca. Preduslov je i snažna politička volja koja će biti usmjerena na intenzivno unapređenje zakonodavnih okvira i procedura, jačanje institucionalnih kapaciteta u dijelu istraga krivičnih djela i jačanje i unapređenje međunarodne saradnje.

Značajan iskorak u suzbijanju krivičnog djela pranje novca napravljen je usklađivanjem crnogorske pravne regulative sa međunarodnim standardima, sa akcentom na usvajanje Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma u decembru 2023. godine. Usvajanje navedenog zakona će u narednom periodu uticati na unapređenje sistema u smislu sprečavanja i onemogućavanja vršenja krivičnog djela pranje novca.

TERORIZAM I EKSTREMIZAM

Budući da je stepen prijetnje od terorizma u Crnoj Gori promjenjiva kategorija (trenutno je niskog intenziteta) i da je uglavnom uslovljen dešavanjima na globalnom, ali i regionalnom planu, u narednom periodu mora se posmatrati i pratiti kao jedan od mogućih izazova koji mogu uticati na bezbjednost države.

Globalna priroda problema

Terorističke organizacije Islamska država u Iraku i Levantu (ISIL/ISIS/DAESH) i Al Kaida (AQ) sa svojim podružnicama i grupama/pojedincima inspirisanim njihovom ideologijom i dalje predstavljaju glavnu bezbjednosnu prijetnju na globalnom nivou.

Fokusiranje međunarodne zajednice na rat u Ukrajini, kao i borbu Izraela protiv palestinske militantne islamističke grupe Hamas, pružilo je priliku terorističkim organizacijama da održe mreže sljedbenika širom

” U Crnoj Gori, kao i u ranijem periodu, egzistira nekoliko selafističkih grupa, koje se nalaze na različitim nivoima radikalizacije. Uočava se međunarodna komponenta u aktivnostima pripadnika ovih grupa i njihova fokusiranost na pokušaje širenja radikalnih ideologija, prevashodno na mlađu populaciju.

svijeta, ali i da radikalizuju i regrutuju novo članstvo (prvenstveno posredstvom online aktivnosti).

Teroristički napad na Crocus City Hall u Moskvi (Rusija), marta 2024. godine, naglasio je prijetnju koju ISIS-Khorasan (ISIS-K) predstavlja ne samo Aziji, već i Evropi, uz napomenu da je ovaj napad istovremeno i podsjetnik da terorističke organizacije kao što je ISIS zadržavaju sposobnost da nanesu značajnu štetu i evropskim zemljama.

Ovim napadom, ISIS-K je pokazala širok opseg ciljeva koji uključuje i evropske (Rusiju), a ne samo azijske države – Kinu, Pakistan i Avganistan.

Uprkos tome što direktno ne preuzimaju odgovornost za određene napade, uključenost ISIS-K u terorističke aktivnosti je u skladu sa njenim ciljevima, posebno kada je riječ o destabilizaciji evro-azijskog područja i unapređenju njene agende.

Propaganda ima ključnu ulogu u operacijama ISIS-K, a materijali koje plasira se distribuiraju na više jezika, uključujući tadžikistanski, uzbekistanski, ruski, arapski i engleski jezik (čime su, na neki način, definisali i opseg djelovanja). Pomenuti materijali veličaju doprinos militanata iz država poput Tadžikistana, čime se podstiču naponi ove organizacije za regrutaciju novih simpatizera sa tog područja, a istovremeno se pospješuje osjećaj pripadnosti i solidarnosti među pripadnicima i simpatizerima ISIS-K.

Stanje u regionu

Izvor primarne radikalizacije na Zapadnom Balkanu je različit u zavisnosti od istorijskog, političkog, ekonomskog, socijalnog i kulturnog konteksta same države u kojem je nastao, ali obično ne poprima nasilni karakter.

Radikalizacija se na Zapadnom Balkanu najčešće manifestuje kroz različite oblike nenaprednih islamističkih pokreta (najčešće je riječ o selafizmu), koji su nehomogeni, kako u pogledu pravca djelovanja, tako i u krajnjim ciljevima, dok su u manjem obimu prisutni ekstremno desničarski i ljevičarski pokreti i pojedinci.

Dok je većina ovih grupa nenasilna,

nekoliko njih se smatra rizičnim po bezbjednost, posebno one iz čijih redova su regrutovani borci u Siriji i Iraku (na strani ISIL/DAESH ili, u nešto manjem broju, na strani bivšeg Al-Nusra Fronta, odnosno koalicije Hay'at Tahrir al-Sham). Stoga se nasilni ekstremizam u regionu posljednjih godina generalno posmatra kroz prizmu stranih terorističkih boraca (FTF) koji su otišli u Siriju i Irak, a koja predstavlja jedinu i svojevrsnu vezu sa terorističkim organizacijama.

Imajući u vidu ovu indirektnu vezu stranih terorističkih boraca sa ISIL/DAESH, područje Zapadnog Balkana se povremeno spominje kao meta napada, ali više kao eventualno područje logistike. Takav vid saradnje, u sadašnjim uslovima, mogao bi se zasnivati na iskorišćavanju regiona za ilegalni prebačaj stranih terorističkih boraca ilegalnim migratornim rutama i/ili oživljavanje ekstremističkih mreža za vrbovanje u terorističke svrhe, uključujući indirektno inspirisanje podložnih pojedinaca za izvršenje terorističkog napada.

Ipak, na području Zapadnog Balkana nije potvrđeno postojanje terorističkih ćelija ISIL/DAESH ili Al Kaide, već je riječ o manjim grupama i pojedincima koji su usvojili vrlo rigidno tumačenje i praksu islama.

Bezbjednosni izazov po region i dalje predstavljaju „usamljeni vukovi“, nestabilni pojedinci, strani teroristički borci, povratnici sa stranih ratišta, osuđeni FTF i radikalizovani vjerski propovjednici, od kojih su neki nakon izdržane kazne već na slobodi, infiltrirani teroristi u migratorne tokove i dr.

Online propaganda koja se brzo širi zahvaljujući društvenim mrežama i besplatnim komunikacijskim aplikacijama (Facebook, Twitter-X, Instagram, Tik Tok, Telegram, WhatsApp i dr.) potiskuje tradicionalne metode indoktrinacije, radikalizacije i vrbovanja i predstavlja poseban bezbjednosni izazov sa kojim se suočavaju zemlje Zapadnog Balkana.

Stanje u Crnoj Gori

U Crnoj Gori, kao i u ranijem periodu, egzistira nekoliko selafističkih grupa, koje se nalaze na različitim nivoima radikalizacije. Uočava se međunarodna komponenta u aktivnostima pripadnika ovih grupa i njihova fokusiranost na pokušaje širenja radikalnih ideologija, prevashodno na mlađu populaciju, kao i dalji nastavak radikalizacije pripadnika RAE populacije.

Selafističke grupe u Crnoj Gori su podijeljene u više frakcija koje međusobno ne sarađuju, već se povezuju sa istim ili sličnim grupama u zemlji i regionu. Organizovane su po teritorijalnom principu sa jasno izdvojenim pojedincem koji ima ulogu vođe (emira) grupe.

Regionalno povezivanje selafističkih grupa se ogleda kroz međusobne posjete lica iz ove kategorije, povremene boravke radikalnih vjerskih propovjednika iz regiona i dijaspore, formiranje lokalnih i regionalnih grupa na aplikacijama za razgovore i razmjenu poruka, dijeljenje propagandnog materijala i sl. Pažnja je usmjerena i na obezbjeđivanje objekata (mesdžida) za sprovođenje vjerskih aktivnosti.

SAJBER KRIMINAL

Crna Gora se u izvještajnom periodu suočila sa porastom sajber napada i prisutan je porast krivičnih djela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Prijetnju predstavljaju krivična djela u vezi sa krađom identiteta, računarskim prevarama, krađom naloga, ransomware-om, narušavanjem prava intelektualne svojine, a sve više su prisutna i krivična djela dječje pornografije, tj. širenje sadržaja o seksualnom zlostavljanju djece.

Globalna priroda problema

Sajber kriminal pokazuje rapidan trend rasta na globalnom nivou. Razvoj tehničko-tehnoloških dostignuća i sve veći nivo digitalizacije, uz nove platforme za online komunikaciju i finansijsko poslovanje, stvorili su idealno okruženje za djelovanje kriminalnih struktura na internetu. Ovaj oblik kriminala je kompleksan za istrage a karakteriše ga tehnološka sofisticiranost, anonimnost, globalni domet, finansijski motivi, brzina i obim napada, raznovrsnost napada i evolucija metoda koji se stalno mijenjaju. Izvršiocima korišćenjem dark web-a, hakovanih kredencijala, platformi za anonimnu komunikaciju, socijanog inženjeringa kao i vještačkom inteligencijom otežavaju identifikaciju službama za sprovođenje zakona.

OKG koriste ili privremeno angažuju eksperte koji koriste napredne tehnološke alate i metode, kao što su malveri, ransomware, phishing i druge tehnike hakovanja, a koje zahtijevaju visoko stručno tehničko znanje iz oblasti informacionih tehnologija. Internet omogućava visok nivo anonimnosti i plaćanje virtuelnim valutama, što izvršiocima olakšava skrivanje identiteta. Sami napadi mogu biti izvedeni iz bilo kog dijela svijeta, a mete mogu biti pojedinci, kompanije ili vlade u bilo kojoj zemlji. Ovi napadi su često motivisani finansijskom dobiti ili instruisani od strane državnih aktera, a cilj je krađa novca, prevara ili ucjena ali i krađa ili uništavanje podataka. Sajber napadi se mogu

desiti veoma brzo i pogoditi veliki broj ciljeva, a kriminalci konstantno razvijaju nove metode i alate da bi zaobišli bezbjednosne mjere.

Napadi ransomware-a postaju sve sofisticiraniji i kompleksniji, evoluirajući iz jednostavnog zaključavanja podataka u višefazne operacije koje uključuju krađu osjetljivih informacija prije nego što šifruju sisteme. Izvršiocima ovih krivičnih djela koriste ovu taktiku kako bi dodatno ucijenili žrtvu, prijeteći objavljivanjem ukradenih podataka ukoliko im se ne plati otkup. Ova strategija posebno pogađa segmente gdje se obrađuju lični podaci i gdje postoji bojazan od javnog izlaganja povjerljivih informacija.

Stanje u Crnoj Gori

Crna Gora nije izuzetak kada je riječ o ekspanziji zloupotrebe računarskih i digitalnih sistema u svrhu vršenja krivičnih djela. Najzastupljeniji oblici sajber kriminala u Crnoj Gori uključuju seksualno iskorišćavanje i zlostavljanje djece na internetu, mail dojave o postavljenim eksplozivnim napravama, phishing i smishing napade, ransomware napade, MITM (Man in the Middle) napade, distribuirane napade radi onemogućavanja usluga (DDoS), sextortion (seksualnu ucjenu) i slično. Pored navedenog, registrovane su i kampanje širenja dezinformacija na društvenim mrežama kao i govora mržnje koji mogu imati značajan uticaj na javno mjenje i ozbiljne posljedice za stvaranje nesigurnog

ambijenta. Kroz manipulaciju informacijama, zlonamjerne grupe ciljano utiču na percepciju javnosti, potkopavajući povjerenje u institucije Crne Gore, kao i naše partnere.

Poseban izazov predstavlja upotreba visokosofisticiranih napada na državnu kritičnu informatičku strukturu, organizacije i medije posvećene evroatlantskim integracijama. Ovi napadi se često mogu kategorizovati kao sajber špijunaža, a iza njih se pretpostavlja da stoje hakerske grupe i organizacije sponzorisanе od strane država.

Broj prevara vezanih za bankarska plaćanja kod kompanija i online plaćanja građana Crne Gore je u porastu zbog sve većeg broja korisnika i transakcija sa inostranim firmama. Phishing i smishing napadi postaju sve učestaliji, pri čemu se prevaranti koriste sofisticiranim metodama. Najčešći način distribucije phishing napada uključuje slanje lažnih emailova sa priložima ili linkovima ka modifikovanim – lažnim web stranicama, koje često izgledaju kao da dolaze od legitimnih izvora. Prevaranti koriste socijalni inženjering, dizajniranje lažnih web stranica i manipulaciju kako bi izvodili online prevare, uključujući prevaru kreditnim karticama, bankovne prevare i lažne fakture. Njihove vještine uključuju poznavanje finansijskih sistema, lažiranje dokumenata i manipulaciju bankovnim transakcijama.

Osnivanje velikog broja IT kompanija od strane stranih državljana na teritoriji Crne Gore predstavlja dodatni rizik po informacionu

bezbjednost, budući da u pojedinim segmentima postoje zastarjele ili potpuno nepostojeće procedure za upravljanje i implementaciju novih tehnologija. Ovaj problem se dodatno pogoršava radom sa eksternim ekspertima, što može dovesti do nesinhronizovanih sigurnosnih protokola i neujednačene zaštite ličnih i osjetljivih podataka. Nedostatak inovativnih pristupa i standardizovanih procedura povećava mogućnost sajber napada i curenja osjetljivih informacija, čime se ugrožava integritet informacionih sistema i utiče na percepciju sigurnosti i povjerenja građana u institucije.

Buduće prijetnje uključuju sofisticiranije napade na državne i privatne sisteme, povećanje broja napada povezanih sa kriptovalutama i rast korišćenja lažnih naloga na društvenim mrežama za širenje dezinformacija i jezika mržnje koristeći deepfake tehnologiju koja se sve više koristi za prevaru i manipulaciju. Napadi uključuju lažne video ili audio snimke koji se koriste za diskreditaciju pojedinaca ili prevaru organizacija. Takođe, izvršioci koriste vještačku inteligenciju (AI) za sofisticirane sajber napade, automatizujući phishing napade, što im omogućava pristup većem broju žrtava za manje vremena. Ne može se isključiti mogućnost da politička situacija na globalnom nivou može imati uticaja na porast sajber napada koji se koriste kao sredstvo za ostvarivanje političkih ciljeva u okviru hibridnih ratova. Takođe, značajan rast kripto zajednice u Crnoj Gori može dovesti do porasta kriminalnih aktivnosti povezanih sa upotrebom

kripto valuta, uključujući krađu kripto novčanika i kripto prevare.

Sajber kriminal predstavlja ozbiljan bezbjednosni izazov za Crnu Goru. U protekle tri godine, broj krivičnih prijavi vezanih za sajber kriminal je varirao, što ukazuje na dinamičnu prirodu ovog fenomena. Napori u identifikaciji i procesuiranju izvršilaca, naročito u slučajevima seksualnog iskorišćavanja djece na internetu, pokazuju progres. Međutim, složenost i globalna priroda sajber kriminala zahtijevaju kontinuiranu saradnju između različitih država i agencija za sprovođenje zakona,

kao i unapređenje tehničkih i pravnih kapaciteta. Olakšavajući faktor za razvoj kriminalnih aktivnosti u sajber prostoru predstavlja nedovoljna informisanost i informatička pismenost krajnjih korisnika, relativno mali broj specijalizovanih istražitelja koji se bave slučajevima visokotehnološkog kriminala, široka dostupnost edukativnih materijala i alata koji se mogu zloupotrijebiti za sajber kriminalnu aktivnost, što omogućava čak i laicima da izvrše krivična djela.

○ **CYBERTHREAT LIVE MAP - Mapa sajber napada u realnom vremenu prema podacima Kaspersky** (<https://cybermap.kaspersky.com/>)

EKOLOŠKI KRIMINAL

Ekološki kriminal proizvodi dalekosežne negativne učinke na ekonomiju, bezbjednost, životnu sredinu i zdravlje ljudi, doprinoseći degradaciji biodiverziteta i klimatskim promjenama.

Uzrokovana šteta djeluje difuzno i ima tendenciju da rezultira kolektivnom viktimizacijom.

Globalna priroda problema

Opasnost od ekološkog kriminala kao jednog od najbrže rastućih vrsta organizovanog kriminala sa izraženom međunarodnom komponentom prepoznata je kao ozbiljna prijetnja na globalnom nivou. Ovaj, kao i drugi oblici organizovanog kriminala egzistira u uslovima socijalnih, ekonomskih i političkih promjena, političke i društvene tranzicije i društvima sa izraženim problemom korupcije. Karakterišu ga stalna ekspanzija, adekvatan stepen organizovanosti, inostranost, dinamičnost, brzo prilagođavanje izmijenjenim uslovima te dobro poznavanje ekološke problematike.¹²

Ekološki kriminal proizvodi dalekosežne negativne uticaje na ekonomiju, bezbjednost, životnu sredinu i zdravlje ljudi, doprinoseći degradaciji biodiverziteta i klimatskim promjenama. Uzrokovana šteta djeluje difuzno i ima tendenciju da rezultira kolektivnom viktimizacijom. Osim izuzetno štetnih ekoloških posljedica globalnog karaktera, ekološki kriminal podriva vladavinu prava na nacionalnom i međunarodnom nivou. U konfliktim područjima, ekološki kriminal javlja se kao primarni izvor finansiranja nedržavnih oružanih grupa.

Nizak nivo prioriteta u suprotstavljanju ovom obliku kriminala i, posljedično, visoka stopa nekažnjivosti u kombinaciji sa niskim rizikom i visokim profitom koji generiše, pomogli su

ubrzani globalni rast organizovanog ekološkog kriminala. Prema podacima Interpol-a i Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, ekološki kriminal je rangiran kao četvrta najrasprostranjenija kriminalna aktivnost čija godišnja stopa rasta iznosi od 5 do 7%, dok se globalni ekonomski gubici zbog ekološkog kriminala kreću u iznosu između 80 i 230 milijardi eura.¹³

Postoji sve veća konvergencija između ekološkog kriminala i drugih vrsta teškog i organizovanog kriminala. Uspostavljeni krijumčarski putevi za krijumčarenje narkotika ili krijumčarenje ljudi koriste se za nelegalnu eksploataciju minerala, dok se prihodi od nelegalnog ribolova, trgovine divljim životinjama, drvetom ili mineralima koriste za krijumčarenje ljudi, narkotika i oružja. Ova konvergencija evidentna je i u pranju novca i korupciji u izvornim, tranzitnim i odredišnim državama, koja olakšava tokove ekološkog kriminala.

Stanje u regionu

Društva Zapadnog Balkana opterećena su sličnim socijalno-političkim teškoćama i pokazuju sličan stepen neotpornosti na krivična djela ekološkog kriminala čemu, uz ograničen pristup javnosti informacijama i nedovoljno razvijenu svijest o pitanjima koja se tiču životne sredine, doprinosi i nezadovoljavajući pravni okvir za otkrivanje, sprečavanje, suzbijanje i sankcionisanje ekološkog kriminala i/ili njegova neadekvatna primjena.

¹² Environmental crime, Interpol, <https://www.interpol.int/en/Crimes/Environmental-crime>

¹³ Directive (EU) 2024/1203 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on the protection of the environment through criminal law and replacing Directives 2008/99/EC and 2009/123/EC, https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/compliance-assurance/environmental-crime-directive_en

Najzastupljeniji vidovi ekološkog kriminala u regionu Zapadnog Balkana su odlaganje opasnog otpada, nelegalna sječa šume i trgovina drvetom i drvnim prerađevinama, nelegalna gradnja, nelegalna eksploatacija šljunka, nelegalni lov, krijumčarenje i posjedovanje zaštićenih vrsta životinja.

Stanje u Crnoj Gori

Specifični negativni efekti ekološkog kriminala u Crnoj Gori ne razlikuju se od posljedica na globalne ekosistemske usluge. U izvještajnom periodu, Crna Gora se suočila sa ekspanzijom djela ekološkog kriminala, od kojih su najzastupljenija nelegalna sječa šuma, bespravna gradnja i nelegalna eksploatacija šljunka iz rječnih korita. Korupcija na različitim nivoima prepoznata je kao glavni izazov sa kojim se nadležni državni organi suočavaju u rasvjetljavanju ovih krivičnih djela.

Problematika nekontrolisane eksploatacije šume je veoma izražena na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore kao jedan od glavnih ekoloških problema. Po svojoj zastupljenosti, u skladu sa geografskim podnebljem i prirodnim karakteristikama ovog područja, šumski resurs spada u red najizdašnijih prirodnih resursa čija se nelegalna eksploatacija kontinuirano vrši u višegodišnjem periodu. Pored velike ekonomske štete koju nanosi a koja se mjeri stotinama miliona eura, ova pojava je prouzrokovala krupne ekološke probleme koji su bitno uticali na pitanje opstanka većeg broja biljnih i životinjskih vrsta.

Prikupljeni podaci ukazuju da se nelegalna sječa šume i eksploatacija drvene građe realizuju kroz različite oblike zloupotreba u poslovima vezanim za rezanje i obradu drveta. S tim u vezi, prepoznaje se podjela nelegalnih aktivnosti na zloupotrebe u poslovima koji se odvijaju na planu legalne, koncesione eksploatacije s jedne strane, i nelegalne eksploatacije šuma koja se odvija u inkriminisanim oblicima s druge strane, i može se okarakterisati kao klasična kriminalna aktivnost iz domena imovinskog kriminaliteta.

Riječ je o unosnim privrednim aktivnostima kojima se ostvaruje visok profit privrednih subjekata koji posluju u ovoj oblasti, kao i svih lica povezanih sa poslovima eksploatacije šuma. Potražnja za drvetom je znatno veća od njegove ponude na tržištu, što direktno utiče na porast prodajne cijene drveta, koja predstavlja glavni motiv njegove nelegalne eksploatacije.

U smislu pojava oblika zloupotreba i nelegalne eksploatacije prednjače zloupotrebe koje su registrovane u dijelu zvaničnog poslovanja legalnih privrednih subjekata koji se bave eksploatacijom šuma, a koje podrazumijevaju zloupotrebu zvanično dobijenih koncesionih ugovora i druge dokumentacije. Lica koja se bave ovom vrstom kriminala eksploatišu šumu iz državnog posjeda, koju zatim prodaju ostvarujući protivpravnu imovinsku korist. Primjetna je i sječa šuma iz privatnih imanja bez potrebne dozvole nadležne Uprave za gazdovanje šumama i lovištima.

U većini slučajeva izvršioци su manje ad hoc grupe koje broje od pet do šest članova a koje su, pored vlasnika lokalnih firmi koje se bave drvnom industrijom, u koruptivnoj sprezi sa službenicima državnih organa. Najčešće se radi o licima koja žive u blizini velikih šumskih površina. Lica koja učestvuju u ovim nelegalnim aktivnostima imaju obezbijeđenu logistiku koja uključuje terenska vozila, kamione, dizalice, specijalizovane mašine (skidere), kao i obezbjeđenje mjesta bespravne sječe i pratnju prilikom transporta drveta iz šume za koji se koriste alternativni putevi.

Izvršioци ovih krivičnih djela pokazuju fleksibilnost i proaktivnost u radu, dok u pojedinačnim slučajevima pribjegavaju nasilju i prijetnjama po život i imovinu u odnosu na službenike organa za sprovođenje zakona, u cilju nepreduzimanja službenih radnji ili prekida postupanja u istragama.

Kriminalne aktivnosti koje se odnose na krivično djelo šumska krađa najzastupljenije su u sjevernom regionu Crne Gore, u opštinama Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Bijelo Polje, Mojkovac i Pljevlja.

Zbog svoje prirodne i tržišne vrijednosti, kao i ustaljenih i dugogodišnjih negativnih praksi i slabog sistema kontrole, navedene aktivnosti predstavljaju visokokoruptivnu djelatnost kojoj su podložne gotovo sve državne i privatne strukture uključene u poslove eksploatacije šuma. Najčešće mete korupcije su inspeksijske službe, carina, policija, sudstvo, javna uprava, nadležna ministarstva, odnosno lica

sa velikim ovlašćenjima u donošenju odluka, lica koja značajno mogu uticati na procese donošenja odluka, kao i lica na srednjem i nižem nivou. U tu svrhu se najčešće koristi novac, dominantno za izdavanje dozvola, izbjegavanje kontrola i istraga.

Bespravna i slabo planirana gradnja usljed ubrzanog procesa uređenja prostora predstavlja značajan rizik za biodiverzitet u Crnoj Gori i posebno rizičnu oblast za razvoj korupcije. Karakterističan je i vid ekološkog kriminala koji se javlja prilikom legalne gradnje objekata, pri čemu se ne poštuju mjere koje za cilj imaju smanjenje štetnog uticaja na životnu sredinu. Iako postoje jasne tendencije za objektivnim i efikasnim suprotstavljanjem problemima nezakonite izmjene prostora i korupcije u urbanizmu, i pored izvjesnog napretka koji je postignut u dijelu široke prepoznatljivosti ovog problema, Crna Gora od 2020. godine nema prostorni plan, čime se produbljuju štetne posljedice urbanizacije.

Problem masovne nelegalne gradnje naročito je izražen u južnom regionu Crne Gore, prvenstveno na teritoriji opštine Budva, kao i na području Glavnog grada Podgorice, gdje pretjerana izgradnja za posljedicu ima probleme sa snabdijevanjem vodom i strujom, kao i saobraćajni kolaps tokom turističke sezone.

Procjenjuje se da u Crnoj Gori postoji preko 100 000 nelegalno sagrađenih objekata, uključujući posebno zabrinjavajuće slučajeve nezakonite gradnje i nedozvoljenih promjena u

zaštićenim područjima nacionalnih parkova. Prema podacima Vlade Crne Gore iz 2022. godine, u pet nacionalnih parkova je registrovano 70 slučajeva nedozvoljene gradnje.

Konkretan napor u cilju suzbijanja bespravne gradnje je poziv za legalizaciju već izgrađenih objekata pokrenut 2018. godine, koji, međutim, daje ograničene rezultate.

Decenijska eksploatacija šljunka nanijela je značajnu štetu koritima rijeka, vodotokovima, biljnim i životinjskim vrstama. Među najugroženijim područjima izdvaja se vodotok rijeke Morače iz kojeg su vodeće građevinske kompanije godinama eksploatisale šljunak.

Iako su 2020. godine obustavljene dozvole za navedene aktivnosti i preduzete aktivnosti pojačanog nadzora nad rječnim koritima, nelegalna eksploatacija je nastavljena. Uglavnom se radi o pojedinačnim slučajevima u koje su uključene manje firme, kao i pojedinci i ad hoc grupe formirane za sprovođenje ovih aktivnosti. Nerijetko su izvršio

fizička lica koja žive u naseljima u blizini ranijih mjesta iskopavanja i koja se ovim aktivnostima bave više decenija, prouzrokujući minornu štetu.

Lica koja učestvuju u vršenju eksploatacije šljunka iz rječnih korita pokazuju izvjesni stepen prilagodljivosti promjenama zakonodavstva u ovoj oblasti i sklonost ka uspostavljanju koruptivnih konekcija sa novim donosiocima odluka na državnom i lokalnom nivou.

U cilju suzbijanja dalje nelegalne eksploatacije šljunka iz rječnih korita, podaci za 2023. godinu ukazuju da su sa većim brojem privrednih društava vođeni pregovori u vezi sa davanjem koncesija za eksploataciju šljunka dobijenog od drobljenja materijala sa suvih lokacija (brda, kamenolomi).

Nedozvoljeno eksploatisanje šljunka iz rječnih korita implicira dalje rizike od slabijeg vodotoka ka crnogorskom primorju, što utiče na kvalitet života i ljetnju turističku sezonu u Crnoj Gori.

Literatura

- DECODING THE EU'S MOST THREATENING CRIMINAL NETWORKS, European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol), 2024
- Directive (EU) 2024/1203 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on the protection of the environment through criminal law and replacing Directives 2008/99/EC and 2009/123/EC
- European Monitoring Centre for Drugs – European Drug report 2024 (Trend and Developments)
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Europol (2024), EU Drug Markets Analysis: Key insights for policy and practice, Publications Office of the European Union, Luxembourg
- FRONTEX Risk Analysis for 2023/2024
- Global Initiative Against Transnational Organized Crime-Drug markets in the Western Balkans, GI-TOC 2022-2023
- IOCTA, Europol Spotlight – Online Fraud Schemes: A Web of Deceit, Europol
- OEBS – Put prema pravednijem i ravnopravnijem društvu na Zapadnom Balkanu 2023
- Procjene opasnosti zemalja regiona
- TESAT- European Union Terrorism Situation and Trend report 2023
- Transparency International – Corruption Perceptions Index 2023
- UNODC - Regional anti-corruption and illicit finance roadmap for the Western Balkans jurisdictions 2021

© Vlada Crne Gore, Biro za operativnu koordinaciju, 2024. Reprodukcija je dozvoljena pod uslovom da se navede izvor.

Za bilo kakvu upotrebu ili reprodukciju fotografija ili drugog materijala koji nije pod autorskim pravima Biroa za operativnu koordinaciju, dozvola se mora tražiti direktno od nosilaca autorskih prava.

Autori fotografija:

© Uprava policije CG: stranice 38, 39, 46, 51, 52, 53, 61, 62, 77, 78

© Adobe Stock: stranice 22, 28, 58, 64, 74, 82, 89, 97, 100, 104

Citirajte ovu publikaciju: Biro za operativnu koordinaciju (2024), *Procjena opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori Srednjoročni pregled – ažurirana verzija*.

Publikacija je dostupna na Internetu. Na stranici www.gov.me

Vlada Crne Gore
Biro za operativnu
koordinaciju

SOCTA 2024

PROCJENA
OPASNOSTI
OD TEŠKOG I
ORGANIZOVANOG
KRIMINALA U
CRNOJ GORI

Srednjoročni
pregled – ažurirana
verzija